

Priloga 1: Tehnološka navodila za integrirano pridelavo poljščin

KAZALO VSEBINE

1.	UVOD	2
2.	LOKACIJA	2
3.	RAVNANJE S TLEMI	2
4.	KOLOBAR	3
5.	SORTIMENT	4
6.	GNOJENJE OZ. PREHRANA RASTLIN	5
6.1	BILANCA HRANIL	5
6.2	ODMERKI IN APLIKACIJA DUŠIKOVIH GNOJIL VKLJUČNO Z ORGANSKIMI GNOJILI	6
7.	NAMAKANJE	7
8.	SKRB ZA PESTROST BIOTSKE RAZNOVRSTNOSTI IN KRAJINE	7
9.	SPRAVILO IN SKLADIŠČENJE	8
10.	RABA FITOFARMACEVTSKIH SREDSTEV (FFS)	8
11.	OPAZOVANJE IN NAPOVEDOVANJE ŠKODLJIVIH ORGANIZMOV	10
11.1	UPORABA RASTNIH REGULATORJEV	11
11.2	UPORABA OSNOVNIH SNOVI	11
12.	INTEGRIRANO VARSTVO POLJŠČIN	13
12.1	INTEGRIRANO VARSTVO ŽIT	13
12.2	INTEGRIRANO VARSTVO KORUZE	35
12.3	INTEGRIRANO VARSTVO KROMPIRJA	46
12.4	INTEGRIRANO VARSTVO OLJNE OGRŠČICE	63
12.5	INTEGRIRANO VARSTVO KRMNE PESE	75
12.6	INTEGRIRANO VARSTVO SLADKORNE PESE	78
12.7	INTEGRIRANO VARSTVO OLJNIH BUČ	89
12.8	INTEGRIRANO VARSTVO SONČNIC	92
12.9	INTEGRIRANO VARSTVO KRMNEGA GRAHA	97
12.10	INTEGRIRANO VARSTVO NAVADNE SOJE	101
13.	INFO-TOČKA – INTEGRIRANA PRIDELAVA	105

1. UVOD

Tehnološka navodila so namenjena pridelovalcem poljščin in podajajo strokovne in tehnološke usmeritve za Integrirano pridelavo poljščin. Namenjena so pridelovalcem poljščin, ki so vključeni v postopek certificiranja Integrirane pridelave poljščin ter za tiste, ki iščejo strokovne informacije o pridelavi poljščin.

Ukrepi za izvajanje zahtev oziroma usmeritev v tehnoloških navodilih so razdeljeni na sledeč način:

Zahteve – pridelovalec mora predpisane zahteve obvezno izvajati po načelih dobre kmetijske prakse na kmetijskem gospodarstvu. Če organizacija za kontrolo in certificiranje ugotovi neskladje med kontrolnim pregledom na kraju samem, ga mora pridelovalec odpraviti in če je ustrezno odpravljen, lahko organizacije za kontrolo in certificiranje izda certifikat.

Prepovedi – so kriteriji, katerih neizpolnjevanje pomeni zavrnitev izdaje ali razveljavitev že izdanega certifikata s strani certifikacijskega organa.

Priporočeni ukrepi oziroma priporočilo – so usmeritve pri izvajanju dobre kmetijske prakse na kmetijskem gospodarstvu, ki jih pridelovalec poljubno in po svojih zmožnostih izvaja v postopku pridelave poljščin. Njihovo neizpolnjevanje ne vpliva na izdajo certifikata s strani certifikacijskega organa.

2. LOKACIJA

Zahteve:

V sistemu integrirane pridelave poljščin lahko na določeni lokaciji pridelujemo le vrste/kultivarje poljščin primerne glede na klimatske značilnosti, možnosti dodatne oskrbe z vodo, lastnosti tal in reliefa.

Priporočilo:

Glede na specifične razmere lokacije je potrebno zagotoviti dodatno protivetno varstvo in ozare za zagotavljanje biotske raznovrstnosti ter njenih pozitivnih vplivov na okolje.

Glede na lokacijo (nagnjen teren, podtalnica, odprti vodotoki,...) je potrebna še posebna pozornost glede dodatnih negativnih vplivov na okolje, kot jo predstavlja koncept integrirane pridelave v celoti (tla, kolobar, sortiment, gnojenje, varstvo rastlin, ekonomičnost pridelovanja). Na njivah, kjer je bila za določeno poljščino (npr. koruzo) v kolobarju 3 ali več let zaporedoma potrjena (npr. drugo, četrto in šesto leto v kolobarju) več kot 50 % škoda zaradi suše, ne priporočamo pridelave te poljščine.

3. RAVNANJE S TLEMI

Vse prepovedi, zahtevani ukrepi in priporočila imajo za cilj ohranjanje oziroma izboljšanje strukture tal, preprečevanje erozije tal in hranil, naravnega ravnotežja v tleh, potencialne naravne rodovitnosti tal ter zagotavljanje ugodnih talnih razmer za rast in razvoj poljščin.

Prepovedi:

- obdelava zmrznjenih tal (izjemoma so lahko tla zmrznjena do 30 % globine ornice);
- osnovna in predsetvena obdelava premokrih in presuhih tal (obdelave z rotirajočimi stroji, kot so freze, v opisanih razmerah pa tudi kolutaste brane se nasploh izogibamo), če se s tem povzroči nastanek prašnatega sloja tal, zalivanje brazde in kot posledica zaskorjenost tal;
- na njivah je prepovedano požigalništvo, to je kurjenje žetvenih ostankov kot so slama, koruznica, itd.;
- celoletna nepokritost tal (v skladu z zahtevo po kolobarjenju morajo biti tla večji del pomladi in poletja namensko zasejana in oskrbovana, zgolj zapleveljena njiva ne izpolnjuje zahtevanega pogoja za praho);

Zahteve:

- mehansko zatiranje plevelov vsaj 1x v posameznem posevku z uporabo česal ali drugimi načini mehanske obdelave tal;
- načini rabe tal, ki dolgoročno značilno ne zmanjšujejo populacije koristnih talnih makroorganizmov (deževnikov, itd.);

- obdelovati tla tako, da se prepreči zbitost tal ter nastajanje plazine; v primeru nastanka pa izvesti ukrepe poglobljanja ornice in/ali podrahljavanja;
- obdelovanje tal, ki ohranja strukturo tal – to pomeni, da obdelujemo primerno vlažna tla (obdelava presušenih - prah in premokrih tal - blato uniči strukturo!). Posebej pazimo na prekomerno vlažnost tudi pri globinskem rahljanju tal;
- zagotavljanje zadostne vsebnosti humusa oziroma uravnotežene bilance humusa v tleh. V tleh z manj kot 2 % humusa (oz. preračunano na organsko snov preračunana iz skupnega C do 0,3 m oz. do globine ornice) je obvezno na njivi pustiti vse žetvene ostanke, sejati rastline za zeleno gnojenje in/ali prekrivne rastline in/ali vrniti na njivo odvzeto organsko snov v obliki hlevskega gnoja (vsaj dvakrat 30 t ha⁻¹ v petih letih, letna količina vnosa N iz živinskih gnojil na nivoju KMH-MIDa ne sme preseči 170 kg N ha⁻¹, oz. manj, če je z drugimi predpisi na območju tako zahtevano);
- obdelovanje tal na nagnjenih njivah prečno na pobočje (preprečevanje erozije). Erozijo tal je potrebno preprečiti s pomočjo izboljšanja strukture tal (posledica uničenja favne v tleh, pomanjkljive oskrbe tal z organsko snovjo, pomanjkanja Ca ionov in/ali neprimerne obdelave tal). Obvezna je skrb za vzpostavitev in stalno ohranjanje strukturnih tal, nadalje pa ob vzpostavljenem stanju paziti na primerno vlažnost tal, ki se obdelujejo, s tem, da jih ne obdelujemo pozimi;
- uporabiti strategijo pridelovanja, ki temelji na zmanjšanju ostankov sredstev za varstvo rastlin (kolobar, upoštevanje pravilnika o integriranem varstvu rastlin);
- izdelati bilanco hranil, preverjati potrebe po dušiku (glej gnojenje);
- glede na teksturo tal in zahteve poljščin skrbeti za primerno pH vrednost tal (kislost ali bazičnost). Optimalna reakcija namreč zelo vpliva na dostopnost hranil za rastline in je odvisna od teksture in vsebnosti humusa, zato se določi na podlagi teh parametrov največji enkratni odmerek sredstev za kalcifikacijo. Njive s pH vrednostjo pod 4.5 (močno kislja), kar ne velja za barjanska tla, ne morejo biti v sistemu IPL, razen v primeru, če ima gospodarstvo manj kot ¼ površine njiv s pH pod 4.5. V tem primeru mora biti ukrep kalcifikacije tal izveden v prvem letu vključitve v IPL oz. v jesenskem obdobju prejšnjega leta;
- mulčenje in zaoravanje žetvenih ostankov poljščin, ki so lahko ugoden vir za razvoj škodljivcev (npr. koruza in sirek zaradi koruzne vešče) je obvezno že v jeseni, vendar ne v zmrznjena tla. V primeru obdelave tal brez pluga (konzervirajoča, direktna setev) morajo biti žetveni ostanki zdrobljeni do velikosti, ko ne omogočajo preživetja gosenic koruzne vešče.

Priporočila:

- v primeru urejenega vodno zračnega režima, primerne razpleveljenosti in razpoložljivosti strojev občasno namesto klasičnega oranja uporabiti obdelavo tal brez pluga (konzervirajočo obdelavo) ali pa direktno setev;
- opremiti traktorje in stroje s pnevmatikami oziroma nastavki, ki preprečujejo negativne vplive na zbitost tal;
- setev prezimnih in neprezimnih prekrivnih rastlin. Če je mogoče glede na tehniko pridelovanja in ranost spomladanske setve se nepokritih njivskih površin preko zime izogibamo; preverimo pa okoljske in druge dokumente ali je omenjena nepokritost preko zime na vašem območju sploh dopustna.

4. KOLOBAR

Kolobar (vrstenje, kolobarjenje, menjavanje oz. premena, ki predstavlja obdobje mirovanja med dvema nasadoma hmelja na isti lokaciji) je sistem razvrščanja poljščin, krmnih rastlin, aromatskih rastlin in zelenjadnic, ki ga uporabljamo na njivah, vrtovih ali pokritih prostorih. Z njim ustvarjamo kar največjo racionalnost in optimalnost bioloških, organizacijskih in prostorskih vplivov na tla in rastlino. S pravilnim kolobarjem želimo ob primerni tehniki pridelave kar najbolje nadomestiti biološko ravnotežje spontanega fitocenoza. Kolobar ni "recept", ampak naj predstavlja v danih razmerah najboljšo kompromisno rešitev.

Vsaka sprememba kolobarja mora biti dokumentirana, kolobar pa ponovno vzpostavljen glede na zahtevana pravila.

Prepovedi:

- prepovedano je zaporedno vrstenje glavnih posevkov posameznih poljščin in sorodnih rastlinskih vrst (isti rodovi), razen hmelja;
- koruzo se lahko seje na isto njivo dvakrat v treh letih, vendar nikoli dvakrat zapored.
- njivska površina po žetvi preko poletja ne sme biti neprekrta (zastopanost zgolj absolutnih plevelov ni sprejemljiva); razen v izjemnih primerih, ko se dokaže, da so bili zaradi izsušenosti tal obdelava in setev ter pogoji za vznik semena onemogočeni. Nepokritost tal je dovoljena v primeru setve naslednje poljščine (npr. ogrščice) do dva meseca po spravilu prejšnjega posevka (npr. ozimne pšenice). V tem primeru se tla plitvo obdelajo po žetvi.
- prava žita se v zaporedju rž - oves - ječmen – pšenica (npr. oves in nato pšenica) ali sama s seboj (npr. ječmen – ječmen) ne smejo sejati;
- pri pridelovanju pese in križnic v kolobarju, si le-te med seboj (npr. križnica-pesa) ali same s seboj (npr. pesa - pesa) ne smejo slediti. Na isto površino jih lahko sejemo šele vsako 3. leto;

- poljščine, ki se same s seboj ne prenašajo (oves, ogrščica, koleraba, ajda, krompir in grah), sejemo oz. sadimo na isto površino največ vsako 3. leto, priporočen pa je daljši presledek; za črno deteljo in za lucerno se zahteva 3 oziroma 4 letni presledek, odvisno od tega koliko let imamo prejšnji posevek na njivi.
- vrtni mak in industrijsko konopljo smemo vključiti v kolobar le pod posebnimi pogoji (Uredbi MKGP, Uredba Ministrstva za zdravstvo).

Zahteve:

- upoštevanje vplivov poljščin v kolobarju na preprečevanje pojava bolezni in škodljivcev in neuravnoteženo bilanco hranil v tleh, ki so lahko posledica nepravilnega kolobarja;
- izdelava, upoštevanje in eventualno strokovno spreminjanje načrta kolobarjenja (skupaj z gnojilnim načrtom);
- menjava vrst rastlin. Temelj kolobarja v integrirani pridelavi poljščin je, da so v 5-letnem obdobju vključene v kolobar vsaj 3 različne vrste enoletnih poljščin (oziroma krmnih rastlin in semenskih posevkov, ali dve zelenjavnici v vsakem letu na isti njivi skladno s pravili kolobarjenja) ali dve enoletni poljščini + en večletni posevek (npr. detelje, deteljne - travne mešanice,...) ali ena poljščina in 4 leta lucerne.
- v obdobju 5 let je v kolobar na njivah brez gnojenja z živinskimi gnojili oziroma možnosti kroženja organske snovi v obliki živalskih gnojil, obvezno vključiti vsaj enkrat kot glavni posevek:
 - eno enoletno (enoletne zrnate stročnice in detelje) ali večletno metuljnico (večletne detelje) ali
 - strniščni dosevek (dvoletne detelje ali deteljno-travna mešanica) ali
 - prekrivni posevek (lahko prezimni ali neprezimni – glede na zakonodajo to za vodovarstvena območja ne velja)
 - in dosevek metuljnice. Prezimni posevek je lahko katerakoli rastlinska vrsta, ki čez zimo ostane zelena;
- v kolikor je v kolobar vključenih več žit zaporedoma, naj si sledijo v naslednjem zaporedju: navadna pšenica, ječmen, tritikala, rž, oves, pira (npr. pšenica in nato rž); po dveh ali treh letih neprekinjenega pridelovanja pa jih nato enako obdobje ne smemo pridelovati na isti njivi.
- prekrivne prezimne ali neprezimne rastline (facelija, gorjušica,...) so obvezne na vseh območjih, kjer se pojavlja vodna ali vetrna erozija in tam, kjer je koruza zastopana v kolobarju več kot 50%;
- prekrivne rastline oziroma podorine je potrebno v kolobarju šteti kot sestavni del kolobarja z negativnimi vplivi (nesprejemljiva je npr. metuljnica za metuljnico, križnica za križnico);
- posejana njiva z dobro prekrivnimi raznovrstnimi rastlinami brez namena žetve (set-aside tki. obvezna praha) oziroma košnje, je enakovreden kolobarni člen poljščini;

Priporočila:

- trave in travno deteljne mešanice naj ne bodo predposevek okopavinam, pri katerih lahko talni škodljivci (strune, ogrci,...) naredijo škodo, če so prisotni;
- vključevanje podorin in vmesnih posevkov, podsevoj ali kakršnih koli drugačnih združenih setev;
- na njivah, kjer preorjemo travnje ali TDM, se pričakuje močnejši napad strun in je zaradi tega velika verjetnost zmanjšanja tržne vrednosti pridelka, se priporoča najprej ozelenitev tal z rastlinami, ki vsebujejo glukozinate, katere lahko pravočasno zadelamo in pripravimo njivo npr. za sajenje krompirja (najprimernejše rastline so križnice kot so bela gorjušica, repica, ogrščica).

5. SORTIMENT**Zahteve:**

- izbrati je potrebno rastnim razmeram prilagojene sorte, ki zagotavljajo ekonomsko upravičljiv in kakovosten pridelek. Sorte morajo biti vključene v skupni katalog sort poljščin ali, če ta ne obstaja, v slovensko sortno listo (npr.: pri ajdi, prosu);
- izbrati je potrebno čim bolj tolerantne oziroma odporne sorte na bolezni in škodljivce;
- izbrati je potrebno manj zahtevne sorte glede dušika;
- za prava žita je potrebno izbrati sorte, ki imajo krajšo rastno dobo pri enakem pridelku, pri katerih so poraba dela in energije ter stroški za njihovo pridelovanje čim nižji, skladiščenje naj bo čim manj zahtevno;
- glede na zeleno pridelavo izberemo sorte s specifičnimi lastnostmi (pokončni listi in možnost povečanja sklopa rastlin in izkoristka aktivne radiacije v fotosintezi, širši in povešeni listi z večjo pokrovnostjo – preprečujejo zapleveljenost,...).

Prepovedi:

- prepovedana je uporaba gensko spremenjenih sort;
- za setev/saditev je prepovedano uporabljati seme, ki ne ustreza predpisom o zdravstvenem varstvu rastlin

Priporočila:

- za setev/sajenje se priporoča uporaba uradno potrjenega (certificiranega) semena;
- za vrste za katere imamo sezname priporočenih sort se priporoča izbira sorte s tega seznama.

6. GNOJENJE OZ. PREHRANA RASTLIN

Racionalna strategija gnojenja (bilanca hranil, vnos posameznih hranil, prepoved razvažanja gnojevke pozimi,...), predvsem pa njihova kontrola/vzorčenja za svetovanje najoptimalnejšega gnojenja, lahko zmanjšajo uporabo gnojil. Izkoristek hranil in zmanjšanje vnosa hranil lahko dosežemo tudi s primernim kolobarjenjem. K zmanjšanju izpiranja nitratov preko zime lahko prispevamo z ozelenitvijo njiv preko zime s t.i. prekrivnimi rastlinami.

Gnojenje oziroma prehrana rastlin pri integrirani pridelavi temeljita na Uredbi o varstvu voda pred onesnaževanjem z nitrati iz kmetijskih virov (Ur.l. RS, št. 113/2009, 5/2013, 22/15, 12/17 in 44/22), rezultatih raziskovalnega dela ter posebnih zahtev v sistemu integrirane pridelave poljščin.

6.1 BILANCA HRANIL

Bilanca hranil je ključna za nadzor vnosa hranil (P_2O_5 in K_2O) vključno z dušikom. Če ni drugih omejitev znaša mejna vrednost letnega vnosa z organskimi gnojili $120 \text{ kg } P_2O_5 \text{ ha}^{-1}$, $300 \text{ kg } K_2O \text{ ha}^{-1}$ in 170 kg dušika ha^{-1} . Omejevanja letnega vnosa dušika v tla je za nekatere vrste poljščin predpisano Uredbo o varstvu voda pred onesnaževanjem z nitrati iz kmetijskih virov (Ur.l. RS, št. 113/09, 5/13, 22/15, 12/17 in 44/22). Poleg naštetih omejitev pa se za načrtno gnojenje oz. dognojevanje poslužujemo, če je to mogoče, tudi ciljnih vrednosti za gnojenje z dušikom glede na analizirano stanje razpoložljivega mineralnega NO_3-N ali skupnega $N_{\min} = NO_3-N, NH_4-N$ v tleh. Za načrtno dognojevanje poljščin uporabimo strokovno sprejemljive teste, kot npr. za žita rastlinske nitratne teste, N_{\min} analize ali nitratni talni test, oz. novejši pristope h gnojenju, če obstaja strokovna oz. znanstvena utemeljitev rabe le teh. Izkoristek in odmerki hranil je mogoče pri nekaterih poljščinah povečati z aplikacijo v vrsto in s počasi sproščujočimi hranili. Potrebe po hranilih lahko usmerjamo tudi s primernim kolobarjem, žetvenimi ostanki ter prezimnimi in neprezimnimi prekrivnimi rastlinami.

Zahteve:

- za načrtovanje bilance hranil je ob vsaki kontroli obvezno predložiti analizo tal (pH, humus, K_2O , P_2O_5) in izdelan načrt kolobarja z bilanco hranil za 5 let glede na odvzem z načrtovanimi pridelki in stopnje založenost tal s hranili. Založenost rastlinskih hranil v tleh se analizira po AL-metodi, stopnje založenosti pa so naslednje:
 - A-slabo preskrbljena tla
 - B-srednje preskrbljena tla
 - C-dobro preskrbljena tla
 - D-pretirano preskrbljena tla
 - E-ekstremne vrednosti

Preglednica 1: Gnojilne norme za fosfor in kalij glede na različno založenost v intenzivnem poljedelstvu (primer $70 \text{ kg } P_2O_5 \text{ ha}^{-1}$ oziroma $200 \text{ kg } K_2O \text{ ha}^{-1}$ odvzema)

Razred založenosti $P_2O_5 \text{ mg } 100 \text{ g tal}^{-1}$	Vsakoletni odmerek $P_2O_5 \text{ kg ha}^{-1}$
A < 6	$100 - 120 = \text{Odvzem plus } 30 - 50$
B = 6 – 11	$90 - 100 = \text{Odvzem plus } 20 - 30$
C = 12 – 25	$80 = \text{Odvzem plus } 0 - 10$
D = 26 – 40	$940 = 50 \% \text{ odvzema}$
E > 40	0 do naslednjega odvzema

Razred založenosti $K_2O \text{ mg } 100 \text{ g}^{-1} \text{ tal}$	TLA Lahka / srednja / težka	Vsakoletni odmerek $K_2O \text{ kg ha}^{-1}$
A	< 8 < 13 < 15	$200 + 40 \text{ do } 60 = 240 \text{ do } 260$
B	8 – 15 13 – 19 15 – 22	$200 + 20 \text{ do } 30 = 220 \text{ do } 230$
C	16 – 25 20 – 30 23 – 33	200
D	26 – 35 31 – 40 34 – 45	100
E	> 35 > 40 > 45	0 do naslednje analize

Pri izračunu je potrebno upoštevati postopen izkoristek hranil iz organskih gnojil, žetvene ostanke, organske zastirke, zeleno gnojenje. Analizo tal je obvezno ponoviti vsakih 5 let, s tem da se upoštevajo vse analize, ki so bile narejene za posamezno njivo v obdobju 4-ih let pred tem; če je vsebnost hranil analizirana po Al metodi, velja kot optimalna vrednost založenosti tal s fosforjem in kalijem stopnja C, pri kateri gnojimo le za potrebe odvzema s pridelkom. Pri ekstremnih vrednostih E, gnojenje z mineralnimi oblikami fosforja in kalija (mineralna gnojila) ni dovoljeno. Ena analiza tal lahko velja za več manjših parcel do 5 ha, če gre za podoben tip tal, vlažnostne razmere parcele, nagib in zgodovino gnojenja.

- med rastjo v primerih dvomov o nezadostni oskrbljenosti z mikro-hranili (Fe, Cu, Co, Mn, Zn, Mo, B) analiziramo rastlinski material in na podlagi rezultatov po potrebi gnojimo s foliarnimi sredstvi oziroma ustreznimi mineralnimi gnojili. Glede na oceno rastnih razmer in vizualna znamenja pomanjkanja mikro-hranil zadostuje pisni nasvet svetovalca;
- bilanco hranil, vključno z bilanco dušika za vse njivske površine, mora opraviti in s podpisom jamčiti kmetijski svetovalec oziroma strokovno usposobljena oseba, ki ima izkušnje na tem področju;
- v primeru spremembe kolobarja je potrebno izračune bilance hranil ustrezno dopolniti.
- če koncentracija nitrata v vodi za namakanje presega 50 mg nitrata/l, je v skladu z Uredbo o varstvu voda pred onesnaževanjem z nitrati iz kmetijskih virov (Ur.l. RS, št.113/09, 5/13, 22/15, 12/17 in 44/22) potrebno skupno količino z namakanjem dodanega dušika upoštevati pri mejnih vrednostih vnosa dušika v tla.

Prepovedi:

- Prepovedano je preseči vse zakonsko predpisane vrednosti vnosov hranil in predpisan način – termin aplikacije gnojil

6.2 ODMERKI IN APLIKACIJA DUŠIKOVH GNOJIL VKLJUČNO Z ORGANSKIMI GNOJILI

V kolikor so dovoljeni odmerki dušika v teh tehnoloških navodilih večji, kot jih dovoljuje Uredba o varstvu voda pred onesnaževanjem z nitrati iz kmetijskih virov (Ur.l. RS, št. 113/09, 5/13, 22/15, 12/17 in 44/22), je vnos dušika potrebno omejiti na količine, kot jih dovoljuje omenjena uredba.

Zahteve:

- pokriti najmanj 25 % N z živinskimi gnojili ali s kolobarjem (metuljnice) in/ali z organskimi gnojili in/ali z žetvenimi ostanki in/ali z zelenim gnojenjem in/ali s prekrivnimi rastlinami;
- v letu pridelave je na 10 % njiv obvezna analiza rastlinam razpoložljivega dušika v tleh pred osnovnim gnojenjem koroze oziroma v začetnih razvojnih fazah, pravih žit pa pred 1.dognojevanjem pridelave; v primeru, da z zakonodajo ni predpisanih drugih omejitev (glej predpise in uredbe za posamezne poljščine), se smatra, da je najvišja mejna vrednost pri kateri ne dognojujemo z dušikom 21 mg NO₃-N kg⁻¹ tal (Bressman, preverjeno Bavec F.) do 0,3 m globine tal (to predstavlja okoli 75 kg nitratnega N ha⁻¹-mineralna oblika) oz. do globine ornice zadostna za pridelovanje najzahtevnejših poljščin glede N;
Ciljne vrednosti in odmerke za gnojenje posameznih poljščin, ki morajo upoštevati tudi vse omejitve vnosa N v tla, je potrebno na podlagi izvedenih meritev (mineralnega NO₃-N ali skupnega N_{min} = NO₃-N, NH₄-N v tleh ali rastlinske nitratske teste, ob predpostavki razvoja priporočil pa tudi klorofilerske odčitke in druge analize) pridobiti s strani ustrezne strokovne službe. Vzorce za analizo dušika v tleh je potrebno ob odvzemu shraniti v ohlajeni hladilni torbi in jih čimprej shraniti pri temperaturah nižjih od 0 °C, v primeru, če jih hranimo več kot en dan pa jih zamrzniti;
- v letu pridelave je na 10 % njiv obvezno za drugo in tretje dognojevanje pravih žit uporabiti rezultate hitrih rastlinskih nitratnih testov. Optimalne vrednosti dobimo na podlagi priporočil za gnojenje;
- na njivah brez uporabe živalskih gnojil in možnosti kroženja organske snovi v obliki živinskih gnojil je obvezno vključiti v kolobar vsaj enkrat eno enoletno ali večletno metuljnico;
- živinska gnojila se morajo skladiščiti v skladu z Uredbo o varstvu voda pred onesnaževanjem z nitrati iz kmetijskih virov (Ur.l. RS, št.113/09, 5/13, 22/15, 12/17 in 44/22);
- kompost iz lastne pridelave je potrebno skladiščiti tako, da ne prihaja do odtekanja izcedkov v podtalnico;
- biološki razgradljivi odpadki se lahko uporabljajo le v skladu z določbami Uredbe o predelavi biološko razgradljivih odpadkov in uporabi komposta ali digestata (Uradni list RS, št. 99/13, 56/15 in 56/18 in 44/22);
- upoštevati je potrebno uravnoteženo in potrebam prilagojeno oskrbo posevkov s hranili (še posebej z dušikom), da se občutljivost posevkov na okužbo s škodljivimi organizmi in poganje ne poveča;
- aplikacija mineralnih gnojil pri okopavinah v vrste; zadelovanje lahko topnih mineralnih gnojil v tla (npr. uree);
- raba foliarnih gnojil izključno za korekcijo pomanjkanja določenega hranila ob dokazanem pomanjkanju.

Priporočila:

- uporaba počasi delujočih dušikovih gnojil;
- uporaba sodobnih postopkov za napovedovanje mineralizacije dušika;
- zmanjšanje plinskih izgub N (volatilizacija in denitrifikacija) iz gnojil je mogoče doseči s primerno inkorporacijo dušikovih gnojil v tla.
- razvoj hlevskega gnoja, gnojevke in gnojnice se mora opraviti v skladu z usmeritvami, kot jih predpisuje Uredba o varstvu voda pred onesnaževanjem z nitrati iz kmetijskih virov (Ur.l. RS, št. 113/09, 5/13, 22/15, 12/17 in 44/22);

Prepovedi:

- prepovedano je zavesti kontrolno službo, da pristopi h kontroli integrirane pridelave poljščin brez ustreznega kolobarno-gnojilnega načrta in kontrolnih točk N_{min} (vsaj NO_3-N) v tleh (pred oz. v začetku rasti) na vsaj 10 %-nem deležu števila njiv na katerih se pridelujejo glede oskrbe z dušikom zahtevnejše glavne poljščine (npr. koruza, pšenica, srednje pozni in pozni krompir); (to pomeni, da je potrebno za preostali delež 1/5 njiv (skupno 20 %) narediti letno še najmanj 10 % hitrih rastlinskih nitratnih (ob ustreznem svetovanju tudi klorofilmetrskih) testov rastlin).
- prepovedana je prekoračitev gnojenja, ki ga dovoljuje Uredba o varstvu voda pred onesnaževanjem z nitrati iz kmetijskih virov (Ur.l. RS, št. 113/09, 5/13, 22/15, 12/17 in 44/22).
- odmerek dušika ne sme presegati vrednosti predpisanih v Uredbi o varstvu voda pred onesnaževanjem z nitrati iz kmetijskih virov (Ur.l. RS, št. 113/09, 5/13, 22/15, 12/17 in 44/22) (preglednica 2), kljub temu, da ciljne vrednosti za doseganje največjih pridelkov pri posameznih poljščinah presegajo te vrednosti;
- prepovedana je raba N v enem obroku, v kolikor potreba po dušiku presega 80 kg mineralnega N ha⁻¹, na vodovarstvenih območjih pa v skladu s predpisanimi ukrepi na teh območjih;

7. NAMAKANJE

Zaradi dejstva, da lahko nenadzorovana raba vode povzroči prekomerna izpiranja hranil, poslabša strukturo tal in ima lahko tudi ostale negativne vplive na okolje ter da rastlinam podobno škoduje tako presežek, kakor pomanjkanje vlage, moramo biti pri tem ukrepu še posebej pozorni.

Zahteve:

- če je za pridelovalno območje organizirana ustrežna služba, namakamo le na podlagi uradne napovedi o potrebnosti namakanja, izjemoma pa na podlagi posebnega dovoljenja te službe;
- tudi za namakanje je potrebno voditi sprotne zapise o uporabljeni namakalni normi in datumih namakanja ;
- Obroke prilagodimo razvojni fazi rastlin, tipu tal ter vremenskim razmeram. Enkratni obrok vode praviloma ne sme preseči 20 mm (le v primeru dokazljivih povečanih potreb 30 mm), skupna mesečna količina porabljene vode pa ne sme preseči dolgoletne povprečne vsote padavin namakane območja za več kot 50 %;
- Na večjih namakalnih sistemih je obvezna predhodna organiziranost namakanja;
- sistem fertigacije (to je vnos gnojil in FFS s sistemom namakanja) je dovoljen le s strokovno pomočjo svetovalcev (v pisni obliki);
- v primeru, če koncentracija nitrata v vodi za namakanje presega 50 mg nitrata/l, je v skladu z Uredbo o varstvu voda pred onesnaževanjem z nitrati iz kmetijskih virov (Ur.l. RS, št. 113/09, 5/13, 22/15, 12/17 in 44/22) potrebno skupno količino z namakanjem dodanega dušika upoštevati pri mejnih vrednostih vnosa dušika v tla.

Priporočila:

- Za namakanje se sme uporabljati samo okoljsko neoporečna voda (razen prekoračitev nitratov) s tem, da se upošteva pri odmerjanju gnojil tudi vsebnost nitratov v vodi, ki jo uporabljamo za namakanje;
- Priporočljivo je merjenje in zapisovanje lokalnih padavin;
- Legalizacijo namakanja urediti v skladu z okoljevarstvenimi in lokalnimi zahtevami.

8. SKRB ZA PESTROST BIOTSKE RAZNOVRSTNOSTI IN KRAJINE**Priporočila:**

Raznoverstnost rastlin: Pestrejša biotska raznoverstnost rastlinskih vrst je pomemben člen v ohranjanju manjše občutljivosti rastlinskih vrst na bolezni in povzročitelje škod zaradi škodljivcev. To je mogoče delno doseči s prehodom iz monokulturne pridelave v sistem kolobarjenja, v katerem bo zastopanih več rastlinskih vrst pa tudi medvrstnih ali sortnih mešanic. Posledično je cilj zmanjšana poraba sredstev za varstvo rastlin in bolj racionalno gnojenje.

Mikro favna: Negativni vpliv na talno favno zmanjšuje raba zmanjšanih odmerkov najmanj toksičnih sredstev za varstvo rastlin ter splošno zmanjšanje njihove uporabe. Na favno ima vpliv tudi način obdelave tal (konzervirajoča obdelava, direktna setev, ...).

Makrofavna: Izbor ustreznih FFS ter priporočen način rabe lahko zmanjšajo pogine ptic, ježev, žab, krastač, rib in številnih koristnih živalskih členov v tleh (npr. deževnikov).

Prosto živeče živali: Zeleni poljski robovi, ki jih zaraščajo trave in druge zeli, včasih tudi grmovje in posamezno drevje, so zelo primerno gnezdišče in pribežališče za številne prosto živeče živali, kot so ptice in mali sesalci pa tudi za številne zaželeni žuželke, kot so na primer plenilski hrošči. Poljski rob lahko izpolnjuje funkcijo bogatega življenjskega prostora, če je širok vsaj 1 m. Zeleni poljski rob lahko predstavlja tudi prehod med obdelovalno površino in živo mejico.

Koristne žuželke: Uporaba koristnih žuželk je alternativna možnost kemijskemu zatiranju škodljivih organizmov, to je nezaželenih žuželk, pršic, nematod in drugih. Gre za biotično varstvo, pri katerem naravni sovražniki vzpostavijo ravnovesje s škodljivimi vrstami. Tak način varstva pridelka pa bo učinkovit le, če bo število naravnih sovražnikov dovolj veliko in bo že v prvih fazah rasti kulture preprečevalo množični razvoj škodljivcev. V severnih deželah EU so sonaravno usmerjeni kmetovalci uvedli robove za koristne žuželke, v zameno za izgubljene zelene robove polj, ki so izginila ob stopnjevanju intenzivnosti kmetovanja in združevanju poljskih kompleksov v monokulture. Rob za koristne žuželke je 0,5 m visok in 1,5 do 2 m širok nasip na robu obdelovalne površine, preraščen s šopasto travo (na primer pasjo travo *Dactylis glomerata*). Rob nudi optimalne razmere za prezimovanje zaželenih žuželk ter gnezdenje talnih gnezdičk v spomladanskem času. Nasipe pripravimo tako, da skupaj naorjemo dve ali štiri brazde. Zasejemo jih lahko bodisi spomladi ali v jeseni. Najprimernejše je ročno sejanje pri porabi semena 3g m⁻², pri čemer lahko seme zmešamo s peskom ali z drobnim kamenjem, da dosežemo enakomernjšo porazdelitev semena.

Cilj vzdrževanja je obdržati travnato vegetacijo s staro posušeno travo in z nekaterimi cvetnicami ter preprečiti razvoj nizkega grmovja in agresivnih pleveli. To je mogoče doseči s košnjo nezaželenega rastja enkrat letno, v primeru nevarnosti semenjenja semenskih plevelov pa tudi pogosteje. Zaradi funkcije pri biotičnem varstvu je potrebno zeleni poljski rob in rob za koristne žuželke vzdrževati tako, da s kemičnimi sredstvi ne porušimo naravnega ravnovesja.

Ohranjanje kulturne krajine: Način pridelovanja ima lahko več vrst vplivov na spremembo krajine. Izgled kulturne krajine zelo osiromašuje monokulturno pridelovanje, kar se da preprečiti s kolobarjenjem namenoma zasajenih/zasejanih robov njiv (zeleni poljski rob, mejice, vetrna zaščita).

9. SPRAVILO IN SKLADIŠČENJE

Zahteve:

- skladiščiti in voditi evidenco o skladiščnem pridelku tako, da je mogoč nadzor in sledenje pridelane količine.

Priporočila:

- poleg splošnih tehnološko skladiščnih zahtev za posamezno rastlinsko vrsto oziroma sortiment je potrebno skrbeti še za: preprečevanje razširjanja plevelov s stroji in opremo ter skrbeti za preprečevanje razvoja skladiščnih škodljivcev;
- skrbeti za higieno v obdobju skladiščenja, predvsem pa preprečiti dostop domačim in divjim živalim, kakor tudi glodalcem;
- redno kontrolirati skladiščeno blago in izvajati dovoljene - potrebne ukrepe za preprečevanje škode;

10. RABA FITOFARMACEVTSKIH SREDSTEV (FFS)

Pri uporabi FFS je potrebno dosledno spoštovati vse predpise, ki urejajo to področje.

Zahteva:

- Pridelovalec mora pri uporabi FFS upoštevati določbe zapisane na etiketi in v navodilu za uporabo posameznega FFS.

- Aplikacija FFS mora biti prilagojena stanju vegetacije in izvedena v skladu z dobro kmetijsko prakso iz varstva rastlin ob upoštevanju določil Pravilnika o pravilni uporabi FFS (Ur. l. RS, št. 71/14, 28/18, 56/22 in 155/22) ter navedb v navodilih za uporabo FFS.

Poskrbeti je treba, da je izguba škropiva zaradi zanašanja, izhlapevanja ali odtekanja kapljic na tla čim manjša.

Pomembno je tudi pravilno shranjevanje FFS ter ravnanje z njihovimi odpadki oziroma odpadno embalažo.

Poklicni uporabniki FFS morajo upoštevati določbe Pravilnika o integriranem varstvu rastlin pred škodljivimi organizmi (Ur. l. RS 43/2014).

Za izvajanje integriranega varstva rastlin pred škodljivimi organizmi mora poklicni uporabnik FFS za zagotavljanje zdrave rasti rastlin in obvladovanje škodljivih organizmov optimalno kombinirati preventivne ukrepe varstva (na primer: kolobar, uravnoteženo gnojenje, izbira lokacije, setev neokuženega semena,...), metode varstva rastlin z nizkim tveganjem (na primer: mehansko zatiranje plevelov, mehansko odstranjevanje napadenih ali okuženih rastlin ali delov rastlin ali škodljivih organizmov, uporaba FFS na podlagi mikroorganizmov, rastlinskih izvlečkov, feromonov in snovi z nizkim tveganjem, uporaba koristnih organizmov za biotično varstvo rastlin, uporabo osnovnih snovi, uporaba pripravkov, ki so dovoljeni za ekološko kmetovanje) ter uporabo FFS.; Pridelovalec mora svoje posevke redno pregledovati, spremljati pojav in razvoj škodljivih organizmov in nato na podlagi lastne presoje in izkušenj izbere najprimernejšo metodo varstva rastlin.

Cilj integriranega varstva rastlin je zagotavljanje zdrave rasti rastlin in obvladovanje škodljivih organizmov z optimalno kombinacijo preventivnih ukrepov, metod varstva rastlin z nizkim tveganjem ter strokovno utemeljeno uporabo FFS. S strokovno utemeljenim in odgovornim pristopom k varstvu rastlin zmanjšujemo negativne vplive in tveganja za zdravje ljudi in okolje.

Zahteve:

- izvajalec varstva rastlin mora biti ustrezno strokovno usposobljen o rabi FFS, kar dokazuje z veljavnim potrdilom o pridobitvi znanja iz fitomedicine,
- za aplikacijo FFS se uporabljajo tehnično brezhibne in redno pregledane naprave za nanos FFS,
- za zatiranje plevelov je v glavnih posevkih treba izvesti vsaj en ukrep brez kemične aplikacije letno (slepa setev, uporaba česal, okopavanje, termično zatiranje-plamen, vodna para,...) ali aplikacijo herbicidov samo v vrste.
- v posevkih pravih žitih je treba vsaj enkrat letno uporabiti česala (mehansko zatiranje plevelov).
- redno spremljanje pojava in razvoja škodljivih organizmov,
- najprimernejšo metodo varstva rastlin za zatiranje škodljivih organizmov izbere na podlagi lastne presoje in izkušenj ob upoštevanju prognoističnih obvestil Javne službe zdravstvenega varstva rastlin,
- pri odločanju za izvedbo ukrepov varstva rastlin je treba obvezno upoštevati pragove škodljivosti za škodljive organizme za poljščine, za katere ti pragovi obstajajo.
- razvoj odpornosti škodljivih organizmov je treba upočasniti z menjavanjem pripravkov, ki vsebujejo aktivne snovi z različnimi načini delovanja. Kjer so dostopne alternative, je obvezna uporaba pripravkov z različnimi načini delovanja za isto vrsto škodljivega organizma.
- sprotno vodenje evidenc o uporabi FFS v kmetijski pridelavi ter izvajanju metod z nizkim tveganjem.
- uporaba rastnih regulatorjev ni dovoljena.
- potrebna je obvezna strokovna usposobljenost o rabi FFS in veljavno potrdilo o pridobitvi znanja iz fitomedicine za izvajalce ukrepov varstva rastlin;
- izbrati primeren rok setve in sajenja, ki ne pospešuje razvoja škodljivih organizmov in združevati nekemične in kemične oblike varstva rastlin.
- za zatiranje plevelov je obvezen vsaj en ukrep brez kemične aplikacije letno (slepa setev, uporaba česal, okopavanje, termično zatiranje-plamen, vodna para,...) ali aplikacija herbicidov samo v vrste. Za prava žita je treba vsaj enkrat letno uporabiti česala;
- uporabljati brezhibne in redno pregledane naprave za nanašanje FFS;
- izvajati ustrezno oskrbo za posamezna rastišča in razmere, vključno s higienskimi ukrepi, ki zagotavljajo zdrave posevke in preprečujejo razširjanje plevelov v okolici;
- z ukrepi zadrževati škodljive organizme pod pragom gospodarske škodljivosti, oziroma le-te kemično zatirati, šele ko je dosežen gospodarski prag škodljivosti;
- upoštevati vrsto rastline in rastne razmere ter specifične značilnosti za nadaljnji razvoj škodljivih organizmov in izkušnje iz prejšnjih let in napovedi Javne službe zdravstvenega varstva rastlin;
- uporabiti ustrezno FFS, registrirano za izbrano rastlino in škodljivi organizem, uporabiti pa najnižji predpisan odmerek, potreben za specifične rastne razmere, škodljive organizme, razvojno fazo rastlin in škodljivih organizmov, ki je predvidena v navodilu za uporabo;
- ob uporabi upoštevati navodila za uporabo FFS in vse dodatne omejitve o uporabi FFS s čimer se zagotavlja varnost izvajalcev varstva rastlin, potrošnikov in okolja;

- upočasniti razvoj odpornosti škodljivih organizmov z menjavanjem pripravkov, ki vsebujejo aktivne snovi z različnimi načini delovanja ter upoštevanjem največjega dovoljenega števila tretiranj in časovni interval med njimi;
- pravočasno tretirati posamezne dele njiv, kjer se pojavijo 'gnezda' škodljivih organizmov, da bi se tako izognili potrebnemu škropljenju celotnih posevkov;
- voditi evidenco o uporabljenih FFS (še posebej obvezni so ažurni zapisi o datumih uporabe FFS in sprava pridelka).

MOŽNOST IZVAJANJA IZREDNIH PRIDELOVALNIH UKREPOV

V sistem integrirane pridelave vključeni pridelovalci lahko zaprosijo kontrolne organizacije ali člane strokovne delovne skupine za integrirano pridelavo poljščin, za izvedbo ukrepov, ki niso dovoljeni ali uporaba FFS, ki niso vključeni v vsakoletna tehnološka navodila. Izredni ukrepi se nanašajo na spremembe v tehnologiji obdelovanja tal, gnojenja, kolobarjenja in uporabe FFS v posebnih in občutno spremenjenih pridelovalnih razmerah (naravne ujme, propad posevkov, nenaden pojav škodljivcev in bolezni, ...).

V primeru, da se v določenem letu pokaže nujna potreba za uporabo FFS, ki v teh tehnoloških navodilih ni dovoljeno, je pa FFS v RS registrirano oziroma je zanj izdano dovoljenje za nujne primere, se le-to lahko izjemoma uporabi ob pogoju, da Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (MKG) na osnovi soglasja vsaj dveh članov strokovne delovne skupine, ki sta zadolžena za varstvo poljščin, izda posebno dovoljenje za izredni ukrep in o tem takoj obvesti organizacijo za kontrolo, pristojne inšpekcije in pridelovalca poljščin oziroma pridelovalce poljščin, v primeru, da gre za dovoljenje za izredni ukrep na širšem območju.

UPORABA FFS V POSEVKIH, KI NISO NEPOSREDNO OBRAVNAVANI V TEHNOLOŠKIH NAVODILIH

Pridelovalci vključeni v integrirano pridelavo poljščin lahko v kolobar uvrstijo tudi poljščine, ki jih ne obravnavajo tehnološka navodila. Pri izvajanju varstva rastlin v teh poljščinah smejo pridelovalci uporabljati vsa FFS, registrirana v RS za varstvo teh poljščin, v skladu z navodili za uporabo, dobro kmetijsko prakso in ob upoštevanju vseh drugih omejitev (npr. omejitve za vodovarstvena območja).

UPORABA FFS, KI JIM V LETU PRIDELAVE POTEČE ODLOČBA O REGISTRACIJI IN BODO NA NOVO REGISTRIRANA PO OBJAVI TEHNOLOŠKIH NAVODIL V SLOVENIJI

Pridelovalci vključeni v sistem integrirane pridelave poljščin smejo uporabljati le FFS, ki so navedena v tehnoloških navodilih. V tehnološka navodila se smejo vnesti le FFS, ki so v času izdaje tehnoloških navodil registrirana v Republiki Sloveniji za predvideno uporabo. Sredstva, ki so navedena v tehnoloških navodilih in jim med letom poteče registracija, pridelovalec lahko uporablja do zaključka rastne dobe, razen v primeru, če drugače ne odredi Uprava za varno hrano, veterinarstvo in varstvo rastlin (v nadaljevanju: UVHVVR).

Vse nove FFS, ki se na trgu pojavijo po izdaji vsakoletnih tehnoloških navodil, smejo pridelovalci v letu registracije uporabljati skladno s pogoji registracije in navedbami v navodilu za uporabo novega FFS, četudi ti FFS ne bodo navedeni v tehnoloških navodilih. Pred vsakoletno izdajo revidiranih tehnoloških navodil za naslednje leto se bodo člani strokovne skupine odločili o vpisu teh FFS v preglednice tehnoloških navodil. Če določeno FFS zaradi strokovnih zadržkov ne bo vpisano, se v sistemu integrirane pridelave v naslednjem letu (drugo leto po registraciji FFS) ne bo smelo uporabljati.

Enako načelo velja za FFS, ki jim prav v času vsakoletnega revidiranja tehnoloških navodil poteče registracija ali rok za odprodajo zalog po preteku registracije, registracija pa se jim v teku rastne dobe znova podaljša zaradi obnovljenih registracijskih postopkov.

11. OPAZOVANJE IN NAPOVEDOVANJE ŠKODLJIVIH ORGANIZMOV

Podlaga za odločanje o zatiralnih ukrepih v IPL je analiza pragov škodljivosti, vremenskih razmer in splošnih lastnosti posamezne sorte poljščine. Javna služba zdravstvenega varstva rastlin izvaja naloge s področja spremljanja, opazovanja in napovedovanja pojava bolezni in škodljivcev rastlin (prognoza škodljivih organizmov). V okviru prognoze javna služba obvešča pridelovalce zelenjave in jih usmerja k primernim varstvenim ukrepom za obvladovanje bolezni in škodljivcev rastlin.

Ker so roki zatiranja postavljeni za celotno regijo, se stanja mikrolokacije v regiji razlikujejo: nekatere prehitujejo razvoj, druge zaostajajo. Zato mora pridelovalec sam redno preverjati dogajanja v svojih posevkih, če želi ukrepe varstva rastlin izvesti v zares optimalnih rokih. Pridelovalci, ki imajo večje površine zahtevnejših poljščin (vrtnine, krompir, ...) tudi sami investirajo v opremo za meritve temperatur, zračne vlage, padavin, ... saj so jim ti podatki v pomoč pri načrtovanju gnojenja, namakanja, izvajanju ukrepov varstva rastlin, spravila pridelkov...

Pri odločanju za izvedbo ukrepov varstva rastlin je treba obvezno upoštevati pragove škodljivosti za škodljive organizme za poljščine, za katere ti pragovi obstajajo.

Napovedi kot »Prognostična obvestila« so dostopne na Agrometeorološkem portalu Slovenije (<http://agromet.mkgp.gov.si/APP2/sl/Home/Index>), na telefonskih odzivnikih in spletnih straneh posameznih ustanov. Brezplačne napovedi o varstvu vinogradov, sadovnjakov, oljk, hmelja, vrtnin ali poljščin si lahko naročite tudi po elektronski pošti ali na SMS sporočila.

Informacije glede določenih bolezni in škodljivcev:

Območje	Ustanova	Telefonska številka (T)	Pisne informacije
Osrednja Slovenija in Splošne napovedi za vso Slovenijo	Kmetijski inštitut Slovenije Hacquetova 17 1000 Ljubljana	T: +386(0)1 280 5262	info@kis.si Kmetijski inštitut Slovenije
Severovzhodna Slovenija	Kmetijsko gozdarski zavod Maribor Vinarska ulica 14, 2000 Maribor	T: +386(0)2 228 4900	info@kmetijski-zavod.si KGZS Zavod MB
Celjska in Koroška regija	Inštitut za hmeljarstvo in pivovarstvo Slovenije Cesta Žalskega tabora 2 3310 Žalec	T: +386(0)3 712 1600	tajnistvo@ihps.si Inštitut za hmeljarstvo in pivovarstvo Slovenije
Zahodna Slovenija	Kmetijsko gozdarski zavod Nova Gorica Pri Hrastu 18 5000 Nova Gorica	T: +386(0)5 335 1200	info@go.kgzs.si Kmetijsko gozdarski zavod Nova Gorica
Jugovzhodna Slovenija	Kmetijsko gozdarski zavod Novo mesto Šmihelska cesta 14 8000 Novo mesto	T: +386(0)7 373 0570	tajnistvo@kgzs-zavodnm.si Kmetijsko gozdarski zavod Novo mesto

11.1 UPORABA RASTNIH REGULATORJEV

Zahteva:

- Uporaba rastnih regulatorjev ni dovoljena.

11.2 UPORABA OSNOVNIH SNOVI

V integrirani pridelavi je tudi možna uporaba osnovnih snovi za varstvo rastlin. Osnovne snovi, ki se lahko uporabljajo za varstvo rastlin, so tiste, ki niso problematične, ne povzročajo motenj hormonskega ravnovesja in nimajo nevrotoksičnih ali imunotoksičnih učinkov. Odobrene so za druge namene in se običajno ne uporabljajo za varstvo rastlin in ne dajejo v promet kot fitofarmacevtska sredstva (FFS), vendar so kljub temu koristne za varstvo rastlin, bodisi neposredno bodisi v

pripravkih, ki so sestavljeni iz osnovnih snovi in enostavnih razredčil. Za osnovne snovi se lahko štejejo snovi, ki izpolnjujejo merila za živila. Seznam je dostopen na: <https://www.gov.si/teme/osnovne-snovi-za-varstvo-rastlin/>.

12. INTEGRIRANO VARSTVO POLJŠČIN

Sredstva označena z zeleno barvo so dovoljena v ekološki pridelavi.

12.1 INTEGRIRANO VARSTVO ŽIT

(j- ječmen; o,-oves; pi-pira; p – pšenica; r-rž; t-tritikala)

VVOI- naložje vodovarstveno območje. Pri sredstvih je potrebno upoštevati varnostni pas do voda – glej navodila za uporabo!

ŠKODLJIVI ORGANIZEM	OPIS	UKREPI	AKTIVNA SNOV	SREDSTVO ZA VARSTVO RASTLIN	ODMEREK	KARENCA	OPOMBE
Žitna pepelovka <i>Blumeria graminis</i>	Agrotehnični ukrepi: <ul style="list-style-type: none">- preprečevanje razvoja samosevcev na strniščih- hitro in temeljito zaoravanje žetvenih ostankov- setev manj občutljivih sort- izolacija med letinami in ozimnimi posevki- zmerno gnojenje z dušikom- širok kolobar- primerna gostota posevka- optimalen, ne prezgodnja setev ozimlin		tetrakonazol	Eminent 125 EW (p)	1 l/ha	35 dni	Uporaba 1x v sezoni.
			tetukonazol	Folicur EW 250 (p,j,o,r) Orius 25 EW (j,p,r,t)	1 l/ha 1 l/ha	42 dni Čas uporabe	Uporaba 2x v sezoni.
Opis bolezni: Pepelovka je bila v preteklosti zelo pogosta bolezen žit, danes se pojavlja le v manjšem obsegu. Nevarna je bila predvsem na pšenici in ječmenu, manj na ovsu in rži. Gliva se lahko preko zime ohrani v obliki micelija na rastlinicah, ki so se okužile jeseni, kmalu po vzniku. Lahko se ohrani tudi v obliki spolnih plodišč (kleistotecijev), ki so na ostankih slame. Pri zelo zgodnjih setvah lahko gliva uniči prve lističe že pred zimo. Prenos bolezni na žita jeseni je značilen za večino bolezni žit. Vir kužila so samosevci, ki se razvijajo na neobdelanih strniščih. Pred žetvijo in ob žetvi žit navadno veliko zrn pade na tla. Iz njih se na strnišču razvijajo samosevci, na katerih se nemoteno razvijajo bolezni žit. Če teh samosevcev ne zatremo, bolezni z njih			biksafen + tetukonazol	Buzz Ultra DF (p)	0,33 kg/ha	35 dni	Uporaba 1x v sezoni.
				Bounty (p,j)	0,6 l/ha	35 dni	
				Tebusha 25%EW (p,j, r, t,)	1L/ha	35 dni	
				Zantara (p,j,t,r,o)	1,5 l/ha	35 dni	
			biksafen + spiroksamin + trifloksistrobin	Cayunis (p, j, t, r)	1 l/ha	Čas uporabe	Uporaba 2x v sezoni.
				Vindex 80 WG (p, j, t, r)	5 - 7,5 kg/ha	35 dni	Uporaba le 2x v sezoni.
			žveplo	Pepelin (p,j,r,t)	5 - 7,5 kg/ha	35 dni	
				Thiovit jet (p, j, t, r)	5 - 7,5 kg/ha	35 dni	
				Kumulus DF (p, j,t,r)	5-7,5 kg/ha	35 dni	
				Microthiol SC (p, j, r, t)	5 – 7,5 l/ha	35 dni	
				Microthiol special (p, j, r, t)	5 – 7,5 kg/ha	35 dni	

jeseni po setvi ozimlin preidejo nanje. Ta način prenosa bolezni označujemo z izrazom prenos preko "zelenega mostu". Pospešen razvoj gostega belkastega micelija na površini najnižjih listov se prične spomladi pri temperaturah nad 13 °C. Nato se okužbe polagoma širijo vse do klasov. Pepelovki ugaja visoka zračna vlaga in temperature od 16 °C do 22 °C. Gosta setev in obilno gnojenje značilno povečata napad. Kadar posejemo jare posevke v neposredno bližino ozimnih posevkov lahko pričakujemo povečan napad pepelovke in drugih bolezni. Pojavijo pa se lahko tudi Belkast micelij na listih in drugih organih je osnovni razpoznavni znak te bolezni. Pojavijo pa se lahko tudi znamenja, ki so posledica hipersenzitivne reakcije rastlin na povzročitelja in so povezane z odpornostjo. Pri nekaterih sortah (pogostejše pri ječmenu), se rastline branjajo tako, da celice na mestu, kjer povzročitelj prodre v gostitelja, odmrejo (nastopi t.i. celična smrt). Na teh mestih lahko opazimo le drobne nekrotične pege, ki pa niso pokrite z belim micelijem.		Microthiol disperss (p,j,t,r)	5 – 7,5 kg/ha	35 dni	
		Cosan (p,j,t,r)	5 – 7,5 kg/ha	35 dni	
		Vertipin (p, j, o, t)	6 l/ha	3 dni	
		Sulfar (p, j, t, r)	5 – 7,5 kg/ha	35 dni	Uporaba 3x v sezoni.
jeseni po setvi ozimlin preidejo nanje. Ta način prenosa bolezni označujemo z izrazom prenos preko "zelenega mostu". Pospešen razvoj gostega belkastega micelija na površini najnižjih listov se prične spomladi pri temperaturah nad 13 °C. Nato se okužbe polagoma širijo vse do klasov. Pepelovki ugaja visoka zračna vlaga in temperature od 16 °C do 22 °C. Gosta setev in obilno gnojenje značilno povečata napad. Kadar posejemo jare posevke v neposredno bližino ozimnih posevkov lahko pričakujemo povečan napad pepelovke in drugih bolezni. Pojavijo pa se lahko tudi Belkast micelij na listih in drugih organih je osnovni razpoznavni znak te bolezni. Pojavijo pa se lahko tudi znamenja, ki so posledica hipersenzitivne reakcije rastlin na povzročitelja in so povezane z odpornostjo. Pri nekaterih sortah (pogostejše pri ječmenu), se rastline branjajo tako, da celice na mestu, kjer povzročitelj prodre v gostitelja, odmrejo (nastopi t.i. celična smrt). Na teh mestih lahko opazimo le drobne nekrotične pege, ki pa niso pokrite z belim micelijem.	protiokonazol+tebu konazol	Prosaro (p, j, r, t)	1 l/ha	35 dni	Uporaba le 1x v sezoni.
	prokinazid + protiokonazol	Verben (p,r,t)	1 l/ha	35 dni	Uporaba le 1x v sezoni.
	protiokonazol+spiro ksamin+trifloksistro bin	Delaro Forte (p,j,r,t)	1,2-1,5 l/ha	42 dni	Uporaba le 2x v sezoni.
	protiokonazol + spiroksamin	Input (staro ime Prosaro plus) (p, j, o, t)	1,25 l/ha	42 dni	Uporaba le 1x v sezoni.
	protiokonazol	Protendo 300 EC (p, j, r, t)	0,65 l/ha	35 dni	Uporaba le 2x v sezoni.
		Pecari 300 EC (p, j, r, t)	0,65 l/ha	35 dni	Uporaba le 2x v sezoni.
	prokloraz + tebukonazol	Zamir (p, j, r, t)- v uporabi do 30.6.2023	1,5 l/ha	42 dni	Uporaba le 2x v sezoni.
	azoksistrobin	Tazer 250 SC (p)	0,8 l/ha	35 dni	Uporaba le 2x v sezoni.
		Chamane (j, r, t, o)	1 l/ha	35 dni	Uporaba le 2x v sezoni.
		Norios (j, r, t, o)	1 l/ha	35 dni	Uporaba le 2x v sezoni.
	fluksapiroksad+ metkonazol	Librax (p, j, t)	1,33 - 2 l/ha	35 dni	Uporaba le 2x v sezoni.
	fluksapiroksad	Imtrex XE (p, j, r, t, o)	2 l/ha	Čas uporabe	Uporaba le 2x v sezoni.
	difenokonazol + fluksapiroksad	Brivela (p)	1,5 l/ha	56 dni	Uporaba le 1x v sezoni.
	azoksistrobin + tebukonazol	Mirador forte (p,j, t)	1,5 – 2 l/ha	35 dni	Uporaba le 2x v sezoni.
	piraklostrobin + fluksapiroksad	Priaxor EC (p,j,t)	1,5 l/ha	35 dni	Uporaba le 2x v sezoni.
	biksafen + fluopiram + protiokonazol	Ascra xpro (p, r, t, j, o)	1,2 (j,o) l/ha 1,5 (p,r,t) l/ha	Čas uporabe	j,o-uporaba le 1x p,r,t- uporaba 2x
jeseni po setvi ozimlin preidejo nanje. Ta način prenosa bolezni označujemo z izrazom prenos preko "zelenega mostu". Pospešen razvoj gostega belkastega micelija na površini najnižjih listov se prične spomladi pri temperaturah nad 13 °C. Nato se okužbe polagoma širijo vse do klasov. Pepelovki ugaja visoka zračna vlaga in temperature od 16 °C do 22 °C. Gosta setev in obilno gnojenje značilno povečata napad. Kadar posejemo jare posevke v neposredno bližino ozimnih posevkov lahko pričakujemo povečan napad pepelovke in drugih bolezni. Pojavijo pa se lahko tudi Belkast micelij na listih in drugih organih je osnovni razpoznavni znak te bolezni. Pojavijo pa se lahko tudi znamenja, ki so posledica hipersenzitivne reakcije rastlin na povzročitelja in so povezane z odpornostjo. Pri nekaterih sortah (pogostejše pri ječmenu), se rastline branjajo tako, da celice na mestu, kjer povzročitelj prodre v gostitelja, odmrejo (nastopi t.i. celična smrt). Na teh mestih lahko opazimo le drobne nekrotične pege, ki pa niso pokrite z belim micelijem.	biksafen + protiokonazol	Siltrax xpro (p, t, j, r, o)	1 l/ha	Čas uporabe	Uporaba le 2x v sezoni.
	metrafenon	Flexity (p, j, o)	0,5 l/ha	35 dni	Uporaba le 2x v sezoni.
	mefentriflukonazol+ piraklostrobin	Revycare (o)	1,5 l/ha	35 dni	Uporaba le 2x v sezoni.
	mefentriflukonazol	Revystar (p,pr,o)	1,5 l/ha	35 dni	Uporaba le 2x v sezoni.

	Mefentriflukonazol + fluksapiroksad fenpropidin	Revystar XL (t)	1,5 l/ha	35 dni	Uporaba le 2x v sezoni.
		Tern (p)	0,75 l/ha	35 dni	Uporaba le 1x vsezonei.
	boskalid + krezoksim-metil	Empartis (p, t, o)	1,5 l/ha	56 dni	Uporaba le 2x v sezoni.
Tehnika zatiranja: Če je potrebno izvedemo eno do dve aplikaciji fungicidov, glede na stanje v posevku in okoljske razmere. Izbor pripravkov prilagodimo tako, da za prvo in drugo škropljenje ne uporabljamo istih aktivnih snovi. V obdobju med kolenčenjem in cvetenjem žit (BBCH 32 – 61) redno pregledujemo posevke. Prag škodljivosti določimo na sledeč način: po diagonalni prehodimo njivo in pobereemo 40 bili. Na vsaki pregledamo zgornje tri odvitke liste in preštejemo rastline z bolezenskimi znamenji. Prag škodljivosti je presežen, če ima 50-60 % rastlin bolezenska znamenja. Vir: KIS, IVR portal.					

INTEGRIRANO VARSTVO ŽIT (j- ječmen; o- oves; pi-pira; p – pšenica; r-rž; t-tritikala),
VVOI- najozje vodovarstveno območje. Pri sredstvih je potrebno upoštevati varnostni pas do voda – glej navodila za uporabo!

ŠKODLJIVI ORGANIZEM	OPIS	UKREPI	AKTIVNA SNOV	SREDSTVO ZA VARSTVO RASTLIN	ODMEREK	KARENC	OPOMBE
Snežna plesen <i>Monographella nivalis</i> (sin. <i>Microdochium nivale</i>)	Opis bolezn: Ko po dolgi in s snegom bogati zimi sneg pozno spomladi skopni, opazimo velike otoke ostankov segnitih bilk, ki so preprejeni z belkasto rožnatim micelijem glive. Gliva za svoj razvoj potrebuje z vlago zasičeno okolje in temperature od 4 do 5 °C. Prav takšni pogoji so ob koncu zime pod snežno odejo.						Tehnika zatiranja: Snežno plesen zatiramo s setvijo razkuženega semena. S tem lahko značilno ublažimo okužbo in preprečimo izgube pridelka. Zgodnja in zelo gosta setev poveča možnosti za povečan izbruh bolezni. Prizadete posevke spomladi čim bolj oskrbujemo, da si rastline, ki niso propadle do konca čim prej opomorejo. V redčenih posevkih bolj skrbno zatiramo plevele. Pojav snežne plesni lahko zamenjamo s pojavi gliv iz rodu <i>Typhula</i> (snežni ožig), proti katerim prav tako ne poznamo uspešnega kemičnega varstva. Poleg snežne plesni povzroča gliva <i>Monographella nivalis</i> na žitih tudi listno pegavost, ki jo podobna septorijski listni pegavosti. Bolezen je pogostejša v hladnih in deževnih pomladih. Za zatiranje snežne plesni na pšenici, rži in tritikali je pri nas registriran pripravek Prosaro (protiokonazol, tebukonazol) v odmerku 1 l/ha in pripravek Zantara (biksafen, tebukonazol) v odmerku 1,5 l/ha.
Rjavenje pšeničnih plev <i>Septoria nodorum</i>	Agrotehnični ukrepi: <ul style="list-style-type: none">- preprečevanje razvoja samosevcev na strniščih- hitro in temeljito zaoravanje slame- setev manj občutljivih sort- izolacija med jarmi in ozimnimi posevki- razkuženo seme		<i>Pythium oligandrum</i>	Polyversum (p,j,t,r,o) A	0,1 kg/ha	1 dan	
Pšenična listna pegavost <i>Zymoseptoria tritici</i> (<i>Septoria tritici</i>)	OPOMBE: A- registrirano za zatiranje pšenične listne pegavosti in rjavenja pšeničnih plev. B- registrirano samo za zatiranje rjavenja pšeničnih plev C - registrirano samo za zatiranje pšenične listne pegavosti		mefentriflukonazol mefentriflukonazol + fluksapiroksad prokvinazid + protiokonazol	Revystar (p,pi, t) C Revystar XL(p, t) C Verben (p,t) C	1,5 l/ha p 0,75-1,5 l/ha t 1,5 l/ha 1 l/ha	35 dni 35 dni 35 dni	Uporabale 2x v sezoni. Uporaba le 2x v sezoni. Uporaba le 1x v sezoni.
Opis bolezn: Glivi, ki povzročata pšenično listno pegavost in rjavenje pšeničnih plev sta si do neke mere podobni, vendar se razlikujeta tako glede ekoloških potreb za razvoj kot tudi glede znamenj in delov rastlin, ki jih okužujeta. Obe se pojavljata predvsem na pšenici in tudi drugih žitih. Obe glivi se lahko ohranjata tudi na ostankih slame ali pa na semenu.			mefentriflukonazol+pirak lostrobin fluksapiroksad+mefentri flukonazol protiokonazol	Revcare (p,t) C Revytrex (p,t) C Era (staro ime Tartaros 300 EC) (p,t) C Tartaros (p,t) C	1,5 l/ha 1,125 l/ha 0,65 l/ha 0,65 l/ha	35 dni 35 dni Čas uporabe Čas uporabe	Uporaba le 2x v sezoni. Uporaba le 2x v sezoni. Uporaba le 2x v sezoni.
	Gliva povzročiteljica pšenične listne pegavosti (<i>S. tritici</i>) = <i>Zymoseptoria tritici</i> se razvija že pri nizkih temperaturah.			Protendo 300 EC (p, t) A Pecari 300 EC (p, t) A	0,65 l/ha 0,65 l/ha	35 dni 35 dni	

<p>Znamenja prvih okužb lahko opazimo že zgodaj spomladi, med razraščanjem žit. Na listih se pojavijo ovalne pege svetlo rjave barve. Sredina peg potemni, na odmrlem tkivu se oblikujejo drobna črna trosišča (piknidiji).</p> <p>Gliva povzročiteljica rjavenja pšeničnih plev (<i>S. nodorum</i> = <i>Stagnospora nodorum</i>) potrebuje za hiter razvoj nekoliko višje temperature (vsaj 18 do 22 °C). V začetnem delu rastne dobe živi na listnih nožnicah in na steblih, med klasenjem se naseli na plevce in na zrnje. Množičen pojav rjavenja plevic lahko pričakujemo, če v času cvetenja in mlečne zrelosti pade veliko dežja in so visoke povprečne dnevne temperature (nad 20°C). Pegi na listih so pri obeh povzročiteljih Med seboj ju lahko zanesljivo ločimo le z mikroskopskim pregledom. Znamenja, ki jih obe bolezni povzročata na pšenici lahko zamenjamo z znamenji pri nekaterih drugih povzročiteljih, kot je na primer <i>Drechslera tritici-repentis</i> ali <i>Cochliobolus sativus</i>. Pojavljanje obeh gliv je pri nas slabo preučeno. Gospodarski pomen je velik manjši kot pri zgornjih dveh povzročiteljih.</p> <p>Ozek kolobar in slabo zoračevanje ostankov slame ima zelo velik vpliv na razvoj teh dveh bolezni. Septorijske glive lahko na ostankih slame zelo dolgo živijo v saprofitskem stadiju.</p> <p>Podrobnejše opise bolezni in fotografije lahko najdete na strani www.ivr.si/skodbivrec/rjavenje-pšenice-plevi in www.ivr.si/skodbivrec/pšenica-listna-pegavost/</p>		Procer 300 EC (p, t) C	0,65 l/ha	Čas uporabe	
		Promino 300 EC (p, t) C	0,65 l/ha	Čas uporabe	
		Praktis (p) C	0,8 l/ha	35 dni	
		Cactai (p, t) C	0,65	ČU	Uporaba 2 x v sezoni
	fluksapiroksad+piraklost robin	Mizona (p, pi) C	1 l/ha	35 dni	Uporaba le 2x v sezoni.
	fluksapiroksad	Imtrex XE (p, t) C	2 l/ha	Čas uporabe	Uporaba le 2x v sezoni.
	protiokonazol + spiroksamin	Input (staro ime Prosaro plus) (p, o, t) C	1,25 l/ha	42 dni	Uporaba le 1x v sezoni.
	fluksapiroksad+metkona zol	Librax (p, t) C	1,33 – 2 l/ha	35 dni	Uporaba le 2x v sezoni.
	tetrakonazol	Eminent 125 EW (p) A	1 l/ha	35 dni	Uporaba le 1x v sezoni.
	difenokonazol + tebukonazol	Magnello (p) A	1 l/ha	Čas uporabe	Uporaba le 1x v sezoni.
	azoksistrobin + tebukonazol	Mirador forte (p-A; t, j-C)	1,5 – 2 l/ha	35 dni	Uporaba le 2x v sezoni.
	fluksapiroksad + piraklostrobin	Priaxor EC (p, t) C	1,5 l/ha	35 dni	Uporaba le 2x v sezoni.
	difenokonazol + fluksapiroksad	Brivela (p) C	1,5 l/ha	56 dni	Uporaba le 1x v sezoni.
	difenokonazol	Greteg (p, pi, t) C	0,5 l/ha	40 dni	Uporaba le 1x v sezoni.
	protiokonazol+spiroksa min+trifloksistrobin	Delaro Forte (p-A, t-C)	1,2-1,5 l/ha	42 dni	Uporaba le 2x v sezoni.
	metkonazol	Caramba (p, t) C	1,5 l/ha	35 dni	Uporaba le 2x v sezoni.
		Sirena (p, t) C	1,5 l/ha	35 dni	
		Plexeo (p, t) C	1,5 l/ha	35 dni	
		Metso (p) C	1,5 l/ha	35 dni	
	protiokonazol+tebukona zol	Prosaro (p, t) A	1 l/ha	35 dni	Uporaba le 1x v sezoni.
	tebukonazol	Tebusha 25% EW (p, t) B	1 l/ha	35 dni	Uporaba le 2x v sezoni.
		Orius 25 EW (p) C	1 l/ha	Čas uporabe	
		Buzz Ultra DF (p) C	0,33 kg/ha	35 dni	
		Bounty (p, t) C	0,6 l/ha	35 dni	
	benzovindiflupir+protiok onazol	Eliatus Era (p, pi - A ; t-C)	1 l/ha	42 dni	Uporaba le 1x v sezoni.

Tehnika zatiranja: Prvi ukrep pri zatiranju obeh bolezni je uporaba razkuženega semena, ki pa lahko prepreči le zgodnje okužbene pa razvoja gliv pozneje med rastno dobo. Zatiranje bolezni temelji na rabi fungicidov. Če je potrebno izvedemo eno do dve, izjemoma tri aplikacije fungicidov, odvisno od stanja v posevku in okoljskih razmer. Za razvoj bolezni so nevarna predvsem nekajdnevna deževna obdobja, ko je listje mokro več ur.

V obdobju med kolenčenjem in cvetenjem žit (BBCH 31 – 61)

<p>redno pregledujemo posevke. Ali je dosežen prag škodljivosti določimo na sledeč način: po diagonalni prehodimo njivo, pobereemo 100 rastlin in preštejemo rastline z bolezenskimi znamenji.</p> <p>Prag škodljivost je presežen, če je v obdobju med 2 kolencem in pojavom zastavičarja (BBCH 32 in 37) od 20 do 30% rastlin z znamenji okužb na četrtem najmlajšem listu. Ali če je v razvojni fazi od razvitegazastavičarja do začetka cvetenja (BBCH39-61) 10 do 20% rastlin okuženih. Vir: KIS, IVR portal.</p> <p>Drugo škropljenje se izvede glede na padavinske razmere. Potrebno ga je izvesti, če po prvem škropljenju pride obdobje z nekajdnevnimi obilnejšimi padavinami. Škropljenje se izvede po preteku dveh do treh tednov od predhodnega škropljenja.</p> <p>Drugo škropljenje se običajno izvede v terminu, ko se zavaruje tudi klas (obdobje od konca klasenja do sredine cvetenja).</p>	benzovindiflupir	Elatius Plus (p, pi - A ; t- C)	0,75 l/ha	42 dni	Uporaba le 1x v sezoni.
	biksafen + tebukonazol	Zantara (p, t) A	1,5 l/ha	35 dni	Uporaba le 1x v sezoni.
	azoksistrobin	Tazer 250 SC (p) A	0,8 l/ha	35 dni	Uporaba le 2x v sezoni.
		Ortiva (p, j, r, t) B	1 l/ha	35 dni	
		Zafra AZT 250 SC (p, j, r, t) B	1 l/ha	35 dni	
		Mirador 250 SC (p, j, r, t) B	1 l/ha	35 dni	
		Amistar (p, j, r, t) B	1 l/ha	35 dni	
		Chamane (p) A	1 l/ha	35 dni	
		Zoxis 250 SC (r, p, t) C	1 l/ha	35 dni	
		Velostar (p) B	1 l/ha	Čas uporabe	
	prokloraz + tebukonazol	Noris (p) A	1 l/ha	35 dni	Uporaba le 2x v sezoni.
	prokloraz	Zamir (p, t) C - v uporabi do 30.6.2023	1,5 l/ha	42 dni	Uporaba le 1x v sezoni.
	biksafen + fluopiram + protiokonazol	Faxer (p, r, t) C - v uporabi do 30.6.2023	1 l/ha	35 dni	Uporaba le 1x v sezoni.
	biksafen + fluopiram + protiokonazol	Ascra xpro (p, t) A	1,5 l/ha	Čas uporabe	Uporaba 2x v sezoni.
	biksafen + protiokonazol	Siltra xpro (p, t) C	1 l/ha	Čas uporabe	Uporaba 2x v sezoni.
	biksafen + spiroksamin + trifloksistrobin	Cayunis (p, t) A	1 l/ha	Čas uporabe	Uporaba 2x v sezoni.
<p>boskalid + krezoksimeetil</p> <p>žveplo</p>	boskalid + krezoksimeetil	Empartis (p, t, o) C	1,5 l/ha	56 dni	Uporaba le 2x v sezoni.
	žveplo	Vertipin (p)	6 l/ha	3 dni	Uporaba 2x v sezoni.

INTEGRIRANO VARSTVO ŽIT (j- ječmen; o,-oves; p – pšenica; r-rž; t-tritikala),
VVOI- najpožje vodovarstveno območje. Pri sredstvih je potrebno upoštevati varnostni pas do voda – glej navodila za uporabo!

ŠKODLJIVI ORGANIZEM	OPIS	UKREPI	AKTIVNA SNOV	SREDSTVO ZA VARSTVO RASTLIN	ODMEREK	KARENCA	OPOMBE
Ječmenov listni ožig <i>Rhynchosporium secalis</i>	Agrotehnični ukrepi: - setev zdravega (certificiranega) semena - setev manj občutljivih sort - hitro in temeljito zaoravanje žetvenih ostankov - izolacija med jarami in ozimnimi posevki - ne sejati ječmena za ržjo		tebukonazol	Folicur EW 250 (j, r) - C	1 l/ha	42 dni	A – registrirano za zatiranje obeh boleznih B - registrirano za zatiranje ječmenove mrežaste pegavosti C- registrirano za zatiranje ječmenovega listnega ožiga
				Bounty (j, r) -C	0,6 l/ha	35 dni	
				Orius 25 EW (j) B	1 l/ha	Čas uporabe	
Ječmenova mrežasta pegavost <i>Pyrenophora teres</i>			benzovindiflupir	Elatus Plus (j-A, r, t-C)	0,75 l/ha	j-Čas uporabe r,t - 42 dni	
				Elatus Era (j-A; r, t-C)	1 l/ha	42 dni	
				Zantara (j-A; r, t-C)	1,5 l/ha	35 dni	
				Priaxor EC (j-A, r-C)	1,5 l/ha	35 dni	
				Flexity (j) B	0,5 l/ha	35 dni	
				Verben (j-A, r-C)	1 l/ha	35 dni	
				Prosaro (j-A; r, t-C)	1 l/ha	35 dni	
				Input (staro ime Prosaro plus) (j-A, r-C)	1,25 l/ha	42 dni	
				Tazer 250 SC (j) A	0,8 l/ha	35 dni	
				Zafra AZT 250 SC (p, j, r, t) C	1 l/ha	35 dni	
				Ortiva (p, j, r, t) C	1 l/ha	35 dni	
				Mirador 250 SC (j, p, r, t) C	1 l/ha	35 dni	
				Chamane (j) A	1 l/ha	35 dni	
				Amistar (p, j, r, t) C	1 l/ha	35 dni	
				Zoxis 250 SC (j) A	1 l/ha	35 dni	
			azoksistrobin	Velostar (j) C	1 l/ha	Čas uporabe	
				Norios (j) A	1 l/ha	35 dni	
				Mirador forte (j) B	1,5 -2 l/ha	35 dni	
				Relengo (j-A, r-C)	1,25 l/ha	35 dni	
				Zamir (j-A, r-C) - v uporabi do 30.6.2023	1,5 l/ha	42 dni	
				Ascra xpro (j-A; r,t-C)	j -1,2 l/ha r,t -1,5 l/ha	Čas uporabe	

protiokonazol+spiroksamin+triflo ksistrobilin	Delaro Forte (j-A, r-C)	1,2-1,5 l/ha	42 dni
	Siltra xpro (j-A; r-C)	1 l/ha	Čas uporabe
	Librax (j-A, r-C)	1,33 – 2 l/ha	35 dni
	RevyCare (j-A, r-C)	1,5 l/ha	35 dni
	Reyvistar (j) A	1,5 l/ha	35 dni
	Reyvistar XL (j-A, r-C)	j- 1,0 – 1,5 l/ha	35 dni
	Revytrex (j-A, r-C)	r- 1,5 l/ha	
	Mizona (j) A	1,125 l/ha	35 dni
	Imtrex XE (j-A; r, o-C)	1 l/ha	35 dni
	Cayunis (j-A, r-C)	2 l/ha	Čas uporabe
	Empartis (j-B, r-C)	1,5 l/ha	56 dni
	Era (staro ime Tartaros 300 EC) (j-B, r, t-C)	0,65 l/ha	Čas uporabe
	Tartaros (j-B; r, t-C)	0,65 l/ha	Čas uporabe
	Protendo 300 EC (j-A, r, t-C)	0,65 l/ha	35 dni

Tehnika zatiranja:
V obdobju od začetka kolenčenja do začetka klasenja ječmena redno pregledujemo posevke. Če je potrebno (ugodne razmere za razvoj bolezn, dosežen prag škodljivosti) izvedemo eno do dve aplikaciji fungicidov.

Prag škodljivosti določimo na sledeč način: po diagonalni prehodimo nivo in pobremo 40 bili. Na vsaki pregledamo zgornje tri odvite liste in preštejemo rastline z bolezenskimi znamenji. Prag škodljivosti je presežen, če ima več kot 20 do 30 % rastlin bolezenska znamenja na katerem od zgornjih treh listov (znamenja obeh bolezn šteje skupaj). Vir: KIS, IVR portal.

Ječmenova progavost <i>Pyrenophora graminea</i>	Opis bolezn: Rastline, ki se razvijajo iz okuženega semena, dobijo v času klasenja na listih podolgovate rumene pege. Pege sčasoma porjavijo, nato tkivo peg razpade, zato se listi razcefrajo, kot bi bili narezani s škarijami. Klasi se s težavo izvijejo iz listnih nožnih. Veliko zrn je gluhih, oplojena zrna imajo zelo majhno maso.	Tehnika zatiranja: Ker se gliva širi s semenom je za preprečevanje okužb, odločilnega pomena setev razkuženega semena. Škropljenje med rastno dobo ne daje zadovoljivih rezultatov, ker v času ko običajno uporabljamo fungicide, gliva že poškoduje rastline. Med ovsovo in ječmenovo progavostjo ni razlik, le da se ovsova progavost le redko pojavi, ječmenova pa je pogostejša, če seme ni razkuženo.
Ovsova progavost <i>Pyrenophora avenae</i>		

Žitna črnoba <i>Cladosporium herbarum</i>	Opis bolezni: V obdobju pred žetvijo se v deževnih letih na slami razvijajo sajaste prevleke in veliko število drobnih črnih peg.	Tehnika zatiranja: Žitne črnobe ni potrebno posebej zatirati. Če fungicide uporabimo v obdobju mlečne zrelosti njihov stranski učinek navadno zadostuje, da se ne razvije premočna črnoba. Črnoba lahko zmanjša tržno vrednost slame za nastilj ali za predelavo. Nekateri pripravki imajo potrjeno delovanje na črnobo. S pravilom slame ne čakamo predolgo, ker se črnoba dobro razvija tudi na požeti slami.
---	---	---

INTEGRIRANO VARSTVO ŽIT (j- ječmen; o- oves; pi-pira; p – pšenica; r-rž; t-tritikala)
VVOI- najozje vodovarstveno območje. Pri sredstvih je potrebno upoštevati varnostni pas do voda – glej navodila za uporabo!

ŠKODLJIVI ORGANIZEM	OPIS	UKREPI	AKTIVNA SNOV	SREDSTVO ZA VARSTVO RASTLIN	ODMEREK	KARENCA	OPOMBE
Fuzarije klasov <i>Fusarium</i> sp.	Agrotehnični ukrepi: - mulčenje in zadelava koruznih rastlinskih ostankov - izogibanje preozkem kolobarju s koruzo in travami - preprečevanje razvoja samosevcev na strniščih - hitro in temeljito zaoravanje žetvenih ostankov - setev manj občutljivih sort		benzovindiflupir+protiokonazol	Elatus Era (p, pi)	1 l/ha	42 dni	Uporaba le 1x v sezoni.
			tebukonazol	Folicur EW 250 (p)	1 l/ha	42 dni	Uporaba le 2x v sezoni.
			metkonazol	Sirena (p) Plexeo (p)	1,5 l/ha 1,5 l/ha	35 dni 35 dni	Uporaba le 2x v sezoni.
Opis bolezn: Fuzarijske okužbe klasov povzročajo več vrst gliv iz rodu <i>Fusarium</i> (<i>F. graminearum</i> , <i>F. avenaceum</i> , <i>F. culmorum</i> in druge). Tovrstne okužbe so poleg vplivanja na slabši pridelek problematične zaradi tvorbe toksinov, škodljivih za zdravje ljudi in živali. Povzročiteljske glive se prek zime ohranjajo na rastlinskih ostankih na ali v tleh. V tplem in vlažnem vremenu se na okuženih ostankih oblikujejo trosi, ki jih po okolici raznaša veter in okužijo žita med cvetenjem. Razvoj bolezn pospešuje toplo vreme s padavinami in visoko zračno vlago. Značilna znamenja fuzarijskih okužb klasov se lahko pojavijo že kmalu po zaključnem cvetenju žit. V obdobju med mlečno in voščeno zrelostjo, ko so zdravi klasi še zeleni, se pojavijo posamezni klasi ali več klasov v klasu, ki predčasno posvetijo oz. porumenijo; kasneje se oblikujejo oranžne do roza obarvane strukture s trosi. Na ječmenu so znamenja manj značilna. Rjavkasto razbarvani klasi so lahko tudi posledica poškodb ali drugih povzročiteljev bolezn. Tveganje za fuzarijske okužbe klasov je večje, če si v kolobarju sledijo koruza in žita, če ostanejo žetveni ostanki koruze nepredelani na površini, pri setvi občutljivih sort žit,				Caramba (p)	1,5 l/ha	35 dni	
				Metso (p)	1,5 l/ha	35 dni	
			protiokonazol + tebukonazol	Prostaro (p, r, t)	1 l/ha	35 dni	Uporaba le 1x v sezoni.
			protiokonazol + spiroksamin	Input (staro ime Prostaro plus) (p, j, r, o, t)	1,25 l/ha	42 dni	Uporaba le 1x v sezoni.
			tebukonazol	Tebusha 25 % EW (p, j, r, t)	1 l/ha	35 dni	Uporaba le 2x v sezoni.
				Orius 25 EW (p)	1 l/ha	Čas uporabe	
				Buzz Ultra DF (p)	0,33 kg/ha	35 dni	
				Bounty (p)	0,6 l/ha	35 dni	
			biksafen + tebukonazol	Zantara (p, j, r, t)	1,5 l/ha	35 dni	Uporaba le 1x v sezoni.
			biksafen + protiokonazol	Siltra xpro (p, t)	1 l/ha	Čas uporabe	Uporaba le 2x v sezoni
			biksafen+ fluopiram + protiokonazol	Ascra xpro (p, t)	1,5 l/ha	Čas uporabe	Uporaba le 2x v sezoni
			mefentriflukonazol + piraklostrobin	Revcare (p,t)	1 l/ha	35 dni	Uporaba le 2x v sezoni.
			difenokonazol+tebukonazol	Magnello (p)	1 l/ha	Čas uporabe	Uporaba le 1x v sezoni.
			Protiokonazol+spiroksamin+trifloksist robin	Delaro Forte (p,j)	1,2-1,5 l/ha	42 dni	Uporaba le 2x v sezoni.
			prokloraz + tebukonazol	Zamir (p) - v uporabi do 30.6.2023	1,5 l/ha	42 dni	Uporaba le 2x v sezoni
			azoksistrobin	Tazer 250 SC (p, j)	0,8 l/ha	35 dni	Uporaba le 2x v sezoni

obilnem gnojenju z dušikom in v primeru deževnega vremena med cvetenjem pšenice ali ječmena. Kadar sovpada več omenjenih dejavnikov je zatiranje s fungicidi priporočljiv ukrep. Učinkovitost fungicidov je odvisna od izbranih aktivnih snovi in od časa škropljenja. Najboljše učinke dajejo snovi iz skupine triazolov (npr. protiokonazol, metkonazol).	protiokonazol	Era (staro ime Tartaros 300 EC) (p,j,t)	0,65 l/ha	Čas uporabe	Uporaba le 2x v sezoni.
		Tartaros (p, j, t)	0,65 l/ha	Čas uporabe	
		Protendo 300 EC (p, j, t)	0,65 l/ha	35 dni	
		Promino 300 EC (p, j, t)	0,65 l/ha	Čas uporabe	
		Procer 300 EC (p, j, t)	0,65 l/ha	Čas uporabe	
		Praktis (p)	0,8 l/ha	35 dni	
		Pecari 300 EC (p, j, t)	0,65 l/ha	35 dni	
		Polyversum (p, j, t, r, o)	0,1 kg/ha	1 dan	
	Pythium oligandrum				
	Tehnika zatiranja:				
V času cvetenja za zatiranje uporabimo pripravke, registrirane za zatiranje fuzarijskih gliv. Pri semenski pšenici moramo paziti, da z žetvijo ne zavlačujemo preveč, ne glede na težave pri sušenju. Pri zatiranju fuzarioz klasov se upoštevajo rastne razmere, ki so ugodne za razvoj bolezni: predposevek koruza, obdelava tal brez oranja v kolikor je predposevek koruza, občutljiva sorta, raba strobilurinskih fungicidov, ugodne vremenske razmere za okužbe klasov (toplo in vlažno vreme v obdobju razvoja klasa in cvetenja žita BBCH 41-65).					
Črna žitna noga Gaeumannomyces graminis	Opis bolezni: Gliva okuži razrastišče in spodnji nodij bili vseh žit. Bil pri tleh potemni in izgubi mehanično trdnost. Žito poleže v otokih. Pri zgodnjem napadu so klasi popolnoma prazni.	Agrotehnični ukrepi: - dovolj širok kolobar, tako da si tudi ječmen in pšenica ne sledita prej kot v treh letih - zatiranje pirnice	Tehnika zatiranja: Z običajnimi tehnikami uporabe fungicidov glive ni mogoče zatreti. Z izboljševanjem strukture tal, krepimo antagonistične organizme, ki preprečijo dolgoročno ohranjanje glive v tleh. Osnovni način preprečevanja bolezni je ustrezno kolobarjenje.		
Lomljivost žitnih bilk Pseudocercospora ella herpotrichoides	Opis bolezni: Najpogostejše so okužbe na najnižjem nodiju bili. Ob koncu bilčenja se na nodiju pojavijo podolgovate medaljonaste pege svetlo rjave barve, obrobljene s temnim robom. Tkivo v sredini pege je najprej razvodenelo, nato pa strohni. Bili se pod težo nastajajočih klasov zlomijo in poležejo. Način poleganja in lomljenja bili je drugačen, kot pri črni nogi.	Agrotehnični ukrepi: enako kot pri črni nogi in drugih boleznih bili			
biksafen+fluopiram+protiokonazol		Ascra xpro (p, r, j, o)	j, o-1,2 l/ha p, r-1,5 l/ha	Čas uporabe	
prokloraz		Faxer (p, r, t) - v uporabi do 30.6.2023	1 l/ha	35 dni	
metrafenon		Flexity (p)	0,5 l/ha	35 dni	
prokvinazid + protiokonazol		Verben (p,t)	1 l/ha	35 dni	
biksafen + protiokonazol		Siltira xpro (p,t)	1 l/ha	Čas uporabe	
difenokonazol + fluksapiroksad		Brivela (p)	1,5 l/ha	56 dni	
boskalid + krezoksim-metil		Empartis (p, o)	1,5 l/ha	56 dni	

INTEGRIRANO VARSTVO ŽIT (j- ječmen; o- oves; pi-pira; p – pšenica; r-rž; t-tritikala)
VVOI- najozje vodovarstveno območje. Pri sredstvih je potrebno upoštevati varnostni pas do voda – glej navodila za uporabo!

ŠKODLJIVI ORGANIZEM	OPIS	UKREPI	AKTIVNA SNOV	SREDSTVO ZA VARSTVO RASTLIN	ODMEREK	KARENCA	OPOMBE
Žitne rje <i>Puccinia</i> sp. Žitna progasta rja <i>Puccinia graminis</i> Pšenična rja <i>Puccinia tritici</i> , Rumena rja <i>Puccinia striiformis</i> Ječmenova rja <i>Puccinia hordei</i> Ovsova rja <i>Puccinia coronifera</i> Ržena rja <i>Puccinia dispersa</i>		Agrotehnični ukrepi: - preprečevanje razvoja samosevcev na strniščih - hitro in temeljito zaoravanje slame - setev manj občutljivih sort in sort odpornih na sušo - poznejša setev jeseni	benzovindiflupir+protiokonazol	Eliatus Era (p, j, r, t, pi, o)	1 l/ha	42 dni	Uporaba le 1x v sezoni.
			benzovindiflupir	Eliatus Plus (p, j, r, t, pi, o)	0,75 l/ha	j.o-Čas uporabe p, pi, r, t - 42 dni	Uporaba le 1x v sezoni.
			piraklostrobin	Retengo (p, j, r, t)	1,25 l/ha	35 dni	Uporaba le 2x v sezoni.
			tetrakonazol	Eminent 125 EW (p)	1 l/ha	35 dni	Uporaba le 1x v sezoni.
			prokvinazid + protiokonazol	Verben (p, j, r, t)	1 l/ha	35 dni	Uporaba le 1x v sezoni.
			biksafen + spiroksamin + trifloksistrobin	Cayunis (p, j, t, r)	1 l/ha	Čas uporabe	Uporaba le 2x v sezoni.
			fluksapiroksad + piraklostrobin	Priaxor EC (p, j, t, r)	1,5 l/ha	35 dni	Uporaba le 2x v sezoni.
			fluksapiroksad+metkonazol	Librax (p, t, r)	1,33 – 2 l/ha	35 dni	Uporaba le 2x v sezoni.
			fluksapiroksad	Imtrex XE (p, j, r, t, o)	2 l/ha	Čas uporabe	Uporaba le 2x v sezoni.
			azoksistrobin + tebukonazol	Mirador forte (p, t)	1,5- 2 l/ha	35 dni	Uporaba le 2x v sezoni.
Opis bolezn: Večinoma rje okužijo žita v maju, ko v posevke po zraku prinese spore z vmesnih gostiteljev. Možne so tudi jesenske okužbe tako, da rja prezimi v obliki uredostadija na okuženih rastlinah. Po okužbi se na listju in na ostalih organih pojavijo rjasti kupčki trosov – sorusi, polni spor. Rjasta trosišča nastajajo vse do žetve. Izgube pridelka se gibljejo od 5 do 40%. Okužene rastline pospešeno izgubljajo vodo. Vmesni gostitelji na obseg okužb navadno ne vplivajo odločilno. Rje se dobro razvijajo tudi v sušnih razmerah (posebej žitna progasta). Odpornost sort na rje ni nikoli dolgotrajna.			protiokonazol+spiroksamin+ trifloksistrobin	Delaro Forte (p, j, r, t)	1,2-1,5 l/ha	42 dni	Uporaba le 2x v sezoni.
			metkonazol	Caramba (p, j, r)	1,5 l/ha	35 dni	Uporaba le 2x v sezoni.
				Sirena (p, j, r)	1,5 l/ha	35 dni	Uporaba le 2x v sezoni.
				Plexeo (p, j, r)	1,5 l/ha	35 dni	Uporaba le 2x v sezoni.
				Metso (p)	1,5 l/ha	35 dni	Uporaba le 2x v sezoni.
			protiokonazol + tebukonazol	Prosaro (p, j, r, t)	1 l/ha	35 dni	Uporaba le 1x v sezoni.
			protiokonazol + spiroksamin	Input (staro ime Prosaro plu) (j, r, o, t)	1,25 l/ha	42 dni	Uporaba le 1x v sezoni.
			difenokonazol + tebukonazol	Magnello (p)	1 l/ha	Čas uporabe	Uporaba le 1x v sezoni.
			difenokonazol + fluksapiroksad	Brivela (p)	1,5 l/ha	56 dni	Uporaba le 1x v sezoni.
			difenokonazol	Greteg (p, pi, t, r)	0,5 l/ha	40 dni	Uporaba le 1x v sezoni.
Tehnika zatiranja: Pri izboru pripravkov in določanju termina škropljenja rjam posvečamo manjšo pozornost, ker večina sodobnih fungicidov dobro deluje nanje. Le v posameznih letih, ko se rje pojavijo že zgodaj jih moramo zatirati ciljano (npr. rumeno rjo). Pri semenskih posevkih rži je rja, poleg listnega ožiga najpomembnejša bolezen.			tebukonazol	Tebusha 25 % EW (p, j, r, t)	1 l/ha	35 dni	Uporaba le 2x v sezoni.
				Orius 25 EW (p, j, r, t)	1 l/ha	Čas uporabe	Uporaba le 2x v sezoni.

		Pecari 300 EC (p, j, r, t)	0,65 l/ha	35 dni	Uporaba le 2x v sezoni.
		Praktis (p)	0,8 l/ha	35 dni	
	boskalid + krezoksime-metil	Empartis (p, j, r, t, o)	1,5 l/ha	56 dni	

ŠKODLJIVI ORGANIZEM	OPIS	UKREPI	AKTIVNA SNOV	SREDSTVO ZA VARSTVO RASTLIN	ODMEREK	KARENCA	OPOMBE
Ramularijska pegavost ječmena <i>Ramularia collo-cygni</i>	Agrotehnični ukrepi: - preprečevanje razvoja samosevcev na strniščih - uporaba razkuženega semena - širok kolobar - hitro in temeljito zaoravanje stame	biksafen + tebukonazol	Zantara (j)	1,5 l/ha	35 dni	Uporaba le 1x v sezoni.	
		biksafen + spiroksamin + trifloksistrobin	Cayunis (j)	1 l/ha	Čas uporabe	Uporaba le 2x v sezoni.	
		protiokonazol+spiroksamin+trifloksistrobin	Delaro Forte (j)	1,2-1,5 L/ha	42 dni	Uporaba le 2x v sezoni.	
		fluksapiroksad+metkonazol	Librax (j)	1,33 – 2 l/ha	35 dni	Uporaba le 2x v sezoni.	
		fluksapiroksad	Imtrex XE (j)	2 l/ha	Čas uporabe	Uporaba le 2x v sezoni.	
		fluksapiroksad + piraklostrobin	Priaxor EC (j)	1,5 l/ha	35 dni	Uporaba le 2x v sezoni.	
		biksafen+fluopiram+protiokona zol	Ascra xpro (j)	1,2 l/ha	Čas uporabe	Uporaba le 1x v sezoni.	
		biksafen + protiokonazol	Siltra xpro (j)	1 l/ha	Čas uporabe	Uporaba le 2x v sezoni.	
		mefentriflukonazol + piraklostrobin	Revytare (j)	1,5 l/ha	35 dni	Uporaba le 2x v sezoni.	
		mefentriflukonazol	Revystar (j)	1,5 l/ha	35 dni	Uporaba le 2x v sezoni.	
		mefentriflukonazol + fluksopiroksad	Revystar XL (j)	j- 1,0 -1,5 l/ha	35 dni	Uporaba le 2x v sezoni.	
			Revytrex (j)	1,125 l/ha	35 dni	Uporaba le 2x v sezoni.	
		benzovindiflupir+protiokonazol	Elatus Era (j)	1 l/ha	42 dni	Uporaba le 1x v sezoni.	
Opis bolezni: Za ramularijsko pegavost ječmena je značilno, da se pojavi razmeroma pozno, šele v času cvetenja ječmena. Takrat na listih opazimo črnorjave, drobne pege, velike od 1 do 3 mm, ki so običajno v sredini najtemnejše in obdane z nekoliko svetlejšim tkivom. Vidne so na zgornji in na spodnji strani listov, temnejše so na strani, izpostavljeni soncu. Če mrtvo tkivo pogledamo pod povečavo, lahko opazimo v vrste nanizane skupine trosonoscev, ki izraščajo iz listnih rež. Pri močnem napadu se pege združujejo, odmrlo tkivo se širi, listi se predčasno posušijo in odmrejo. Med zorenjem ječmena se pege pojavijo tudi na steblih, resah in plevah.							
Tehnika zatiranja: Bolezen se prenaša s semenom, vendar razkuževanje s fungicidi, ki so sedaj v uporabi, ni učinkovito. Vse sorte ječmena so občutljive na okužbe, tudi jari ječmen, med sortami so določene razlike v občutljivosti, vendar odpornih sort ni. Zaenkrat je bolezen možno zatirati samo z uporabo fungicidov. Za dobro delovanje je pomembna pravočasna raba fungicida. Primeren čas je v obdobju od razvojne stopnje BBCH 39 (popolnoma razvit vrhnji list – zastavičar) pa do stopnje BBCH 51 (začetek klasenja, ko so vidne konice res). Pri ramularijski pegavosti ni pragov škodljivosti. Bolezen zatiramo preventivno. Vir: KIS, IVR portal.							

**INTEGRIRANO VARSTVO ŽIT (j- ječmen; o- oves; pi-pira; p – pšenica; r-rž; t-tritikala),
VVOI- najožje vodovarstveno območje. Pri sredstvih je potrebno upoštevati varnostni pas do voda – glej navodila za uporabo!**

Osnovni pristopi pri zatiranju plevelov v žitih:

Ustrezno posejana in negovana žita imajo dobro tehnološko sposobnost. Pri njih se v slovenskih razmerah, v nasprotju z okopavinami, pri zatiranju plevelov lahko ravnamo po pravih škodljivosti, oziroma po kritičnih številih. Izbor herbicidov je velik, zato lahko v večini primerov najdemo ustrezne rešitve. **V žitih je možno tudi mehanično zatiranje plevelov, ki ga s posebnimi orodji (branimi, česali) izvajamo, dokler se žita ne razrastejo preveč. V integrirani pridelavi je obvezna vsaj enkrat letno uporaba česal v pridelavi pravih žit.** Za uspešno zatiranje s to ne kemično metodo moramo izvesti dvakratno do trikratno branje – prečesavanje. Termin uporabe herbicidov je odvisen od termina setve, vremena in lastnosti plevelnih populacij na posameznih njivah. Zatiranje plevelov v ozimnih žitih že v jesenskem času je smiselno, če smo žita posejali zelo zgodaj in se zima prične pozno. V takšnih razmerah se pleveli v velikem številu razvijajo že jeseni in lahko že v stadiju razraščanja povzročijo izgube pridelka, ki jih pozneje ni mogoče več nadoknaditi. Za ta namen uporabimo herbicide, ki imajo kombinirano talno in listno delovanje.

Jesenski termin je pomemben za zatiranje agresivnih plevelov, ki bi do spomlad že lahko prerasli občutljivi stadij in bi jih takrat težko zatrli. Kritična števila za jesensko – zimsko obdobje, ko so žita v stadiju od zaključka oblikovanja prvih listov do konca razraščanja (BBCH 18 – 28) so: enoletni ozkolistni pleveli (srakoperec, njivski lisičji rep, stoklase, ...) 25 rastlin na m², enoletni jesensko zimski pleveli z majhnim habitusom (koprive, plešec, jetičniki, zvezdica, ...) 20 na m², enoletni jesensko zimski pleveli s srednjim habitusom (vijolica, kamilice, zebrati, ...) 15 na m², agresivni jesensko zimski enoletni pleveli (plezajoča lakota, križnice, ...) 0,5-1 na m². Kot prag za zatiranje lahko uporabimo mejo, ko pleveli poraščajo več kot 5 % površine tal ali pa imamo več kot 70 do 80 plevelov različnih vrst, v stadiju ključnih listov in prvega lista na m². V spomladanskem obdobju lahko te pragove v fazi ozimnih žit BBCH 30 do 35, v gostih posevkih (nad 400 bli na m²) povečamo za 20 %. Pri jarih žitih v spomladanskem obdobju v stadiju BBCH 15 – 20 upoštevamo za 20 % zmanjšana kritična števila predstavljena za ozimna žita v jeseni. Tekmovalna sposobnost jarih žit je slabša od ozimnih žit.

Tudi v žitih se skušamo izogniti talnim herbicidom. Predvsem klorotoluron se lahko čez zimo močno izpere v podtalje. Ocenjuje se, da enoletni ozkolistni pleveli pri nas niso tako konkurenčni, da jih ne bi mogli dovolj zatreti s kombiniranimi pripravki. V primeru poznih setev in počasnega razvoja plevelov jeseni, jesensko zatiranje ni smiselno. Herbicidi bi se čez zimo le izpirali, spomladi pa več ne bi bili učinkoviti.

Sedaj imamo na voljo novejši sulfonilsečninske herbicide s katerimi lahko ob pomoči hormonskih herbicidov **zgodaj spomladi** zatremo tudi višje stadije nevarnih širokolistnih jesenskih plevelov. Sulfonilsečniški herbicidi dokaj dobro delujejo tudi pri nižjih temperaturah, kar pa ne velja za hormonske herbicide (2,4-D, mekoprop-p, ...), ki za dobro delovanje potrebujejo vsaj 12 do 15° C. Pri uporabi hormonskih herbicidov morajo imeti pleveli dovolj veliko listno maso, sicer pri aplikaciji plevelne rastline vsrkajo premajhno količino aktivne snovi. **Predolgo z uporabo teh herbicidov tudi ne smemo odlašati.** Na sredini stadija bičenje (BBCH 35) postanejo občutljivi interkalarni meristem žit dostopni herbicidom in ti postanejo neselektivni. Možne so poškodbe žit. V tem obdobju se sklop rastlin toliko zapre, da kapljice ob škropljenju težko prodrejo do majhnih plevelov skritih pod listnim plaščem žita. Glede na razvojni stadij žit lahko najpozneje uporabimo pripravke na podlagi fluoksipira, bentazona in tribenuron-metila. Te lahko uporabimo v posevkih, kjer so bila predhodna zatiranja neuspešna, ali pa v tistih, ki nimajo ustrezne gostote (pod 300 bli na m²) in pričakujemo težave z zatiranjem okopavinskih plevelov.

INTEGRIRANO VARSTVO ŽIT (j- ječmen; jj-jari ječmen; o,-oves; pi-pira; p – pšenica; jp – jara pšenica; r-rž; t-tritikala),
VVOI- najpožje vodovarstveno območje. Pri sredstvih je potrebno upoštevati varnostni pas do voda – glej navodila za uporabo!

ŠKODLJIVI ORGANIZEM	NAČIN UPORABE	AKTIVNA SNOV	SREDSTVO ZA VARSTVO RASTLIN (vrsta žita)	ODMEREK	KARENCA, OPOMBE
Enoletni širokolistni pleveli - delno nekateri enoletni ozkolistni pleveli:	Po vzniku posevka in plevelov.	pendimetalin	Sharpen 33 EC (p)	3-5 l/ha	Čas uporabe
			Sharpen plus (p)	2,5 – 4 l/ha	
			Stomp Aqua (p, j, r, t)	2,9 l/ha	
		amidosulfuron	Grodyl (p, j, o, r, t, pi)	40 g / ha	Čas uporabe
Širokolistni pleveli					
Enoletni ozkolistni in širokolistni pleveli	Uporaba pred in po vzniku.	prosulfokarb	Boxer (p, j, r, t)	5 l/ha	Čas uporabe
		diflufenikan+flufenacet	Arnold (p)	0,6 l/ha	Čas uporabe. Prepovedan na VVOI.
	Uporaba po vzniku posevka in plevelov.	diflufenikan	Flash 500 SC (p, j)	0,28 l/ha	Čas uporabe
		klorotoluron	Tolurex 50 SC (p, j)	2,5-4 l/ha	Čas uporabe
		florasulam+pinoksaden	Axial One (p, j)	1 – 1,3 l/ha	Čas uporabe
		piroksulam	Pallas 75 WG (p, t, r)	120 - 250 g/ha	Čas uporabe. Uporablja se izključno v kombinaciji z ustreznim močilom.
		florasulam+piroksulam	Corello duo (p, r, t, pi)	170 – 265 g/ha	Čas uporabe. Uporaba močila.
		diflufenikan+klorotoluron+pendim etalin	Trinity (p, j, r, t)	2 l/ha	Čas uporabe
		diflufenikan + florasulam + penoksulam	Bizon (p, j, r, t, pi)	1 l/ha	Čas uporabe
		flufenacet	Fluent 500 SC (p, j)	0,4 l/ha	Čas uporabe.
		pinoksaden	Axial (p, j)	0,6 - 1,2 l/ha	Čas uporabe
		izoksaben	Flexidor (p, j)	0,25 L/ha	Čas uporabe
Enoletni širokolistni pleveli	Uporaba pred in po vzniku				
Enoletni, dvoletni in večletni ozkolistni in širokolistni pleveli;	Pred vznikom žit	glifosat v obliki izopropilamino soli + glifosat v obliki kalijeve soli	Clinic xtreme (staro ime Credit xtreme)	1,33 – 4,0 l/ha - odvisno od časa uporabe (pred ali po setvi)	Čas uporabe
		dikamba+tritosulfuron	Arrat (p, j)	0,2 kg/ha	Čas uporabe, za zeleno krmo 50 dni. Prepovedan na VVOI.
Enoletni in večletni širokolistni pleveli, delno nekateri enoletni ozkolistni pleveli:	Po vzniku žit in plevelov.	MCPA - DMA	U – 46 M fluid (p, j, r, t)	1 l/ha	Čas uporabe, za zeleno krmo 60 dni. Prepovedan na VVOI.
		MCPA	EMCEE (p, j, r, o, t)	1 l/ha	Čas uporabe. Prepovedan na VVOI.
		dikamba + MCPA	Battery (p, j)	5 l/ha	Čas uporabe. Prepovedan na VVOI.
		florasulam + tritosulfuron	Biathlon 4D (p, j, o, pi, r, t)	70 g/ha	Čas uporabe. Prepovedan na VVOI.
		florasulam	Flyer (p, j, r)	0,1 - 0,15 l/ha	Čas uporabe
		mekoprop-p	Duplosan KV (p, j)	2 l/ha	Čas uporabe. Prepovedan na VVOI.

			Duplosan KV 600 (p, j, o, r, t)	1,5 l/ha	
bentazon			Basagran 480 (p, j, r, o, t)	2 l/ha	Čas uporabe. Prepovedan na VVOI.
metsulfuron-metil+tifensulfuron-metil			Ergon (p, j)	60-70 g/ha	Čas uporabe
metsulfuron-metil + diflufenikan			Alliance (p, j, r, t)	100 g/ha	Čas uporabe
amidosulfuron + jodosulfuron			Sekator OD (p, j, r, t)	0,15 l/ha	Čas uporabe
amidosulfuron + jodosulfuron + 2,4-D			Sekator plus (p, t, j, r)	0,6 l/ha	Čas uporabe
bensulfuron-metil + metsulfuron-metil			Xanadu (p, j, o, r, t)	0,1 kg/ha	Čas uporabe
jodosulfuron			Hussar OD (p, j, r, t)	0,1 l/ha	Čas uporabe
jodosulfuron + mezosulfuron			Hussar plus (j, p, r, t)	0,15 – 0,2 l/ha	Čas uporabe
jodosulfuron + tienkarbazon-metil			Hussar star (p, r, t)	0,2 – 0,3 kg/ha	Čas uporabe. Dodatek močila.
2,4-D-2-EHE			Esteron (p, j, t)	0,75 - 1 l/ha	Čas uporabe
2,4-D			Herbocid XL (p, j, r, t)	1,25 L/ha	Čas uporabe
jodosulfuron-metil natrij + mezosulfuron + tienkarbazon-metil			Atlantis Star (p, t)	0,2 - 0,33 kg/ha	Čas uporabe
metsulfuron-metil			Savvy (p, j, o, t)	30 g/ha	Čas uporabe
			Ally SX (p, j, r, o, t, pi)	30 g/ha	
			Finy (p, r, t)	30 g/ha	
			Mezzo (strna žita)	20 – 30 g / ha	
metsulfuron-metil+ tribenuron-metil			Boudha (p, j, r, o, t)	20 g/ha	Čas uporabe
diflufenikan + jodosulfuron + mezosulfuron			Alister New (p)	1 l/ha	Čas uporabe
fluroksipir			Starane forte (p, j, o, r, t, pi)	0,54 l/ha	Čas uporabe
			Bonaca (p, j)	0,6 – 0,8 l/ha	
			Flurostar 200 (j, r, t, p)	j, j, p - 0,75 l/ha p, j, r, t – 1 l/ha	
			Eltivis (p, j)	0,6-0,8 l/ha	
florasulam + fluroksipir			Flurostar super (p, j, r, t)	1,5 l/ha	Čas uporabe
			Valentia (p, j, o, r, t)	1,2 – 1,6 l/ha	
florasulam + 2,4-D 2-EHE			Mustang 306 SE (p, j)	0,4 - 0,6 l/ha	Čas uporabe
2,4-D + florasulam + aminopirid			Mustang forte (p, j, t, r, o)	0,8 – 1 l/ha	60 dni
aminopirid + florasulam			Lancelot super (p, t, r, j)	25 – 33 g/ha	Čas uporabe
klopiralid			Lontrel 100 (p) -v uporabi do 30.4.2023	1-1,2 l / ha	Čas uporabe. Prepovedan na VVOI.

			Lontrel 72SG (p, j, o)	0,17 kg/ha	Čas uporabe. Prepovedan na VVOI. Na isti površini se priporoča uporaba sredstva vsake tri leta.
			Clap (p, j, o, r, t)	0,3 – 0,4 l/ha	
			Clap forte (pi, r)	0,167 l/ha	
			Major 300 SL (p)	0,3-0,4 l/ha	
		florasulam + tribenuron-metil	Saracen max (j, o, p, r, t)	25 g/ha	
		florasulam + diflufenikan	Lector delta (p, j, r, t)	0,075 – 0,1 l/ha	
		florasulam + halauksifen-metil	Quelex (p, j, t, r, pi)	37,5 – 50 g/ha	
		florasulam + fluoksipir	Clyde FX (p, j, o, r, t)	1,5 l/ha	
		tribenuron – metil	TBM 75 WG (j, p, o, r, t)	20 g/ha	
			Corida (p, j)	20 g/ha	
			Flame(p, j)	30 g/ha	
			Adentis (p, j)	20 g/ha	

Pripravki so registrirani za uporabo pred in po vzniku žit. Pri integrirani pridelavi priporočamo predvsem uporabo po vzniku. Termin uporabe mora biti prilagojen začetnemu razvoju plevelov in žit (možni pojavi fitotoksičnosti ob uporabi med vznikanjem in v dobi razvoja prvih listov žit). Če jih uporabimo po vzniku lahko tudi pri njihovi uporabi upoštevamo kritična števila.

12.2 INTEGRIRANO VARSTVO KORUZE

VVOI- najozje vodovarstveno območje. Pri sredstvih je potrebno upoštevati varnostni pas do voda – glej navodila za uporabo! list 1

ŠKODLJIVI ORGANIZEM	OPIS	UKREPI	AKTIVNA SNOV	SREDSTVO ZA VARSTVO RASTLIN	ODMEREK	KARENCA	OPOMBE
Listne pegavosti in progavosti povzročene od gliv iz rodu <i>E. turcicum</i> <i>C. carbonum</i>	Pri nas najbolj razširjena bolezen iz te skupine je koruzna progavost, ki jo povzroča gliva <i>E. turcicum</i> . Opis bolezni je dostopen na portalu IVR: https://www.ivr.si/skodljivce/koruzna-progavost/	Koruzna listna pegavost (<i>C. carbonum</i>) se pri nas pojavlja le občasno pri manjšem številu rastlin. Po okužbi se razvijejo manjše okrogle ali ovalne pege obdane s temnim razvođenim obročem. Okužene rastline lahko močno zaostanejo v razvoju in ne oblikujejo storžev.	fluopiram + protikonazol	Propulse	1,0 L/ha	42 dni	
			mefentriflukonazol	Revyona	1,25 l/ha	56 dni	
			piraklostrobin	Retengo	1,0 L/ha	Čas uporabe	
Bolezni povzročene od gliv iz rodu <i>Fusarium</i> : <i>F. graminearum</i> <i>F. moniliforme</i> <i>F. culmorum</i> <i>F. sambucinum</i> <i>F. lateritium</i>	Glive iz rodu <i>Fusarium</i> lahko napadejo vse organe koroze (fuzarijske okužbe stebel, storžev in zrnja). Po napadu se razvijejo bolezni, ki jih imenujemo fuzarioze (fuzarijske gnilobe – trohnobe) in so ene od najpogostejših bolezni s katerimi se srečujemo pri pridelavi koroze. Več sorodnih, vendar specializiranih gliv (organi koroze, vlaga, temperatura) povzroča propad vznikajočih rastlin, trohnenje korenin, stebela in listnih nožnic ter trohnenje in plesnivost storžev. Saprofitski micelij in spore se lahko ohranjajo na koruznem semenu ali na ostančkih koruznice. Glive tega rodu ne napadajo zgolj koroze, temveč večino drugih poljščin in vrtnin, najraje pa žita, siren, proso in druge trave. Na površini napadenih organov in v njihovi notranjosti se razvije belkast, rožnat, vijoličen ali oranžen micelij. Zaradi setve okuženih semen lahko rastline propadejo že v času vznikanja. Fuzarioze ogrožajo kakovost koruznega zrnja in koruzne silaže, ker glive izločajo zdravju škodljive toksine. S fuzarijskim micelijem okuženo zrnje in silažo povzroča pri govedu prebavne in plodnostne motnje. Gliva se lahko pospešeno razvija tudi na neprimerno uskladiščenem zrnju in silaži.	Agrotehnični ukrepi in posredno zatiranje: Nevarnost za fuzarijske okužbe se lahko zmanjša tudi s setvijo razkuženega semena. Neposredno kemično lahko zatiramo fuzarioze semen in drugih delov rastlin. Napad na koruzi skušamo zmanjšati z ustreznim kolobarjenjem. V razmerah, ko fuzarioze pričnejo presegati prag 10 do 15% močno napadenih rastlin moramo v kolobarju občasno zmanjšati delež koroze in žit. Pri spravi koroze za zrnje moramo koruznico zdrobiti na čim manjše delčke in jo hitro zaorati. Tako se gliva ne more obdržati na ostančkih koruznice. Stopnja napada na steblo koroze je neposredno odvisna od obsega napada škodljivih metuljev in hroščev (predvsem od koruzne vešče), ki naredi vdorna mesta, da glive lahko prodrejo v stržen stebela. Če fuzarijske glive naselijo več kot 30% stebel koroze, takšna koruznica ni primerna za pripravo silaže iz celotne rastline. Hibridi, ki imajo hiter mladostni razvoj in robustno grajeno steblo so maj občutljivi za napad od fuzarioz. Za fuzariozo na storžu so v mokrih letih dovzetni pozni hibridi koroze, pri katerih ličje storža ne zapira popolnoma konice storža. Okužba storžev se značilno povečajo, če pridelka ne uspemo pospraviti v optimalnem roku, zato moramo dobro premisliti, kako pozno zrelostni razred je primeren za posamezne razmere pridelovanja. Napad na storžu se značilno poveča tudi v primerih povečane stopnje poškodb od ptičev. Omenjeno moramo upoštevati pri izbiri načina sušenja in skladiščenja storžev ali zrnja.					
			protikonazol + tebukonazol	Prosaro	1,0 L/ha	56 dni	
			mefentriflukonazol	Revyona	1,25 l/ha	56 dni	
			<i>Pythium oligandrum</i>	Polyversum	0,1 kg/ha	1 dan	

		Trichoderma asperellum	Xilon	10 kg/ha	Čas uporabe
--	--	------------------------	-------	----------	-------------

INTEGRIRANO VARSTVO KORUZE							
VVOL- najozje vodovarstveno območje. Pri sredstvih je potrebno upoštevati varnostni pas do voda – glej navodila za uporabo!							
ŠKODLJIVI ORGANIZEM	OPIS	UKREPI	AKTIVNA SNOV	SREDSTVO ZA VARSTVO RASTLIN	ODMEREK	KARENCA	OPOMBE
Koruzna bulava snet <i>Ustilago maydis</i>	Bulava snet je zelo razširjena bolezen. V povprečnih letih napade manj kot 1% koruznih rastlin in ne povzroča zaznaven škode. V zanj zelo ugodnih letih napade med 20 in 30% rastlin. Z rastjo micelija v tkivu pride do hiperplazije in hipertrofije celic, kar povzroči nastanek bul. Te se lahko pojavijo na metlici, vseh delih storža, steblih in listih, izjemoma tudi na zračnih koreninah. Opis bolezn je dostopen na portalu IVR: Koruzna bulava snet			Agrotehnični ukrepi in posredno zatiranje: Pri preprečevanju bulave sneti največ dosežemo z izborom manj občutljivega hibrida. Izogibati se moramo mehanskim poškodbam pri obdelavi in skrbi za uravnoteženo gnojenje in kjer so možnosti, tudi za namakanje. Zatiranje škodljivcev, npr. koruzne vešče, tudi prispeva k zmanjšanju okužbe. Z zaoravanjem ostankov bul, ki ležijo na površini tal, se zmanjša infekcijski potencial. Z uporabo razkuženega semena preprečimo le začetne okužbe v maju.			
Koruzna rja <i>Puccinia maydis</i>	Tudi koruzna rja je zelo razširjena bolezen koruze, ki ji v povprečnih letih ne pripisujemo gospodarskega pomena. Napadeni so predvsem listi. Opis bolezn je dostopen na portalu IVR: Koruzna rja		piraklostrobin	Retengo	1,0 l/ha	Čas uporabe	Agrotehnični ukrepi in posredno zatiranje: Neposredno zatiranje te rje pri nas ni potrebno. Izjemoma je zatiranje potrebno le pri pridelovanju semenske koruze. Nevama je v deževnih letih, ko se že v sredini poletja pojavijo daljša obdobja z visoko relativno zračno vlago in dokaj nizkimi nočnimi temperaturami. Takrat zgodnje okužbe izrazito pospešijo odmiranje listne mase. Zmanjša se absolutna masa zrn in kakovost koruznice za pripravo koruzne silaže. Vmesni gostitelj koruzne rje, to je toga zajčja deteljica (<i>Oxalis stricta</i>) pri ohranjanju glive nima dominantnega pomena. Rja se lahko ohrani tudi v obliki uredospor, ki prezimijo na ostankih nezaorane koruznice (predvsem zelo pozni hibridi na Primorskem) ali na koruznici, ki jo čez zimo hranimo za različne priločne namene. Temeljito zaoravanje ostankov koruznice povzroči propad večine spor, ki omogočijo nadaljnji razvoj glive.
Očesna pegavost <i>Kabatella zeae</i>	Pri očesni pegavosti se na listju razvijejo okrogle sive pege s premerom 3 do 5 mm, obdane z temnim obročkom. Pri epikokum pegavosti se razvije veliko število drobnih peg (2 – 4 mm) z razvodenelim središčem. Včasih so obdane z rdečkastim obročem in tudi listna ploskev pordeči.		fluopiram + protiokonazol	Propulse	1,0 l/ha	42 dni	Očesna pegavost
Koruzna plesen			piraklostrobin	Retengo	1,0 l/ha	Čas uporabe	Očesna pegavost

<i>Sclerophthora macrosperma</i> Koruzna pegavost <i>Phyllosticta maydis</i> <i>Epicocum</i> sp.	Koruzno plesen se pojavlja občasno, vedno v povezavi z zastajanjem vode ali poplavljenostjo zemljišča. Opis bolezni je dostopen na portalu IVR: Koruzna plesen Agrotehnični ukrepi in posredno zatiranje: Izbira primernih zemljišč za setev koruze.	mefentriflukonazol	Revyona	1,25 l/ha	56 dni	Očesna pegavost
--	---	--------------------	---------	-----------	--------	--------------------

INTEGRIRANO VARSTVO KORUZE

WVOI – najohžje vodovarstveno območje. Pri sredstvih je potrebno upoštevati varnostni pas do voda – glej navodila za uporabo!

ŠKODLJIVI ORGANIZEM	OPIS	UKREPI	AKTIVNA SNOV	SREDSTVO ZA VARSTVO RASTLIN	ODMEREK	KARENCA	OPOMBE
Pokalice – Žičniki – Strune: <i>Agriotes ustulatus</i> <i>Agriotes sputator</i> <i>Agriotes obscurus</i> <i>Agriotes lineatus</i>	Ličinke hroščev pokalic obzirajo seme, korenine in prilehni del stebela korusa. Največ ličink se pojavi na njivah, kjer imamo v kolobarju občasno travno-deteljne mešanice, veliko žit in če so njive občasno zanemarjene in močno zapleveljene. V sušnih obdobjih se napad strun poveča, ker skušajo ličinke nadomestiti izgubljeno vlago z izsesavanjem korenin. Opis škodljivca je dostopen na portalu IVR: Strune Agrotehnični ukrepi: Na številčnost strun lahko vplivamo z agrotehničnimi ukrepi kot so: kolobar, obdelava tal, čas in način setve, ustrezno gnojenje in zatiranje pleva. V poraženih tleh (travišča, deteljišča, monokultura žit) se povečuje število strun v tleh. Nekatere rastline, na primer ajda, lan, konoplja, proso vplivajo na zmanjšanje števila strun v tleh, prepogosta setev žit, lucerne, detelje pa njihovo številčnost povečuje. Če se proti strunam ne zavaruje posevkov je potrebno nekoliko povečati količino semena na hektar. Strune uničimo tudi ob večkratni mehanični obdelavi tal, kot so brananje, česanje in okopavanja. Populacijo strun lahko zmanjšamo s preoravanjem in večkratnim brananjem zemljišča v suhem vremenu. Najboljše rezultate dosežemo, ko je temperatura tal >10 °C in se strune nahajajo v zgornjih 10 cm tal.	Tehnika zatiranja: Določeno učinkovitost proti strunam je moč doseči tudi z uporabo apnenga dušika. Gre za dušično gnojilo z veliko vsebnostjo kalcijevega oksida (19 % N, 50 % CaO). Pri njegovi uporabi se v tleh tvori plin (kalcijev cianamid-CaCN ₂), ki insekticidno deluje na strune. Okvirni odmerki znašajo do 400 kg/ha, pri čemer je potrebno aplikacijo gnojila opraviti vsaj 1 teden pred setvijo, sicer lahko deluje fitotoksično na kaleče rastline. Gnojilo je v granulirani obliki, zato ga v manjših količinah lahko dodajamo tudi neposredno ob setvi, pri čemer pa je potrebno paziti, da gnojilo vnašamo vsaj 5 cm stran od odloženega semena. Literatura navaja, da so na rastlinah korusa pri uporabi 100 kg/ha apnenga dušika z dozatorji neposredno ob setvi, dosegli tudi do 60 % zmanjšanje prisotnosti strun in manj poškodb na rastlinah. CaCN ₂ deluje predvsem odvračalno na ličinke, sproščanje plina iz dodanega gnojila pa traja 1-2 tedna po aplikaciji, odvisno od okoljskih razmer (temperatura, vlaga). Večja učinkovitost je dosežena, če se gnojilo aplicira v topla in vlažna tla.	KRITIČNO ŠTEVILO: Kemična sredstva uporabljamo le na podlagi talnih pregledov (izkopov) in ugotavljanja kritičnih števil, ki jih izvajamo konec poletja ali zgodaj jeseni. Če kritično število ugotavljamo z metodo kopanja jam , je prag škodljivosti od ena do tri strune na m² . Na hektar izkopljemo najmanj pet jam velikosti 0,25 m ² (50 x 50 cm). Za ugotavljanje kritičnega števila lahko uporabljamo tudi rastlinske vabe , s katerimi privabljamo strune (npr. sadike solate, gosto posejana žita, gomolje krompirja, korenje itn.). Okolice vabe očistimo vseh pleva in drugih rastlin. Prag škodljivosti je v tem primeru od dve do pet strun na m² , upoštevati pa moramo gostoto setve (silažna korusa ali korusa za zrnje), stopnjo zapleveljenosti in kolobar saj lahko največji napad strun pričakujemo takrat, ko koruso sejemo v kolobarju za travno-deteljnim mešanici ali žitom.	Poljski majski hrošč je pomemben škodljivec kmetijskih rastlin, ki se pri nas pojavlja že desetletja. Opis škodljivca je dostopen na portalu IVR: Poljski majski hrošč Agrotehnični ukrepi in posredno zatiranje: Zatiranje odraslih osebkov je skoraj nesmiselno in največkrat ni potrebno. Večjo pozornost namenjamo ogrcem, zato je priporočljivo spremljanje hroščevih let. Prag škodljivosti je pri ogrcih majskega hrošča zelo različen in odvisen od starosti (velikosti) ogrcev. Na njivah in travnikih je kritično število 15–20 ogrcev na m² . Pri obvladovanju majskega hrošča je zelo pomembno uničevati plevle, saj je znano, da samice najraje odlagajo jajčeca v zapleveljene njive in travišča. Vsaka mehanska prepreka ali metoda, ki zmoči razvojni krog poljskega majskega hrošča, koristno pripomore k zmanjševanju populacije. Plitva obdelava tal med vegetacijo s krožnimi branami ali prekopalniki, nekajkrat zaporedoma v sončnem vremenu. S tem poškodujemo del ogrcev, del pa jih na površju zemlje pozobajo ptice ali pa jih uniči sonce.			
Majski hrošč <i>Melolontha</i> <i>melolontha</i>							
Koruzna vešča <i>Ostrinia nubilalis</i>	Koruzna vešča ima v večjem delu Slovenije dva rodova letno, na Primorskem se lahko pojavi tudi delni tretji rod, medtem ko ima na Gorenjskem samo en rod. Gosenice	klorantraniliprol Voliam deltametrin	Coragen Voliam Decis 2,5 EC	125 ml/ha 125 ml/ha 0,5 l/ha	7 dni 7 dni 30 dni	Prepovedan na WOI.	

	<p>vrtajo rove po steblih in storžih. Oslabljene rastline so manj produktivne, močnejše so napadene od gliv, se lomijo in poležejo. V ugodnih razmerah (visoka zračna vlaga v obdobju cvetenja) lahko izgubimo tudi do 50% pridelka. Vešča ogroža tudi nekatere druge poljščine (npr. hmelj), vrtnine (npr. paprika) in okrasne rastline (npr. krizanteme). Opis škodljivca je dostopen na portalu IVR: Koruzna vešča. Za uspešno zatiranje koruzne vešče je potrebno vsekakor intenzivno spremljati njen razvoj, let metuljev s svetlobnimi ali feromonskimi vabami in število odloženih jajčec oziroma jajčnih legel. Po nekaterih podatkih je kritično število od štiri do osem jajčnih legel na sto pregledanih rastlin, po drugih podatkih pa je kritično število preseženo, kadar najdemo jajčna legla na 12 do 15 % pregledanih rastlin.</p>	<p>Agrotehnični ukrepi in posredno zatiranje: Eden najučinkovitejših ukrepov za zatiranje koruzne vešče je pravočasno odstranjevanje koruznice s polj oziroma čim temeljitje in čim bolj globoko zaoravanje, po možnosti sesekljanih koruznih ostankov. Zaoravanje koruznice opravimo čim prej, najbolje že v jesenskem času, saj so gosenice v podoranih steblih preko zime izpostavljene mikroorganizmom, ki zmanjšajo številčnost gosenic. Spomladansko zaoravanje koruznice je, posebno v sušnih obdobjih, veliko manj učinkovito kot jesensko. Poudariti je potrebno, da je večina gosenic prisotnih v koruznih storžih, zato je pomembno kam se le ti skladiščijo (v t.i. koruznike), če se ne posilirajo oziroma oluščijo. K zmanjšanju napada pripomore tudi ustrezen kolobar in pridelava koruze izven območij z velikim tveganjem, h katerim prištevamo predvsem lanskoletna (napadena) koruzišča in neobdelane oziroma zapleveljene njive, poti in obronke z veliko divjega pelina, enega glavnih gostiteljev, robove gozdov in živih mej z veliko debelostebelnih zeli.</p>
--	--	--

INTEGRIRANO VARSTVO KORUZE
VVOI – najožje vodovarstveno območje

ŠKODLJIVI ORGANIZEM	OPIS	UKREPI	AKTIVNA SNOV	SREDSTVO ZA VARSTVO RASTLIN	ODMEREK	KARENCA	OPOMBE
Ozimna sovka <i>Agrotis segetum</i>	Večje škode od talnih sovč se v koruzi pojavljajo izrazito občasno, v presledkih 6 do 12 let. Zaradi tega tudi pri nas nimamo urjenega stalnega monitoringa za spremljanje leta metuljev in za napovedovanje pojava sovč. Gosenice talnih sovč se v maju in v začetku junija zavrtajo v razrastiče koruznih rastlin in jih uničijo ali pa močno zavrejo njihov razvoj. Opis škodljivca je dostopen na portalu IVR: Talne sovke						
Ipsilon sovka <i>Agrotis ipsilon</i> Glagolka <i>Autographa gamma</i>	Agrotehnični ukrepi: Posevke je potrebno najmanj enkrat tedensko pregledovati na prisotnost gosenic. Njihov pojav in številčnost lahko predvidimo na podlagi ulova metuljev na svetlobne ali feromonske vabe. Z zgodnjo setvijo pripomoremo k manjši škodi, saj so rastline v kritičnem obdobju že večje in si lažje opomorejo. Tudi ustrezno gnojenje in oskrba posevka omogoča hiter mladosni razvoj in s tem manj možnosti za pojav večje škode na rastlinah. Razvoju sovč ustreza vlažno okolje, zato med osnovne preventivne ukrepe spada tudi skrb za redno odstranjevanje in zatiranje plevelov. S predhodno obdelavo tal in okopavanjem lahko zmanjšamo številčnost bub in gosenic v tleh.						
	Tehnika zatiranja: Kritično število za okopavine sta 2 gosenici druge ali tretje razvojne stopnje na m2. Pri nas je za zatiranje talnih sovč možno ob setvi uporabiti talne insekticid Trikaexpert, v sladki koruzi tudi Forceevo. Možna je tudi uporaba tretiranega semena; pripravek Force 20 SC (izredno dovoljenje do 15.5.2023).						
Koruzni hrošč <i>Diabrotica virgifera virgifera</i>			deltametrin teflutrin lambda-cihalotrin	Decis 2,5 EC Force 1,5 G Force evo Teflix Trika expert	0,5 l/ha 7 kg/ha 16–20 kg/ha 7 kg/ha 15 kg/ha	30 dni Čas uporabe Čas uporabe	

Agrotehnični ukrepi in posredno zatiranje:

Koruzni hrošč se je v Sloveniji razširil že v vsa pridelovalna območja koruze. Opis škodljivca je dostopen na portalu IVR: [Koruzni hrošč](#). Najpomembnejši in najbolj učinkovit ukrep za omejevanje škod je **kolobar**. S prekritivjo zaporedne pridelave koruze na istem zemljišču prekinemo razvojni krog kruznega hrošča. Ličinke namreč potrebujejo korenine koruze, da zaključijo svoj razvoj, v nasprotnem primeru poginejo. Priporočljivo je vsaj dvo, še bolje pa tri letni kolobar, kar pomeni, da se kuruza na istem zemljišču prideluje vsaj vsako drugo ali tretje leto.

GOSPODARSKI PRAGOV:

LIČINKE - Navzočnost in številčnost ličink koruznega hrošča ugotavljamo s pregledom talnih vzorcev. Odvzamemo deset vzorcev (zemljo in korenine) dimenzije 18 x 18 x 10 cm. Vzorci naj bodo porazdeljeni enakomerno po celi njivi. Pri pregledu si pomagamo s črno podlago (folijo), na katero postopoma stresamo zemljo s korenin. Gospodarski prag škode je presežen, ko v povprečju ugotovimo dve ličinki na vzorec.

HRŠČI - Najustreznejši način za ugotavljanje praga škodljivosti koruznega hrošča temelji na **vizualnem pregledu**, pri katerem ugotavljamo število hroščev ulovljenih na rumene lepljive plošče ali število hroščev na rastlino. Tako na osnovi ocenjevanja številčnosti hroščev v tekočem letu ugotavljamo gospodarsko škodo, ki bi jo naslednje leto povzročile ličinke z objedanjem korenin koruze. Prag gospodarske škode je določen za rumene lepljive plošče ameriškega proizvajalca (Pherocon AM/NB) in znaša 40 hroščev na ploščo na teden, oziroma približno 6 odraslih osebkov na ploščo na dan. Ker omenjene plošče niso enake kot plošče, ki se uporabljajo pri nas, je bolj zanesljiva metoda ugotavljanje števila hroščev na posamezni rastlini. Pri tem načinu v diagonalni pregledamo 100 rastlin (na 10 mestih po 10 rastlin) na posamezni njivi. Pregledamo liste, steblo, metlico in storž. Preglede izvajamo v prvi polovici avgusta, v obdobju od konca cvetenja do pozne mlečne zrelosti (BBCH 69-77). Gospodarski prag škode je presežen, če v povprečju ugotovimo 0,5 - 1 hrošča / rastlino. V primeru preseženega praga škodljivosti je v izogib škode v prihodnjem letu potrebno opustiti pridelavo koruze na tej površini. V primeru, da to ni mogoče, zatiramo odrasle hrošče z insekticidom ali v naslednjem letu uporabimo sredstvo za zatiranje ličink.

Neposredno kemično zatiranje odraslih hroščev je izvedljivo le z ustrežno mehanizacijo, saj se največ hroščev pojavi v času cvetenja – v polni višini koruze. Zatiranje jajčec in ličink, ki so v zemlji, je mogoče z uporabo ustreznih talnih insekticidov. Pri nas je za zatiranje koruznega hrošča možno uporabiti foliarni insekticid Decis 2.5 EC proti odraslim hroščem ali ob setvi talne insekticide Force 1.5 G, Force evo, Teflix in Trika expert. Opazovalno napovedovalna služba napove optimalni čas zatiranja hroščev, ko številčnost populacije doseže višek.

Najpomembnejši in najučinkovitejši ukrep za preprečevanje škode zaradi koruznega hrošča je preprečevanje škode zaradi koruznega hrošča, saj je populacija hroščev bistveno manjša v koruziščih, kjer kuruza sledi pšenici, sončnicam in drugim gojenim rastlinam, kot v kruzah, ki jo pridelujejo v monokulturi.

INTEGRIRANO VARSTVO KORUZE

VVOI- najožje vodovarstveno območje. Pri sredstvih je potrebno upoštevati varnostni pas do voda – glej navodila za uporabo!

ŠKODLJIVI ORGANIZEM	NAČIN UPORABE	AKTIVNA SNOV	SREDSTVO ZA VARSTVO RASTLIN	ODMEREK	KARENCA/OPOMBE
Enoletni ozkolistni pleveli Večletni ozkolistni pleveli, ki se razvijajo iz semen, nekatere vrste širokolistnega plevela	Pred vznikom plevela ali v fazi vznikanja. Tudi po vzniku korus.	dimetenamid -P	Frontier X-2	1 – 1,4 l/ha	Čas uporabe Prepovedan na VVOI.
		pendimetalin	Stomp Aqua	3,3 l/ha	Čas uporabe
			Sharpen plus	2,5 – 4 l/ha	Čas uporabe
Enoletni ozkolistni in širokolistni pleveli	Pred vznikom korus in plevelov (možna uporaba tudi takoj po vzniku):	terbutilazin + S-metolaklor	Sharpen 33 EC	3-5 l/ha	Čas uporabe
			Primextra TZ Gold 500 SC	2,3-4,5 l/ha ^a	Čas uporabe ^a odvisno od tal, vznika, Terbutilazin 1x na istem zemljišču vsako 3. leto. Prepovedan na VVOI.
		terbutilazin + dimetanamid-P	Akris	3 l/ha	Čas uporabe. Terbutilazin 1x na istem zemljišču vsako 3. leto. Prepovedan na VVOI.
		izoksafutol	Merlin Flexx	0,3 – 0,4 l/ha	Čas uporabe
		izoksafutol + tienkarbazon-metil	Adengo	0,44 l/ha	Čas uporabe
		S-metolaklor	Dual Gold 960 EC	1 – 1,5 l/ha	Čas uporabe, 91 dni silažna k.; Prepovedan na VVOI.
Enoletni širokolistni pleveli.	Po vzniku korus.	piridat	Efica 960 EC	1 – 1,5 l/ha	Čas uporabe
Enoletni in večletni širokolistni pleveli:	Po vzniku korus in plevelov.	dikamba+tritosulfuron	Onyx	1,5 l/ha	Čas uporabe
			Arrat	0,2 kg/ha	Čas uporabe, za zeleno krmo 28 dni.
			Callam	0,3 kg/ha	Prepovedan na VVOI.
		bentazon	Basagran 480	1,5 – 2 l/ha	Čas uporabe. Prepovedan na VVOI.
			Beni	1 kg/ha	Čas uporabe. Prepovedan na VVOI.
		dikamba	Banvel 480 S	0,6 l/ha	Čas uporabe; Prepovedan na VVOI.
			Kalimba	0,6 l/ha	
			Dicash	0,6 l/ha	
			Kamba 480 SL	0,6 L/ha	
			Mural	0,6 – 0,75 l/ha	
		dikamba + nikosulfuron + prosulfuron	Spandis	0,4 kg/ha	Čas uporabe; Prepovedan na VVOI.
		2,4-D-2-EHE	Esteron	1 l/ha	Čas uporabe
		2,4-D	Herbocid XL	1,25 l/ha	Čas uporabe
		florasulam + 2,4-D 2-EHE	Mustang 306 SE	0,5-0,6 l/ha	Čas uporabe
		klopiralid	Lontrel 100 -v uporabi do 30.4.2023	1-1,2 l / ha	70 dni. Prepovedan na VVOI.
			Lontrel 72 SG	0,17 kg/ha	Čas uporabe. Prepovedan na VVOI.

		Clap	0,3 l/ha	Čas uporabe. Prepovedan na VVOI.
	fluroksipir	Starane forte	0,54 l/ha	Čas uporabe
	tifensulfuron -metil	Harmony 50 SX	22,5 g/ha	Čas uporabe
	prosulfuron	Peak 75 WG	20 g/ha	Čas uporabe

INTEGRIRANO VARSTVO KORUZE

VVOI- najožje vodovarstveno območje. Pri sredstvih je potrebno upoštevati varnostni pas do voda – glej navodila za uporabo!

ŠKODLJIVI ORGANIZEM	NACIN UPORABE	AKTIVNA SNOV	VARSTVO RASTLIN	ODMIEREK	KARENCA/OPOMBE
Enoletni in večletni širokolistni in ozkolistni pleveli:	Po vzniku koruze in plevelov:	nikosulfuron	Motivell	1 l/ha	Čas uporabe. Prepovedan na VVOI.
			Motivell extra 6 OD	0,75 l/ha	
			Kelvin OD	1 l/ha	
			Nicosh	1 l/ha	60 dni; Prepovedan na VVOI.
			Samson extra 6 OD	0,75 l/ha	Čas uporabe. Prepovedan na VVOI.
			Samson 4 SC	1 l/ha	
			Milagro extra 6 OD	0,75 l/ha	
			Milagro 240 SC	0,17 l/ha	
			Entail	0,17 l/ha	
			Bandera	1 l/ha	
			Primerio	1 l/ha	
			Talisman	1,125 l/ha	
			Kelvin max	0,75 l/ha	
			Stretch	1 l/ha	
			Victus OD	1 l/ha	
		dikamba + nikosulfuron	Milagro plus	0,8 l/ha	Čas uporabe; Prepovedan na VVOI.
		nikosulfuron + rimsulfuron	Aliseo	70 g/ha	Čas uporabe; Prepovedan na VVOI.
		dikamba+nikosulfuron + rimsulfuron	Aliseo Plus	350-440 g/ha	Čas uporabe; Prepovedan na VVOI.
		rimsulfuron	Rinidi WG	440 g/ha	Čas uporabe; Prepovedan na VVOI.
			Tarot 25 WG	40 – 60 g/ha	63 dni za silažo, čas uporabe za zrnje. Prepovedan na VVOI.
		tembotrion	Rincon 25 SG	60 g/ha	Čas uporabe. Prepovedan na VVOI.
			Rim 25 WG	60 g/ha	
			Rimuron 25 WG	50 g/ha	
		foramsulfuron	Laudis	1,15 – 2,25 l/ha	Čas uporabe
			Laudis WG 30	0,25 – 0,5 kg/ha	Čas uporabe. Uporaba močila.
			Equip	2 – 2,5 l/ha	Čas uporabe

		foramsulforun + tienkarbazon- metil	Monsoon active	0,75 – 2,0 l/ha	Čas uporabe
		tembotrion + tienkarbazon- metil	Capreno	0,3 l/ha	Čas uporabe
		cikloksidim	Focus ultra *A	1-4 l/ha	Čas uporabe * A korusa odporna na cikloksidim in samo proti ozkolistnim plevelom
Ozkolistni in širokolistni pleveli	Pred vznikom ob zadostni talni vlažnosti oziroma po vzniku korusa do razvojne faze BBCH- 14	ezotrion	Callisto 480 SC	0,15 – 0,3 l/ha	Čas uporabe
			Osorno	1,0 l/ha	
			Tensa SC	1,0 l/ha	
		mezotrion + piridat	Botiga	1 l/ha	Čas uporabe
		mezotrion+terbutilazin	Calaris Pro	2-2,3 l/ha	Čas uporabe. Terbutilazin 1x na istem zemljišču vsako 3. leto. Prepovedan na VVOI.
		mezotrion + S-metolaklor + terbutilazin	Lumax Lumax H 537.5 SE	3-4 l/ha 3-4 l/ha	Čas uporabe. Terbutilazin 1x na istem zemljišču vsako 3. leto. Prepovedan na VVOI.
		mezotrion + nikosulfuron	Elumis	1,5 l/ha	Čas uporabe; Prepovedan na VVOI.
Enoletni, dvoletni in večletni ozkolistni in širokolistni pleveli;	Pred vznikom žit	mezotrion + nikosulfuron + rimsulfuron	Arigo	0,33 kg/ha	Čas uporabe; Prepovedan na VVOI.
		petoksamid	Successor 600	2 l/ha	Čas uporabe. Prepovedan na VVOI. Varnostni pas do voda!
		petoksamid + terbutilazin	Koban TX	4 l/ha	Čas uporabe. Terbutilazin 1x na istem zemljišču vsako 3. leto. Prepovedan na VVOI.
		glifosat v obliki izopropilamino soli + glifosat v obliki kalijeve soli	Clinic xtreme (staro ime Credit xtreme)	1,2 – 4,0 l/ha ^a	Čas uporabe ^a odvisno od časa uporabe (pred ali po setvi)

12.3 INTEGRIRANO VARSTVO KROMPIRJA

VVOI- najozje vodovarstveno območje. Pri sredstvih je potrebno upoštevati varnostni pas do voda – glej navodila za uporabo!

SKODLJIVI ORGANIZEM	OPIS	UKREPI	AKTIVNA SNOV	SREDSTVO ZA VARSTVO RASTLIN	ODMEREK	KARENCA	OPOMBE
Krompirjeva plesen <i>Phytophthora infestans</i>	<p>Opis bolezni:</p> <p>Krompirjeva plesen je najbolj nevarna bolezen krompirja, ki se širi v hladnem in deževnem vremenu. Okužuje vse rastlinske dele. Pomemben vir okužbe so posajeni okuženi semenski gomolji iz katerih zrastejo nove rastline, ki so že okužene s plesnijo. Znaki se pojavijo zelo zgodaj med rastjo, in sicer v obliki rjavih peg po stebelu do rastnega vršička, ki navadno odmre. V vlažnih razmerah je viden sivo bel micelij. Iz teh rastlin se plesen s trosovniki nato po zraku širi na sosednje rastline ter druge rastline v nasadu in okolici. Na listih v začetni fazi okužbe opazimo majhne svetlo sive ali svetlo rjave pege nepravilnih oblik, obkrožene s svetlo zelenim robom. Širjenje peg ni omejeno z listnimi žilami in v optimalnih razmerah hitro napreduje po vsej listni površini. V vlažnem vremenu se na spodnji strani lista na pegah izoblikujejo trosonosci s trosovniki, ki jih vidimo kot sivo bele prevleke. Spodnji listi so običajno bolj prizadeti, saj so bolj občutljivi, hkrati so pri tleh tudi ugodnejše razmere za okužbo (večja zračna vlaga). Na stebelu se bolezen najpogosteje pojavi v pazduhah listnih peciljev, kjer se voda najdlje zadržuje. Na mestu okužbe stebela potemnijo. Ob ustreznih vremenskih razmerah lahko v nekaj dneh propadejo vsi nadzemni deli rastline, pokončna ostanejo le še stebela.</p> <p>Na gomoljih so okužbe sprva površinske, kasneje lahko prodrejo tudi nekaj centimetrov v globino. Obolelo tkivo je suho, rdečkasto rjave barve in daje zrnat vtis, meja med zdravim tkivom pa ni povsem jasna. Običajno se po okužbi gomolji okužijo še z drugimi glivami in bakterijami, zato se videz prizadetih gomoljev lahko tudi spremeni.</p>		cimoksanil	Sacron 45 DG Cymbal Curzate partner	0,22 kg/ha 0,2 – 0,25 kg/ha 0,15 kg/ha	14 dni 7 dni 1 dan	Upoštevati je potrebno varnostni pas do voda (navodila za uporabo)
Agrotehnični ukrepi: - preprečevanje razvoja samosevcev			cimoksanil + mandipropamid	Carial flex	0,6 kg/ha	7 dni	

<ul style="list-style-type: none"> - preprečevanje odlaganja odpadnega krompirja v naravo - nakaljevanje zgodnjih sort, da dozoriyo pred pojavom plesni - sajenje manj občutljivih sort - sajenje neokuženih gomoljev - ustrezna gostota sajenja - ustrezno osipanje, plast tal nad gomolji ob osipanju vsaj 5 cm, kar preprečuje/zmanjšuje okužbe gomoljev z zoosporami - redno pregledovanje nasadov na prisotnost plesni (primarne okužbe, ki se običajno najprej pojavijo na steblih in sekundarne okužbe, običajno na listih) - izkop v primernih razmerah ob pravem času, da preprečimo okužbo gomoljev 	cimoksanil + bakrov hidro.	Copforce extra	2 kg/ha	14 dni	
	oksatiopiprolin + bentilalkarb-izopropil	Zorvec Endavia	0,4 l/ha	7 dni	
	cimoksanil + propamokarb hidroksid	Proxanil 450 SC Rival duo	2 - 2,5 l/ha 2,5 l/ha	14 dni 14 dni	
	cimoksanil + zoksamid	Reboot	0,45 kg/ha	7 dni	
	ametotradin + metiram	Enervin	2 kg/ha	7 dni	
	ciazofamid	Ranman top	0,5 l/ha	7 dni	
	dimetomorf + fluazinam	Banjo forte	1 l/ha	7 dni	
	dimetomorf + ametotradin	Orvego	0,8 l/ha	7 dni	
	fluazinam	Banjo	0,4 l/ha	7 dni	
		Winby	0,4 l/ha	7 dni	
		Frownicide	0,4 l/ha	7 dni	
		Shirlan 500 SC	0,4 l / ha	7 dni	
	fluopikolid+ propamokarb	Infito	1,2 – 1,6 l/ha	7 dni	
	mandipropamid	Revus	0,6 l/ha	3 dni	
	mandipropamid + difenkonazol	Revus top	0,6 l/ha	3 dni	
	metiram	Polyram DF	2 kg / ha	21 dni	
	bakrov oksiklorid	Cuprablau Z 35WG Cuprablau Z 35 WP	2,1 kg/ha 3 kg/ha	14 dni 14 dni	
	bakrov oksiklorid+ bakrov hidroksid	Badge WG	3 kg/ha	7 dni	
	bakrov oksid	Nordox 75 WG	1 kg/ha	14 dni	
	azoksistrobin + fluazinam	Signal super	0,5 l/ha	7 dni	

INTEGRIRANO VARSTVO KROMPIRJA**VVOI- najozje vodovarstveno območje. Pri sredstvih je potrebno upoštevati varnostni pas do voda – glej navodila za uporabo!**

Tehnika zatiranja: Začetek škropljenj in število škropljenj je odvisno od občutljivosti sorte, roka sajenja, roka spravila ter vsakoletnih vremenskih razmer. Pri zgodnjih sortah v nekaterih letih zatiranje ni potrebno, ker se glavni razvoj krompirja zaključí preden se v naravi pojavijo zelo dobri pogoji za hiter razvoj glive. V zadnjih letih je pojav plesni vse bolj zgoden, zato je vse bolj pogosto potrebno dve do tri škropljenja opraviti tudi pri zgodnjih sortah. Pri srednje poznih in poznih sortah, ki pri nas prevladujejo, je za preprečitev okužbe potrebno več škropljenj s fungicidi. Prva škropljenja običajno izvedemo v začetku zapiranja vrst s kontaktnimi (metiram) ali polsistemskimi pripravki (dimetomorf, ...), če so razmere za razvoj plesni ugodne in to kaže tudi negativna prognoza pa je s škropljenji potrebno pričeti tudi prej. Posebej je potrebno paziti, če so v bližini drugi okuženi posevki. Pri polsistemskih in kontaktnih fungicidih moramo upoštevati, da z njimi ne moremo neposredno varovati gomoljev. Pozneje uporabljamo sistemske (propamokarb) ali polsistemske pripravke. Za vsako škropljenje uporabimo drug pripravek. Sistemske uporabimo največ dvakrat zapored, nato pa naredimo presledek s kontaktnim pripravkom, z iprovalikarbom in propamokarbom. Enako sistemsko ali polsistemsko aktivno snov smemo v enem letu uporabiti največ dvakrat. Skupno letno sistemikov iz skupine acilalaninov in fenilamidov naj nebi uporabili več kot štirikrat. Če so razmere za razvoj bolezní ugodne že v polovici maja pričnemo sistemske uporabljati že pri prvem škropljenju. Uporaba strobilurinskih pripravkov v obdobju najbolj bujne rasti in ob hkratnih zelo ugodnih razmerah za fitoforo ni priporočljiva, ker se aktivne snovi ne uspejo dovolj hitro porazdeljevati po rastlini. Smiselno je predvsem preventiven pristop, ker tudi najboljše sistemske nimajo dobrega kurativnega delovanja. Posebej pomembno je to v letih, ko se fitofora pojavi zgodaj. Pravih kritičnih števil za začetek škropljenj in za nadaljnja škropljenja ne poznamo. Ukrepati začnemo po napovedi prognostične službe ali, ko v času zapiranja vrst opazimo prve pege. Če v nasadu opazimo primarne okužbe plesni zrastle iz semenskih gomoljev, moramo take rastline čimprej odstraniti iz nasada, tako da ne širimo okužbe, okuženo mesto pa še posebej zaščititi s fungicidi. Nekateri pridelovalci pri nas prezgodaj prenehajo z varstvom proti plesni. Ob uničenju krompirjevke zaradi plesni, z izkopom počakamo vsaj 2 do 3 tedne, da zoospore plesni v tleh propadejo. Tako preprečimo okužbo gomoljev ob izkopu, ki se nato širi po pridelku v skladišču. Za škropljenje je traktor dobro opremiti s priročnimi odgrinjali, s katerimi vsaj delno odgremo krompirjevko, da je pri vožnji ne poškodujemo preveč. Uporabljamo od 300 do 500 litrov vode na hektar.

INTEGRIRANO VARSTVO KROMPIRJA

VVOI- najozje vodovrstveno območje. Pri sredstvih je potrebno upoštevati varnostni pas do voda – glej navodila za uporabo!

ŠKODLJIVI ORGANIZEM	OPIS	UKREPI	AKTIVNA SNOV	SREDSTVO ZA VARSTVO RASTLIN	ODMEREK	KARENCA	OPOMBE
Črna listna pegavost <i>Alternaria solani</i>	Opis bolezn: Na listju se ob dovolj toplem in vlažnem vremenu pričnejo pojavljati temne, v začetku vodene razmeščane pege (2 do 5 mm). Ko se pege pričnejo sušiti v njihovi notranjosti opazimo koncentrične kroge. Listno tkivo ob pegah rumeni. Na gomoljih se pojavijo vrte temne oplutenele pege. Okuženi gomolji v skladišču hitro izgubljajo vlago. Gliva se ohranja na ostankih in na okuženih gomoljih. Agrotehnični ukrepi so podobni, kot pri posrednem zatiranju krompirjeve plesni.	Tehnika zatiranja: Črne listne pegavosti na listju navadno ni potrebno zatirati s posebej izbranimi pripravki, ker večina pripravkov za zatiranje plesni deluje tudi na to bolezen, vendar ne vsi. V zelo suhem in vročem vremenu, ko ni nevarnosti za razvoj krompirjeve plesni, lahko uporabimo pripravke, ki delujejo le na črno listno pegavost. Gliva se prične bolj intenzivno razvijati ko temperature presežejo 30 °C in je na voljo še dovolj vlage, kar se v zadnjih letih lahko zgodi že v maju ali juniju, običajno pa šele sredi poletja, ko se listje tudi nekoliko postara. Pri občutljivih sortah se bolezen dobro razvija tudi v dokaj sušnih razmerah in takrat lahko povzroči podobne izgube pridelka, kot plesen. S škropljenjem pričnemo, takoj ko so razmere za razvoj bolezn ugodne.	azoksistrobin	Chamane	0,5 l/ha	Zagotovljena s časom uporabe	
				Mirador 250 SC	0,5 l/ha	7 dni	
				Norios	0,5 l/ha	Zagotovljena s časom uporabe	
				Ortiva	0,5 l/ha	7 dni	
				Tazer 250 SC	0,5 l/ha	7 dni	
				Zafra AZT 250 SC	0,5 l/ha	7 dni	
				Zignal super	0,5 l/ha	7 dni	
				Mavita 250 EC	0,6 l/ha	3 dni	
				Score 250 EC	0,6 l/ha	3 dni	
				Difcor 250 EC	0,5 l/ha	14 dni	
Bela noga krompirja	Opis bolezn: Na listju se ob dovolj toplem in vlažnem vremenu pričnejo pojavljati temne, v začetku vodene razmeščane pege (2 do 5 mm). Ko se pege pričnejo sušiti v njihovi notranjosti opazimo koncentrične kroge. Listno tkivo ob pegah rumeni. Na gomoljih se pojavijo vrte temne oplutenele pege. Okuženi gomolji v skladišču hitro izgubljajo vlago. Gliva se ohranja na ostankih in na okuženih gomoljih. Agrotehnični ukrepi so podobni, kot pri posrednem zatiranju krompirjeve plesni.	Tehnika zatiranja: Črne listne pegavosti na listju navadno ni potrebno zatirati s posebej izbranimi pripravki, ker večina pripravkov za zatiranje plesni deluje tudi na to bolezen, vendar ne vsi. V zelo suhem in vročem vremenu, ko ni nevarnosti za razvoj krompirjeve plesni, lahko uporabimo pripravke, ki delujejo le na črno listno pegavost. Gliva se prične bolj intenzivno razvijati ko temperature presežejo 30 °C in je na voljo še dovolj vlage, kar se v zadnjih letih lahko zgodi že v maju ali juniju, običajno pa šele sredi poletja, ko se listje tudi nekoliko postara. Pri občutljivih sortah se bolezen dobro razvija tudi v dokaj sušnih razmerah in takrat lahko povzroči podobne izgube pridelka, kot plesen. S škropljenjem pričnemo, takoj ko so razmere za razvoj bolezn ugodne.	azoksistrobin + fluazinam difenokonazol difenokonazol + mandipropamid difenokonazol + fluksapiroksad fluopiram + protiokonazol bakrov oksiklorid	Sercadis plus	0,75 l/ha	3 dni	
				Propulse	0,5 l/ha	21 dni	
				Cuprablau Z 35 WP	3 kg/ha	14 dni	
				Mirador 250 SC	3 l/ha	7 dni	
				Ortiva	3 l/ha	7 dni	

<i>Rhizoctonia solani</i>	Vir kužila so črni sklerociji na gomoljih, sklerociji v tleh in na ostankih drugih gostiteljskih rastlin. Ob sajenju močno okuženih gomoljev propade veliko kalic, zato grmi vzniknejo zelo pozno in imajo majhno število stebel (pogosto le eno). Ta stebela so običajno odebeljena, v pazduhah listov so vidni zračni gomoljčki, na vrhu stebela so listi v vršičku zviti, rumenijo (tudi z vijoličnim obarvanjem) in predčasno zacvetijo. Stebla na prehodu iz zemlje počrnijo, na njih se naredi bela plesniva prevleka. Gomolji so številčnejši, drobni, deformirani, z razpokami ali luknjami z značilno mežasto kožico. Odpornih sort ni.	Zaфра AZT 250 SC	3 l/ha	7 dni		
	<p>Tehnika zatiranja:</p> <p>Proti beli nogi se borimo z ustreznim kolobarjem, s sajenjem neokuženih gomoljev. Z izboljševanjem strukture tal, da so tla zračna in prepustna za vodo. Pogosto rahljanje tal zmanjšuje možnosti za razvoj glive. Gliva se najbolje razvija na težkih razmočenih slabo zračnih tleh.</p> <p>Gomolje lahko razkužujemo pred saditvijo v skladišču ali na sadilniku ob saditvi. Pri uporabi nekaterih aktivnih snovi škropimo tla ob saditvi, saj nanašanje fungicida na gomolje vpliva na njihovo kalitev.</p>	flutolanil	Moncut	200 ml/1 tono gomoljev	Zagotovljena s časom uporabe	Tretira gomolje pred saditvijo ali ob sajenju
		<i>Bacillus amyloliquefaciens</i> (fomrer subtilis) str. QST 713	Serenade ASO	5 l/ha	Ni potrebna	Eno tretiranje v brazde ob sajenju
		fluksapiroksad	Sercadis	20 mL/100 kg oz. 0,8 L/ha	Zagotovljena s časom uporabe	Samo semenski krompir; Tretira gomolje tik pred sajenjem ali ob sajenju
		<i>Pythium oligandrum</i>	Polyversum	0,25 - 0,5 kg/t gomoljev oz. 2,5-5 g/10 kg gomoljev	1 dan oz. zagotovljena s časom uporabe	Samo semenski krompir
		<i>Pseudomonas</i> sp. sev DSMZ 13134	Proradix	2 g na 100 kg gomoljev oz. u 60 g na ha	Ni potrebna	Samo semenski krompir; Tretira gomolje tik pred sajenjem ali ob sajenju.

<p>Črna noga krompirja <i>Pectobacterium carotovorum</i> subsp. <i>Brasilense</i>, <i>Pectobacterium wasabiae</i>, <i>Pectobacterium atrosepticum</i> <i>Dickeya solani</i>,</p>	<p>Opis bolezn: Različne vrste bakterij iz skupine črne noge povzročajo različne znake na rastlinah in moko gnilobo na gomoljih. Okuženi gomolji pri vseh vrstah pogosto propadejo že pred saditvijo ali v tleh pred vznikom. <i>P. brasiliense</i> in <i>P. wasabiae</i> v različnih fazah rasti po vzniku povzročata vrenenje in in hiter propad rastlin, pri nekaterih sortah tudi rumenenje rastlin. Stebla v spodnjem delu popolnoma propadejo, razbarvanje ni tako intenzivno. <i>Dickeya solani</i> se kaže z znaki rjavenja in propada tkiva stebel po celotni rastlini, ki nato oveni in propade. V ugodnih razmerah se hitro širijo na sosednje rastline v nasadu. Meso gomoljev se ob okužbi in širjenju na prizadetem delu razbrava in postane kašasto, tekoče ter smrdi in v zelo kratkem času propade. V skladišču se se okužba z bakterijami izjemno hitro širi na sosednje gomolje in lahko povzroči propad celotnega pridelka. <i>P. atrosepticum</i> povzroča značilno intenzivno rumeneje rastlin, ki v kratkem času propadejo. Stebla pri tleh izrazito počrnijo in propadejo. Okužba se po stolonih lahko razširi na mlade gomolje, ki na stolonovem delu počrnijo in propadejo. V nasadu se v naših razmerah širi manj intenzivno.</p>	<p>Tehnika zatiranja: Neposredno kemično zatiranje teh bakterij ni možno. Osnovni vir kužila so okuženi gomolji in okužena tla (ki smo jih v prejšnjih letih okužili z okuženim semenom). V zadnjih 10 do 15 letih nove vrste bakterij preživijo v tleh tudi v naših razmerah, pred tem tega nismo opažali. Zato je težje zatiranje te bolezni pri semenarjih, ki morajo pridelati neokužene ali čim manj okužene gomolje ter v izbiri neokuženih tal. Pomembno je obvladovanje mehaničnih poškodb in čim hitreje sušenje gomoljev pri vseh fazah spravila, skladičenja in priprave gomoljev. Pridelovalci morajo zagotoviti čim daljši kolobar (kar sicer ne prepreči okužbe, jo pa lahko omili) ter dovolj zgodaj izločiti napadene rastline v nasadu. Če opazimo zelo zgoden napad prenehamo z mehničnim zatiranjem plevelov (predvsem česanjem), da bakterije ne raznašamo po nasadu z orodji.</p>
<p>Krompirjeva obročkasta gniloba <i>Clavibacter sepedonicus</i> Krompirjeva rjava gniloba <i>Ralstonia solanacearum</i></p>	<p>Opis bolezn: Ob okužbi rastline venijo. Osnovni razpoznavni znak krompirjeve obročkaste gnilobe je viden na prerezu okuženih gomoljev. Razpadajoči cevni povezi oblikujejo zdrizast obroč v obliki enega ali več kolobarjev. Pri krompirjevi rjavi gnilobi bakterije najprej uničijo prevodna tkiva ob popku in očesih. Na tistem delu se začnejo v notranjost okrog prevodnih sistemov širiti rjavkasti zdrizasti madeži. Grmi krompirja ali posamezna stebila občasno ovenijo, po dežju pa ponovno dobijo turgor. Bakterija se pospešeno prenaša z ostanke krompirja, pri mehanični obdelavi in namakanju.</p>	<p>Tehnika zatiranja: Pomembno je, da ločimo znake črne noge in obeh omenjenih bolezni. Obe bolezni se prenašata z okuženimi gomolji, zato je pomembno, da sadimo neokužen semenski krompir. V primeru suma na krompirjevo obročkasto ali rjavo gnilobo, ki sta karantenski bolezni, je potrebno obvestiti UVHVR. V primeru potrditve okužbe se ukrepa v skladu z Izvedbeno uredbo Komisije (EU) 2022/1194 o uvedbi ukrepov za izkoreninjenje in preprečevanje širjenja <i>Clavibacter sepedonicus</i> ter Izvedbeno uredbo Komisije (EU) 2022/1193 o uvedbi ukrepov za izkoreninjenje in preprečevanje širjenja bakterije <i>Ralstonia solanacearum</i>.</p>

INTEGRIRANO VARSTVO KROMPIRJA

VVOI- najozje vodovarstveno območje. Pri sredstvih je potrebno upoštevati varnostni pas do voda – glej navodila za uporabo!

ŠKODLJIVI ORGANIZEM	OPIS	UKREPI	AKTIVNA SNOV	SREDSTVO ZA VARSTVO RASTLIN	ODMEREK	KARENCA	OPOMBE
Navadna kraslavost <i>Streptomyces scabies</i> <i>Streptomyces acidiscabies</i> <i>Streptomyces turgidiscabies</i>	Opis bolezn: Navadna kraslavost je bakterijska bolezen, ki na gomoljih povzroča različne oblike in globine kraslavosti ter mrežasto kraslavost. Če krasle niso pregloboke, so gomolji primerni uporabo, le njihova tržna zanimivost je manjša. Navadna kraslavost je vsesplošno razširjena v tleh.		Tehnika zatiranja: Različne sorte so različno občutljive na pojav navadne kraslavosti in kažejo tudi različne znake, zato izbiramo manj občutljive sorte. Zagotoviti je potrebno čim širši kolobar. Navadno kraslavost pospešuje obilno gnojenje z nefermentiranimi organskimi gnojili in kolobar z velikim deležem žit in travinja. Na bazičnih tleh okužbe ublažimo z uporabo kisle delujočih mineralnih gnojil. Tal ne apnimo pred saditvijo krompirja, saj tako pospejujemo pojav navadne kraslavosti. Z namakanjem (zagotavljanjem vlažnosti tal nad 85 % poljske kapacitete) v času enega mesca od začetka nastavljanja (iniciacije) gomoljev lahko pojav navadne kraslavosti preprečimo ali močno omilimo. Bakterija se ohranja tudi na sladkorni pesi in korenovkah. Malomarno spravilo teh poljščin omogoča dobre pogoje za ohranjanje te bakterije. Kemičnega zatiranja ne izvajamo.				
Prašnata kraslavost <i>Spongospora subteranea</i>	Opis bolezn: Pri prašnati kraslavosti nastanejo na kožici krompirja drobni kraterčki polni črnega prahu. Prašnata kraslavost se pojavlja občasno. Pri manj občutljivih sortah so krasle plitve in ne povzročajo nastanka deformiranih gomoljev.		Tehnika zatiranja: Prašnata kraslavost je pogosta v hladnih peščenih tleh, posebej če v zgodnjem poletju pade veliko padavin. V zanjo dobrih pogojih napade tudi korenine in stolone. Tla z reakcijo pod 5,2 nekoliko apnimo. Za sajenje izberemo neokužene gomolje. Ostanke okuženih gomoljev ne mečemo na gnoj.				
Srebrolikost gomoljev <i>Helminthosporium solani</i>	Opis bolezn: Srebrolikost je na pri nas pridelanem krompirju zelo pogosta bolezen. Zaradi okužb so gomolji manj tržno zanimivi in se slabše skladiščijo (pospešeno izgubljanje vlage). Pri srebrolikosti na površini gomoljev opazimo srebrno prevleko, ki se širi tudi v skladiščih.		Tehnika zatiranja: Gliva se pospešeno razvija šele po izkopu, če krompir ni ustrezno skladiščen, zato ima lahko priprava na skladiščenje večji pomen, kot razvoj glive na njivi. Pred skladiščenjem se morajo gomolji čim hitreje posušiti. Neposrednega zatiranja glive z razkuževanjem gomoljev pred sajenjem in skladiščenjem semena pri nas ni mogoča, saj ni registriranih pripravkov. Uporaba razkužil za zatiranje bolezn pred skladiščenjem jedlinnega krompirja pri nas ni dovoljena.				
Bela trohnoba krompirja <i>Fusarium solani</i> <i>Fusarium sp.</i> Gangrena gomoljev <i>Phoma foveata</i>	Opis bolezn: Iz gomoljev okuženih z različnimi fuzarijskimi glivami nastanejo rjave trde mumijske z votlino polno belkastih micelijjskih bradavic. Po okužbah gomoljev z glivo povzročiteljico gangrene s v začetku pojavijo podobni znaki, kot pri beli trohnobi, pozneje pa se razvijejo manjše votline obdane z porjavelim skorjastim mesom, ki se ostro loči od zdravega tkiva. V votlinah je sivkast micelij v katerem nastajajo rdečkasto rjavkasta piknidijska zmca.		Tehnika zatiranja: Spore gliv iz rodu <i>Fusarium</i> so vedno prisotne na gomoljih že ob izkopu pred skladiščenjem. Obseg poškodb gomoljev in klima v skladišču v največjem obsegu odločata o razvoju suhe fuzarijske trohnobe. Ukrepi na njivi nimajo velikega vpliva. Gliva povzročiteljica gangrene pri nas ni splošno razširjena, okužbe večinoma izvirajo iz uvoženega semenskega krompirja. Če ugotovimo, da je gliva uničila grme že na njivi, jih izločimo pred spravilom. S spravilom ne odlašamo predolgo, ker se gomolji okužijo s trosi, ki se sproščajo iz propadajoče krompirjeve. Za razvoj obeh gliv v skladišču so najbolj ugodne temperature med 4 in 8 °C in nizka vlaga.				
Verticilijska ovelost <i>Verticillium sp.</i>	Opis bolezn: Verticilijsko in fuzarijsko ovelost navdano spregledamo in znake pripišemo drugim boleznim. Pri obeh so vir		Tehnika zatiranja: Glavni dejavnik pri zatiranju bolezn je sajenje neokuženih gomoljev. Spremljanje okužb v nasadih semenskega krompirja je zelo zahtevno. Kemično zatiranje daje omejene rezultate. Obe				

Fuzarijska ovelost <i>Fusarium oxysporium</i>	kužila latentno okuženi gomolji in delno ostanki propadle krompirjevke in številnih drugih gostiteljskih rastlin. Značilno je sektorsko venenje posameznih stebel, posameznih listov na stebli ali celo posameznih lističev v sestavljenem listu. Grmi zaostajajo v rasti in zelo zgodaj se kažejo znaki zorenja krompirjevke. Na prerezu stebel ugotovimo potemnele cevne povezke.	glivi sta zelo polifagni in napadata tudi številne vrtnine in okrasne rastline. Za gnojenje krompirja ni priporočljivo uporabljati kompostov, ki ji pripravljajo na vrtnarijah iz ostankov občutljivih vrtnin (npr. paradižnik, paprika, jajčevec, fižol, hmelj, kumare, bučke, ...).
Uporaba sredstev za preprečevanje odganjanja kalic v času skladiščenja krompirja je dovoljena v skladu z navodili za uporabo registriranih sredstev. Uporabimo jih le kadar je uporaba zares potrebna (pozne sorte, dolgotrajno skladiščenje). Uporaba fungicidov na uskladiščenem krompirju ni dovoljena.		

INTEGRIRANO VARSTVO KROMPIRJA

VVOI- najozje vodovarstveno območje. Pri sredstvih je potrebno upoštevati varnostni pas do voda – glej navodila za uporabo!

ŠKODLJIVI ORGANIZEM	OPIS	UKREPI	AKTIVNA SNOV	SREDSTVO ZA VARSTVO RASTLIN	ODMEREK	KARENCA	OPOMBE
Črna pikavost gomoljev <i>Colletotrichum coccodes</i> <i>C. atramentarium</i>	Opis bolezn: Za bolezen je značilno, da se kaže v venenju posameznih stebel v grmu, ki se predčasno posušijo. Osnovni vir kužila so zelo drobni mikro-sklerociji, ki se držijo gomoljev in razpadajočih ostankih krompirja in drugih poljščin (buče, kapusnice, ...). Če je junij zelo moker ali ob peobilnem namakanju, se lahko intenzivno širi po nasadu. Okužene rastline kažejo zanke lokalne ovelosti, ki se pojavi v drugem delu razvoja krompirja. Korenine in pritlehni deli stebela porjavijo. Zunanja skorja odstopi od stržena, obdanega z belim micelijem s svetlo vijoličnim pridihom, na katerem so vidni sklerociji (pod lupo vidimo okrogle sklerocije z bodicami). Nasadi predčasno dozoriyo.		azoksistrobin	Chamane	3 l/ha	Zagotovljena s časom uporabe	
				Norios	3 l/ha	Zagotovljena s časom uporabe	
				Ortiva	3 l/ha	7 dni	
				Zaftra azt 250 SC	3 l/ha	7 dni	
				Mirador 250 SC	3 l/ha	7 dni	
	Tehnika zatiranja: V nasadih je ne moremo uspešno kemično zatirati. Nasadi se lahko predčasno posušijo, kar ima za posledico do 30 % zmanjšanje pridelka. V skladišču gomolji zaradi površinskih nekroz zelo hitro izgubljajo vlago. Občutljivih sort ne smemo saditi na lahka peščena in sušna tla, in na tla, kjer primanjkuje kalija.						
Krompirjev rak <i>Synchytrium endobioticum</i>	Opis bolezn: Predvsem na gomoljih se pojavijo bradavičaste novotvorbe. Gliva se ohrani v tleh v obliki trajnih spor za veliko let.		Tehnika zatiranja: Saditev odpornih sort. Krompirjev rak je karantenska bolezen, ki ima omejene vendar upoštevanja vredne možnosti za pojavljanje pri nas. O pojavih sumljivih znamenj je potrebno obvestiti UVHVR. V primeru najdbe se ukrepa v skladu z Izvedbeno uredbo Komisije (EU) 2022/1195 o uvedbi ukrepov za izkoreninjenje in preprečevanje širjenja <i>Synchytrium endobioticum</i> .				

VIRUSI - virus Y krompirja (PVY) - virus M krompirja (PVM) - virus zvijanja listov krompirja (PLRV)	Opis bolezni: Virus Y krompirja na rastlinah povzroča različna znamenja bolezni. Znamenja primarne okužbe, do katere pride pri okužbi s pomočjo prenašalca so različna od znamenj sekundarne okužbe, ko rastlina zraste iz okuženega gomolja. Znamenja primarne okužbe so sprva vidna le na listu, kjer je prišlo do okužbe, v nekaj dneh pa se razširijo po rastlini. Znamenja se kažejo kot težki mozaiki in nekroze, listni peciji so krhki, zato listi odpadajo, na koncu se cela stebila posušijo. Značilno je, da se v grmu posuši le steblo, na katerem je prišlo do okužbe. Znamenja sekundarne okužbe so navadno vidna na vseh steblih v grmu. Na listih so pogosto različno močni mozaiki, pojavlja se nagubanost listnih ploskev med žilami ter listnih robov. Če se pojavijo žilne nekroze na listih povezane tudi z močno zakrnelo rasti govorimo o črtavosti in kodravosti rastlin. Rastline običajno zaostajajo v rasti, so svetlejšje in šibkejšje. Podobne zanke močnih mozaikov na listih kaže ob sistemski okužbi tudi virus M krompirja. Črtavost in kodravost je lahko posledica hkratne okužbe s kombinacijo virusov A in X krompirja. Pri okužbi s PVY pridelovalce najbolj prizadenejo znamenja na gomoljih občutljivih sort, saj ti zato niso primerni za prodajo. Nekrotični obroči se običajno pojavljajo pri izolatih tipa PVY _{NTN} , lahko pa jih povzročajo tudi drugi izolati. Obroči se najprej pojavijo v obliki vodenih izboklin na gomoljih, ki kasneje potemnjijo, nekrotizirajo, postanejo rjave in se nato ugreznejo. Pri okužbi s PLRV se znamenja primarne okužbe se kažejo kot zvijanje listov navzgor in včasih vijolično obarvanje bazalnega dela mladih listov na vrhu rastline. Pri sekundarni okužbi se zvijajo starejši spodnji listi, ki so na otip krhki, ob pritisku počijo, mlajši listi pa so bolj pokončni in blede. Celoten izgled rastline je bolj pokončen, podoben stožcu ali majhni smrečici. Pogosto so okužene rastline tudi manjše.	Agrotehnični ukrepi: Zelo učinkovit ukrep je saditev na PVY popolnoma odpornih sort (vse novejšje slovenske in nekatere tuje sorte). Osnovni varovalni ukrep pred širjenjem virusnih boleznih krompirja je sajenje neokuženih gomoljev. V integrirani pridelavi si ne želimo sajenja krompirja, ki ni bil potrjen kot semensko blago, saj so ti nasadi lahko vir okužbe za zdrave okoliške nasade. Zaitranje listnih uši je v nasadih, kjer smo za sajenje uporabili kakovosten krompir skoraj nepotrebno, razen, če ocenimo, da so v bližini močno okuženi drugi nasadi. Pri manjšem pojavu virusov lahko okužene grme čim prej izločimo. Zaitranje listnih uši je pomembno v semenskih nasadih, kjer okužene rastline obvezno izločimo.										
Strune	Opis škodljivca: Talni škodljivci navadno ne morejo neposredno ogroziti krompirjevih rastlin do takšne stopnje, da bi te popolnoma propadle. Ličinke hroščev pokalic (strune) se v tleh razvijajo 2 do 3 leta in v višjih razvojnih stadijih v drugem in tretjem letu lahko povzročajo velike škode zaradi naluknanja	<table><tr><td>cipermetrin</td><td>Columbo 0,8 MG</td><td>24 kg/ha</td><td>Zagotovljena s časom uporabe</td><td>Brez primerne opreme za in</td></tr><tr><td>teflutrin</td><td>Force evo</td><td>16 kg/ha</td><td>Zagotovljena s časom in načinom uporabe</td><td>inkorporacijo granul, uporaba sredstva ni dovoljena.</td></tr></table>	cipermetrin	Columbo 0,8 MG	24 kg/ha	Zagotovljena s časom uporabe	Brez primerne opreme za in	teflutrin	Force evo	16 kg/ha	Zagotovljena s časom in načinom uporabe	inkorporacijo granul, uporaba sredstva ni dovoljena.
cipermetrin	Columbo 0,8 MG	24 kg/ha	Zagotovljena s časom uporabe	Brez primerne opreme za in								
teflutrin	Force evo	16 kg/ha	Zagotovljena s časom in načinom uporabe	inkorporacijo granul, uporaba sredstva ni dovoljena.								

	gomoljev, ki postanejo netržni. Agotehnični ukrepi: Na dolgi rok z ustreznim kolobarjem (ustrezna pokritost tal preko celega leta) poskusimo preprečiti zaleganje jajčec pokalic v tla. Prag škodljivosti pri strunah za krompir znaša 2 do 3 strune na m ² . Če so strune v tleh prisotne, je najbolje, da take njive ne izberemo za pridelovanje krompirja. Če druge njive nimamo na voljo, je smiselno zatiranje talnih škodljivcev z uporabo insekticidov ob saditvi.	<i>Beauveria bassiana</i> , sev ATCC 74040	Naturalis	3 l/ha	Ni potrebna	Ob sajenju se pred zagrinjanjem tretira tla in gomolje v odmerku 2 L/ha in 1 L/ha pred osipanjem.
		lambda-cihalotrin	Trika expert	15 kg/ha	Zagotovljena s časom uporabe	Ročni nanos sredstva ni dovoljen. Dovoljena je uporaba traktorskih sejalnic oz. sadilnikov. Sredstvo se nanaša ob setvi oziroma saditvi neposredno v vrste.
Sovke Majski hrošč	Opis škodljivca: Mlade sovke zvečer in ponoči objedajo liste krompirja, pozneje odgriznejo cela stebila, ki ovenejo. Pozneje se v celoti preselijo v zemljo, kjer tako sovke kot tudi majski hrošči lahko povzročajo znatne poškodbe na gomoljih, saj se vanje zavrtajo.	lambda-cihalotrin	Trika expert	15 kg/ha	Zagotovljena s časom uporabe	Ročni nanos sredstva ni dovoljen. Dovoljena je uporaba traktorskih sejalnic oz. sadilnikov. Sredstvo se nanaša ob setvi oziroma saditvi neposredno v vrste.
Siva breskova uš <i>Myzus persicae</i>	Opis škodljivca: Uši najbolj množično naselijo krompir v začetku junija, ko se preselijo z zimskih gostiteljev.	pirimikarb flonikamid	Primor 50 WG Afinto Teppeki	0,5 kg/ha 0,16 kg/ha	7 dni 70 dni	Upoštevati je potrebno varnostni

Zelena krompirjeva uš <i>Aulacorthum solani</i>	Pri pridelavi jedilnega krompirja je njihov pomen manjši, saj ne povzročijo pomembne neposredne škode.	acetamiprid	Mospilan 20 SG	0,2 kg/ha	14 dni	pas do voda (navodila za uporabo)
Velika krompirjeva uš <i>Macrosiphum euphorbiae</i>	<p>Tehnika zatiranja:</p> <p>V posevkih jedilnega krompirja uši navadno zatremo s pripravki, ki jih uporabimo proti koleradskemu hrošču. Ločeno zatiranje izvedemo le izjemoma, če ugotovimo, da smo posadili veliko z virusi okuženih gomoljev ali če smo hrošča pričeli zatirati z zaviralci razvoja, ki ne delujejo na uši.</p>	lambda- cihalotrin	Karate zeon 5 CS	0,15 l/ha	7 dni	Ni potrebna
		parafinsko olje spirotramat	Ovitex Movento SC 100	15 l/ha 0,75 l/ha	14 dni	

<p>Krompirjeve ogorčice</p> <p>Bela krompirjeva ogorčica (<i>Globodera pallida</i>)</p> <p>Rumena krompirjeva ogorčica (<i>G. rostrifoliosa</i>)</p> <p>spadata med karantenske škodljivce organizme.</p>	<p>Opis škodljivca:</p> <p>Obe vrsti lahko zajedata okoli 90 vrst gostiteljskih rastlin rodu razhudnikov (<i>Solanum</i>), nevarni pa sta predvsem za pridelavo krompirja, paradižnika in jajčevcev.</p> <p>Pri začetnem napadu se na posevku pojavljajo otoki z rastlinami slabše rasti, včasih se pojavi tudi rumenenje, venenje in odmiranje listja. Na koreninah lahko v drugi polovici junija opazimo večje število majhnih bradavičastih izrastkov (zrele samice), ki imajo velikost bučkinih glav in proti koncu junija odpadejo s korenin (ciste). Za ugotavljanje navzočnosti cist je potreben laboratorijski pregled vzorca zemlje. Izgube pridelka pri krompirju so lahko tudi do 80%.</p> <p>Ogorčici preživita neugodne življenjske razmere v obliki cist v zemlji več let, tudi kadar gostiteljske rastline tam ne rastejo.</p> <p>Krompirjeve ogorčice lahko na večje razdalje prenesemo s cistami na gomoljih krompirja (jedlini, semenski, za predelavo), tudi z okuženo zemljo na čevljih, mehanizaciji, koreninah rastlin; prenašajo se tudi z vodo ali vetrom.</p>	<p>Pri krompirjevih ogorčicah posebni nadzor vsako leto izvaja Fitosanitarna inšpekcija. V primeru najdbe določa ukrepe Izvedbena uredba Komisije (EU) 2022/. Rumena krompirjeva ogorčica je bila prvič ugotovljena leta 1999 na Koroškem ter pozneje še v Trenti in na Gorenjskem, na drugih območjih v Sloveniji pa je doslej nismo ugotovili. Leta 2011 je bila v občini Ivančna Gorica prvič potrjena najdba bele krompirjeve ogorčice.</p> <p>Več podatkov ukrepov in razmejitev je objavljenih na spletni strani UVHVVR</p> <p>Pri nas je proti ogorčicam na krompirju registriran pripravke Velum prime (0,625 L/ha).</p>
--	---	--

INTEGRIRANO VARSTVO KROMPIRJA

VVOI- najozje vodovarstveno območje. Pri sredstvih je potrebno upoštevati varnostni pas do voda – glej navodila za uporabo!

Osnovni pristopi pri zatiranju plevelov v krompirju:

Krompir ima srednjo dobro tekmovalno sposobnost proti plevelom. V začetku razvoja mu lahko zelo uspešno pomagamo z mehaničnimi ukrepi, ki jih ne izvajamo zgolj zaradi zatiranja plevelov. Težave se pojavijo, če so krompirišča okužena z boleznimi, ki povzročijo hitro propadanje listne mase ali celotnih grmov. V takšnih razmerah se pleveli prebijejo skozi pokrov krompirjeve in jo zasenčijo. K povečani tekmovalni sposobnosti krompirja prispeva sajenje nakaljenih gomoljev. Globino sajenja in obliko grebena moramo ob sajenju prilagoditi načinu mehaničnega zatiranja, da čim bolj prizadenemo plevela in čim manj krompir. Pri izvajanju mehaničnega zatiranja moramo paziti na ustrezno vlažnost – suhost tal, da ne uničujemo strukture in da se poškodovani pleveli ne vrastejo ponovno.

Tehnika zatiranja plevelov v krompirju je odvisna od obdobja sajenja, tehnike sajenja, števila predvidenih osipavanj in dognojevanj, tipa tal, vremenskih razmer in razpoložljivega strojnega parka. Želimo si, da bi zatiranje temeljilo na večkratnem mehaničnem zatiranju. Grebene vsaj enkrat prečesamo s česali preden prične krompir vznikati in pozneje še enkrat do dvakrat, preden doseže fazo zapiranja vrst. Število herbicidov primernih za integrirano pridelavo krompirja je omejeno in za nekatere, predvsem trajne plevela, nimamo ustreznih kemičnih rešitev (npr. njivski slak). Trajne plevela moramo zato zatreti v drugih poljščinah ali na strniščih. Tudi v krompirju se skušamo v največji možni meri izogniti uporabi talnih herbicidov. Talnim herbicidom se popolnoma odpovemo pri zgodnjih sortah in na lahkih tipih zemljišč z malo organske snovi.

Za zatiranje plevelov je v integrirani pridelavi vsaj en ukrep brez kemične aplikacije letno (slepo setev, uporaba česal, okopavanje, termično zatiranje plevelov-plamen, vodna para ipd.) ali aplikacijo herbicidov samo v vrste.

Pri zelo zgodnjem krompirju, ki ga pridelujemo pod prekrivno tkanino takoj po saditvi in tik pred pokrivanjem uporabimo herbicid z dovolj kratko karenco. Spremljamo, ali je bil ta učinkovit, da ne pride do morebitnega zapeveljenja pod prekrivno tkanino (pleveli se razvijejo še hitreje kot krompir) in pred osipanjem nasad odgrnemo. V tem času (konec aprila) običajno ni več nevarnosti zmrzali, zato nasada krompirja ne pokrivamo več. Če se izjemoma pojavi nevarnost zmrzali, nasad le začenso pokrijemo. Predolgo pokrivanje v maj ob višjih temperaturah povzroči zakasnitev in zmanjšanje pridelka.

Pripravek Stomp aqua (pendimetalin) uporabljamo zgolj pred vznikom. Ker se ne izpira v globino lahko z njim čakamo, do trenutka, tik preden krompir prične vznikati. Med sajenjem in uporabo pripravka Stomp aqua lahko izvedemo eno osipavanje. Z osipavanjem delovanje talnih herbicidov skoraj popolnoma izničimo. Pripravek Stallion Sync Tec uporabljamo čimprej po sajenju krompirja, vendar napozneje 7 dni pred vznikom. Pripravek Sencor SC 600 (metribuzin) lahko uporabimo po sajenju pred vznikom krompirja ali po vzniku krompirja. Če smo uporabili talne herbicide je po njih pogosto potrebna le korekcija z graminicidi proti travam. To korekcijsko zatiranje trav opravimo po zadnjem osipavanju, preden krompir zapre vrste (možnost uspešnih zadetkov majhnih plevelov).

Plevela lahko uspešno zatremo tudi brez uporabe talnih herbicidov. V takšnih primerih zatiranje temelji na pripravkih Basagran 480 in Tarot 25 WG. Lahko ju uporabimo skupaj po zadnjem osipavanju ali skupaj med prvim in drugim (zadnjim osipavanjem). Krompir ne sme biti prevelik, ker sicer herbicida lahko povzročita poškodbe.

INTEGRIRANO VARSTVO KROMPIRJA
VVOI- najožje vodovarstveno območje. Pri sredstvih je potrebno upoštevati varnostni pas do voda – glej navodila za uporabo!

ŠKODLJIVI ORGANIZEM	NAČIN UPORABE	AKTIVNA SNOV	SREDSTVO ZA VARSTVO RASTLIN	ODMEREK	KARENCA/OPOMBE
Enoletni ozkolistni in širokolistni pleveli	Pred vzniku krompirja in plevelov	klomazon	Angelus	0,25 l/ha	Čas uporabe
		pendimetalin	Clomate	0,25 l/ha	Čas uporabe
			Stomp Aqua	2,9 l/ha	Čas uporabe
			Sharpen 33 EC	3 – 5 l/ha	Čas uporabe
			Sharpen plus	2,5 – 4 l/ha	Čas uporabe
		pendimetalin + klomazon	Stallion sync tec	3 l/ha	Čas uporabe
		metobromuron	Proman	3 l/ha	Čas uporabe
		klomazon + metobromuron	Sinopia	3 l/ha	Čas uporabe
		klomazon + metribuzin	Metric	1 – 1,5 l/ha	Čas uporabe; Prepovedan na VVOI.
		metribuzin	Sencor SC 600	0,15 – 0,75 l/ha ^a	42 dni ^a odvisno od časa uporabe Prepovedan na VVOI.
Enoletni in večletni ozkolistni pleveli:	Po vzniku krompirja in plevelov:	flufenacet + metribuzin	Buzzin	0,75 kg/ha	Čas uporabe; Prepovedan na VVOI.
		prosulfokarb	Plateen WG 41,5	2 – 2,5 Kg/ha	Čas uporabe; Prepovedan na VVOI.
		aklonifen	Boxer	5 l/ha	Čas uporabe
			Challenge	4 l/ha	90 dni
			Challenge 600	4 l/ha	90 dni
			Chanon	3 l/ha	Čas uporabe
		cikloksidim	Focus ultra	1 – 4 l/ha	56 dni
		fluazifop – p – butil	Fusilade forte	0,8 – 1,3 l / ha	90 dni
			Fusilade max	1,6 l/ha	90 dni
		propakvizafop	Agil 100 EC	0,75 – 1,5 l / ha	30 dni
Enoletni in večletni širokolistni in ozkolistni pleveli:	Po vzniku krompirja in plevelov:	kvilazafop- p-butil	Zetrola	0,75 – 1,5 l / ha	30 dni
			Targa Super	1,2 – 2 l/ha	45 dni
		kletodim	Select super	1 – 2,5 l/ha	56 dni
		rimsulfuron	Tarot 25 WG	40 – 50 g/ha	Čas uporabe; Prepovedan na VVOI.
			Rincon 25 SG	60 g/ha	Čas uporabe; Prepovedan na VVOI.
			Rim 25 WG	60 g/ha	Čas uporabe; Prepovedan na VVOI.
			Rimuron 25 WG	20 – 50 g/ha ^a	Čas uporabe ^a v enkratnem odmerku ali deljenem; Prepovedan na VVOI.
Enoletni in večletni širokolistni pleveli:	Po vzniku krompirja in plevelov:	bentazon	Basagran 480	1,5 – 2 l/ha	Čas uporabe; Prepovedan na VVOI.

Enoletni, dvoletni in večletni ozkolistni in širokolistni plevel	Pred ali po setvi, pred vznikom posevka	glifosat v obliki izopropilamino soli + glifosat v obliki kalijeve soli	Clinic xtreme (staro ime Credit extreme)	1,2-4 L/ha	Čas uporabe
	Pred spravilom – sušenje cime	pelargonska kislina	Beloukha	16 l/ha	Čas uporabe

12.4 INTEGRIRANO VARSTVO OLJNE OGRŠČICE

VVOI- najožje vodovarstveno območje. Pri sredstvih je potrebno upoštevati varnostni pas do voda – glej navodila za uporabo!

ŠKODLJIVI ORGANIZEM	OPIS	UKREPI	AKTIVNA SNOV	SREDSTVO ZA VARSTVO RASTLIN	ODMEREK	KARENCA	OPOMBE
Bela zrnata gniloba ogrščice <i>Sclerotinia sclerotiorum</i>	Opis bolezni: Koreninski vrat in steblo po okužbi najprej potemni. Sčasoma se pojavijo razpoke in posledično venenje rastlin. Steblo in korenine preprede bel micelij poln črnih sklerocijev. Agrotehnični ukrepi: <ul style="list-style-type: none"> - ustrezno kolobarjenje - na vlažnih legah sejemo redkeje - če imamo v kolobarju tudi sončnice, ogrščice ne uporabljamo za podočino. 		tebukonazol	Folicur EW 250	0,5 l/ha	56 dni	Uporaba 2x v sezoni.
				Orius 25 EW	1 l/ha	56 dni	
				Buzz Ultra DF	0,33 kg/ha	56 dni	Uporaba le 1x v sezoni.
				Bounty	0,6 l/ha	63 dni	
			tebukonazol + azoksistrobin	Mirador forte	1,5 – 2 l/ha	56 dni	Uporaba le 1x v sezoni.
				Custodia	1 l/ha	Čas uporabe	Uporaba le 1x v sezoni.
			azoksistrobin	Ortiva	1 l/ha	21 dni	Uporaba le 1x v sezoni.
				Tazer 250 SC	1 l/ha	66 dni	
				Zafra AZT 250 SC	1 l/ha	21 dni	
				Mirador 250 SC	1 l/ha	21 dni	
				Chamane	1 l/ha	21 dni	
				Velostar	1 l/ha	21 dni	
				Norios	1 l/ha	21 dni	
			mandestrobin	Sisam	0,8 l/ha	Čas uporabe	Uporaba le 1x v sezoni.
			fluopiram +protiokonazol	Propulse	1 l/ha	56 dni	Uporaba 2x v sezoni.
			protiokonazol	Praktis	0,7 l/ha	56 dni	Uporaba 2x v sezoni.
				Era (staro ime Tartaros 300 EC)	0,6 l/ha	Čas uporabe	
				Tartaros	0,6 l/ha	Čas uporabe	
				Protendo 300 SC	0,6 l/ha	56 dni	
				Pecari 300 EC	0,6 l/ha	56 dni	
				Procer 300 EC	0,6 l/ha	Čas uporabe	
				Promino 300 EC	0,6 l/ha	Čas uporabe	
			mefentriflukonazol	Revyona	2 l/ha	53 dni	Uporaba 2x v sezoni.
			prokloraz + tebukonazol	Zamir- v uporabi do 30.6.2023	1,5 l/ha	56 dni	Uporaba 2x v sezoni.
			izofetamid	Zenby	0,8 l/ha	Čas uporabe	Uporaba le 1x v sezoni.
			boskalid	Royalty	0,5 kg/ha	Čas uporabe	Uporaba le 1x v sezoni.
			<i>Pythium oligandrum</i>	Polyversum	0,1 kg/ha	1 dan oz. čas(način) uporabe	Uporaba 2-3x v sezoni.
			<i>Bacillus amyloliquefaciens</i>	Serenade ASO	2 l/ha	Ni potrebna	Uporaba 2x v sezoni.
			<i>Trichoderma asperellum</i> T34	Xilon	10 kg/ha	zagotovljena s časom uporabe	Čas uporabe. Sredstvo se aplicira v vrste, 2-5 cm globoko.

						Sredstvo se aplicira neposredno za semenom v odprt setveni kanal izključno s sejnalno opremo, ki ima dodatno nameščene aplikatorje za zadelavo (inkorporacijo) mikrogranul na ustrezno globino.
Tehnika zatiranja: Glavno obdobje okužb je med cvetenjem in kmalu po cvetenju. Za velik razmah bolezní je potrebno deževno vreme od sredine aprila do sredine maja. Na lažjih tipih tal zatiranje ni potrebno, ker gliva tam na površju tal oblikuje le malo plodišč. V jesenskem času bele gnilobe v naših razmerah ne zatiramo. Zatiranje opravimo pred tik pred cvetenjem ali takoj po njem, če opazimo začetne pojave trohnenja spodnjih delov stebel pri več kot 5% rastlin. Pozno dognojevanje z dušičnimi gnojili in poškodbe od mraza čez zimo značilno povečajo stopnjo napada. Apnenje ogršči v suhem vremenu tik pred začetkom rasti spomladi zmanjša napad, ker apno omeji razvoj apotecijskih plodišč na površini tal. Bolezen je pogostejša, če v posevkih nimamo urejenih voznih stez in ob vožnji veliko rastlin povozimo ter kadar se pojavi pomanjkanje kalcija in bora.						
Suha trohnoba stebela ogrščiце <i>Phoma lingam</i>	Opis bolezní: Suha trohnoba pri nas ni splošno razširjena. Na ogršči se lahko pojavi na njivah, kjer izvajajo intenzivno in pogosto pridelovanje zelja. Na stebelu se malo pred cvetenju pojavijo sive razpokane pege obdane z vijoličnim robom (okužbe že jeseni). Razpoke se poglabijo v trohnečo votlino v kateri je belkasto siv micelij. Na stenah trohnečih votlin se z notranje in znanje strani razvijejo drobna črna plodišča. Agrotehnični ukrepi so enaki kot pri beli gnilobi. Velik pomen ima kvaliteto zaoravanje ostankov stebel.	tebukonazol	Folicur EW 250	0,5- 1 l/ha	56 dni	Uporaba 2x v sezoni.
			Orius 25 EW	1 l/ha	56 dni	
			Tebusha 25% EW	1 l/ha	60 dni	
		azoksistrobin + tebukonazol	Mirador forte	1,5 -2 l/ha	56 dni	Uporaba le 1x v sezoni.
		metkonazol	Plexeo	1,2 l/ha	56 dni	Uporaba 2x v sezoni.
			Caramba	1,2 l/ha	56 dni	
			Sirena	1,2 l/ha	56 dni	
		difenokonazol	Score 250 EC	0,5 l/ha	3 dni	Uporaba 2x v sezoni.
			Mavita 250 EC	0,5 l/ha	3 dni	
		azoksistrobin	Zafra AZT 250 SC	1 l/ha	21 dni	Uporaba le 1x v sezoni.
			Mirador 250 SC	1 l/ha	21 dni	Uporaba le 1x v sezoni.
		protiokonazol + fluopirram	Ortiva	1 l/ha	21 dni	Uporaba le 1x v sezoni.
		mefentriflukonazol	Propulse	1 l/ha	56 dni	Uporaba 2x v sezoni.
			Revyona	1,5 l/ha	53 dni	Uporaba 2x v sezoni.
		protiokonazol	Era (staro ime Tartaros 300 EC)	0,6 l/ha	Čas uporabe	Uporaba 2x v sezoni.
			Tartaros	0,6 l/ha	Čas uporabe	
			Protendo 300 EC*	0,6 l/ha	56 dni	
			Pecari 300 EC	0,6 l/ha	56 dni	
			Procer 300 EC	0,6 l/ha	Čas uporabe	
			Promino 300 EC	0,6 l/ha	Čas uporabe	
		prokloraz + tebukonazol	Zamir- v uporabi do 30.6.2023	1,5 l/ha	56 dni	Uporaba 2x v sezoni.

	<i>Pythium oligandrum</i>	Polyversum	0,1 kg/ha	1 dan oz. čas (način) uporabe	Uporaba 2x v sezoni.
Tehnika zatiranja: Osnovna oblika zatiranja bolezní je uporaba razkuženega semena. Če se bolezen pojavi v večjem obsegu moramo pridelovalec križnic začasno ustaviti. Fungicidi, ki jih uporabimo proti beli gnilobi imajo stranski učinek tudi na to bolezen. K zmanjšanju pojavnosti bolezni prispeva poznejša setev sort, ki so bolj robustne in odporne na zimsko poleganje in mraz. Zatiranje repičnega bolhača tudi vpliva k zmanjšanju stopnji napada. V deževnih jesenih in ob zgodnjih dobro opaznih znakih uporabimo pripravke na podlagi tebukonazola. Največja potreba po varovanju se pojavi v semenskih posevkih, če imamo v kolobarju še veliko drugih križnic.					

Golšavost kapusnic <i>Plasmodiophora brassicae</i>	Opis bolezn: Gliva napada vse križnice in se v posevkih ogrščice vedno pojavlja. Njen pojav je najbolj odvisen od kolobarja in od pedoloških lastnosti tal. Na prilehnem delu stebila in na koreninah se naredijo odebeljene bulaste golše, ki začnejo trohniti. Rastline ovenijo in poležejo.	Tehnika zatiranja: Golšavosti v ogrščici s kemičnimi metodami ne moremo zatirati. Na kislih tleh skušamo popraviti prenizko reakcijo tal z apnenjem, ki ga delno izvedemo pred setvijo, delno pa spomladi pred začetkom rasti. Mnogo oslabiljenih rastline ne propade popolnoma, zato okužbe nekaj odstotkov rastlin navadno ne vplivajo značilno na pridelek. Če pogosto pridelujemo druge križnice in se pojavijo težave zaradi povečanih okužb se moramo odločiti, katero križnico bomo vsaj za 4 do 5 let izločili iz kolobarja.
Plesen križnic Ogrščična plesen <i>Peronospora parasitica</i> <i>Peronospora brassicae</i>	Opis bolezn: Na listih mladih rastlinic kmalu po vzniku se naredijo oglate rumene pege omejene z listnimi žilami. Na spodnji strani peg je bilo siva prevleka trosonoscev. Prevleka iz trosonoscev se razvije tudi na steblih in na luskih, na robu nekrotičnih razvođenelih peg. V ugodnih pogojih lahko pregnijejo stebila in rastline poležejo.	Tehnika zatiranja: V naših razmerah se plesen redno pojavi na posameznih rastlinah v jeseni in spomladi. Močni napadi so redki, zato zatiranje ni potrebno. Pri zgodnjih, preveč gostih setvah se gliva pojavi, če pade v septembru veliko dežja in so posevki ogrščice v neposredni bližini večjih njiv z zeljem. Napadeni listi odmrejo že jeseni nato pa se razvoj gliv s prihodom mraza ustavi. V nekaterih letih je plesen nevarna v pregostih semenskih posevkih, ker napade tudi luske. Velika nevarnost okužb po cvetenju obstaja, če je v posevku veliko divje redkve in gorjušice, ki sta pomemben vir kužila. Pripravkov za kemično zatiranje te plesni pri nas nimamo.
Pepelasta plesen križnic <i>Erysiphe communis</i> <i>Erysiphe cruciferarum</i>	Opis bolezn: Na listju se pojavijo sivkaste pege nepravilnih oblik. Peg se sestavlja površinski micelij, ki ga lahko obrišemo s prsti. Tkivo pod pegami na mladih listih počrni in se prične sušiti. Večji pojav na luskih je redek.	Tehnika zatiranja: Zatiranje pepelaste plesni v naših razmerah ni potrebno. Kljub temu, da se jeseni redno pojavlja se spomladi v ustrezno gostih posevkih ne razvije v velikem obsegu. Če za zatiranje drugih bolezn uporabimo pripravke na podlagi tebukonazola, lahko plesen uspešno kemično zatremo.
Bela rja križnic <i>Albugo candida</i>	Opis bolezn: Na listju se pojavijo beli koncentrični kupčki prekriti z listno povrhnjico. Rastline napadene že jeseni, v času cvetenja oblikujejo zakrnela socvetja prerazla z belim micelijem.	Tehnika zatiranja: Te bolezni v naših razmerah ni potrebno zatirati. Delno lahko prizadene posevke oljne ogrščice na območjih, kjer pogosto gojijo semenske posevke gorjušice in redkve.
Cilindrosporioza <i>Cylindrosporium concentricum</i> Siva pegavost stebel <i>Pseudocercospora capsellae</i> Oglata pegavost križnic	Opis bolezn: Omenjene bolezni se v našem okolju ne pojavljata v zaznavnem obsegu. Takšna ocena velja zaradi majhnega proučevanja bolezni ogrščice in zaradi precejšnje podobnosti začetnih znakov okužb z znaki pri okužbi od peronospor in pepelaste plesni. V tujini jih omenjajo kot potencialno nevarne bolezni, posebej pri pridelovanju ogrščice za seme. Sedanja strukturne spremembe v kolobarju bodo morda povzročile nekoliko povečan obseg pridelave ogrščice, kar bo povečalo možnosti za pojavljanje teh gliv. Zatiranje v trenutnih razmerah ni potrebno, potreben pa je nadzor nad pojavljanjem. Cilindrosporioza je bolezen severnejših območij, kjer v kolobarju pogostejše sejejo križnice. Na listju se pojavijo izrazito koncentrične bele pege iz belih kupčkov – trosišč. Listje napadenih rastlin je deformirano. Napad na steblih povzroči pokanje stebel. Napadene rastline razvijejo manj vitalno socvetje. Pri sivi pegavosti stebel so poleg ovalnih sivorjavih peg, obdanih s temnim obročem, ki se razvijejo na listju, najznačilnejši znak podolgovate vijolične pege, ki hitro posivijo. Znaki močnega napada od sive pegavosti na steblih se zelo podobni znakom napada glive <i>Phoma lingam</i> . Po okužbi z glivo <i>M. Brassicae</i> se na listih razvijejo oglate pege, ki so najprej vijolične, nato posivijo in na kocu postanejo pergamentasto prozorne. Na pergamentastem	

<i>Micosphaerella brassicae</i>	tkivu se razvijejo črna spermagonijska plodišča. Primarno je oglata pegavost pomembna za zelja, ker pa se ogrščica pojavlja veliko bolj pogosto, predstavlja pomemben vir latentnega kužila za zelje.
-------------------------------------	---

INTEGRIRANO VARSTVO OLJNE OGRŠČICE

VVOI- najozje vodovarstveno območje. Pri sredstvih je potrebno upoštevati varnostni pas do voda – glej navodila za uporabo!

ŠKODLJIVI ORGANIZEM	OPIS	UKREPI	AKTIVNA SNOV	SREDSTVO ZA VARSTVO RASTLIN	ODMEREK	KARENCA	OPOMBE
Repični bolhač <i>Psylliodes chrysocephala</i>	Opis škodljivca: Modro črni hroščki z odebeljenimi stegni zadnjih nog so nevarni dokler so vznikajoče rastlinice v stadiju ključnih listov, pozneje njihove poškodbe ne morejo več bistveno ogroziti razvoja rastlin. Nevarnejše so ličinke, ki se jeseni zavrtajo v stebila in jih čez zimo močno oslabijo. Zaradi poškodb od ličink napadene rastline slabše prezimijo, spomladi počasneje rastejo ali pa celo popolnoma propadejo čez zimo. Ličinke dosežejo 8 mm dolžine. So sivo belkaste. Imajo temne pike iz katerih izraščajo drobne ščetine.		tau-fluvalinat	Mavrik 240	0,2 l/ha	60 dni	
			deltametrin	Decis 100 EC	0,2 l/ha	60 dni	
				Decis 100 EC	63 ml/ha	45 dni	
				Decis 2,5 EC	0,3 l/ha	45 dni	
			lambda-cihalotrin	Karate zeon 5 CS	0,15 l/ha	28 dni	
			cipermetrin	Columbo 0,8 MG	12 kg/ha	Čas uporabe	
Tehnika zatiranja: Kljub temu, da so populacije repičnega bolhača pogosto velike, zatiranje ni vedno smiselno. Če ogrščico posejemo v ustreznem terminu (dovolj zgodaj) in se rastline hitro razvijajo, hrošči z objedanjem ne morejo povzročiti toliko poškodb, da bi rastline zaradi tega propadle. Prag za zatiranje hroščev v stadiju ključnih listov je presežen, če opazimo več kot 50% rastlin z več kot dvema izjedama na ključnih listih. Nekoliko poznejše zatiranje hroščev je smiselno v toplih jesenih. Zatiranje bolhača skušamo združiti z zatiranjem repne grizlice. Z nekoliko poznejšim zatiranjem združimo zatiranje bolhača in gosenic sovk. Če zatremo hrošče preprečimo odlaganje jajčec in razvoj ličink, ki jih v oktobru veliko težje zatremo, kot hrošče.							
Repičar <i>Meligethes aeneus</i>	Opis škodljivca: Do 3 mm veliki črni ovalni hroščki z kovinsko modrim leskom se hranijo s cvetnim prahom ogrščice. Ker se na posevkih pojavijo že pred cvetenjem lahko do cvetnega prahu pridejo smo na način, da raztrgajo cvetove. Bolj zgodaj, kot se pojavijo in bolj dolgo, kot traja razcvetenje ogrščice, večja je škoda. Ko se cvetovi odprejo, hrošči niso več škodljivi. Škoda povzročena od ličink, ki se prav tako hranijo z cvetnim prahom, je manjšega pomena.	Agrotehnični ukrepi: <ul style="list-style-type: none">- vsi ukrepi, ki pospešujejo cvetenje prispevajo k zmanjšanemu napadu škodljivca- izbira sort, ki zgodaj cvetijo.	lambda-cihalotrin	Karate Zeon 5 CS	0,15 l/ha	28 dni	
			deltametrin	Decis 2,5 EC	0,3 l/ha	45 dni	
				Decis 100 EC	0,075 l/ha	45 dni	
				Poleci	0,3 l/ha	45 dni	
			tau-fluvalinat	Delux 050 CS	0,1 l/ha	56 dni	
			Mavrik 240	0,2 l/ha	60 dni		
			Evure	0,2 l/ha	60 dni		
Insekticide uporabimo, ko so preseženi pragovi škodljivosti in ob napovedi Javne službe zdravstvenega varstva rastlin. Pri piretroidih upoštevamo pH škropilne brozge, ki naj okoli 6,5. Priporočamo, da poškropite v večerno nočnem času.							

	Tehnika zatiranja: Potrebo po zatiranju ugotovimo na podlagi pregleda velikosti populacije hroščev in na podlagi ocene dinamike odpiranja cvetov . Zatiranje izvedemo najpozneje tik pred začetkom cvetenja. Velikost populacije hroščev lahko ugotovimo z ulovom v rumene posode napolnjene z vodo ali pa s štejem števila hroščev na posameznih vejah socvetja. Zatiranje ima stranski učinek na kjunotaje. Prag škodljivosti je presežen, kadar imamo povprečno na posameznih rastlinah 1-2 hrošča v času razpiranja brstov (brsti zavarovani z lističi), ali kadar imamo 2 –3 hrošče na rastlino v času nabreklih cvetnih brstov ali 4 – 6 hroščev na rastlino v času nekaj dni pred razcvetenjem prvih cvetov. V času cvetenja postane repičar oprasevalec. V času cvetenja ne uporabljamo insekticidov zaradi varovanja čebel.	
Kapusovi bolhači <i>Phyllotreta sp.</i>	Opis škodljivca: V fazi klčnih listov ogrščico napade veliko vrst kapusovih bolhačev. Nevarni so v sušnih poletjih in dokler rastline ne oblikujejo treh listov.	Tehnika zatiranja: Čas zatiranja lahko sovпада z zatiranjem hroščev repičnega bolhača. Prag škodljivosti ugotovimo s štejem števila izjed na klčnih listih. Upoštevamo enak prag, kot pri repičnem bolhaču. Uporabimo lahko enake pripravke. Bolhače zatiramo zgodaj zjutraj ali pozno zvečer, ko je na rastlinah rahla rosa in ni vročine.

INTEGRIRANO VARSTVO OLJNE OGRŠČICE

VVOI- najozje vodovrstveno območje. Pri sredstvih je potrebno upoštevati varnostni pas do voda – glej navodila za uporabo!

ŠKODLJIVI ORGANIZEM	OPIS	UKREPI	AKTIVNA SNOV	SREDSTVO ZA VARSTVO RASTLIN	ODMEREK	KARENCA	OPOMBE	
Repični kijunotaj <i>Ceutorhynchus napi</i>	Opis škodljivca: Samice v času pred začetkom hitre rasti in razvoja socvetja odložijo jajčeca v vrhnje dele centralnega stebila in zasnove stranskih vej. Ličnike se razvijajo v notranjosti stebila. Steblo oslabi, se deformira in izgubi mehanično trdnost. Luski vezani na prizadeti del stebila se slabo razvijajo, semena imajo manjšo maso, lahko pa se tudi popolnoma posušijo. Agrotehnični ukrepi: - dobra oskrba, ki pospeši razvoj rastlin.		lambda-cihalotrin	Karate Zeon 5 CS	0,15 l/ha	28 dni		
			tau-fluvalinat	Mavrik 240	0,2 l/ha	60 dni		
				Evure	0,2 l/ha	60 dni		
			deltametrin	Decis 2,5 EC	0,3 l/ha	45 dni		
			Tehnika zatiranja: Če se pojavijo velike populacije repičnega kijunotaja (veliko vbodnih mest) moramo zatiranje repičnega kijunotaja opraviti ločeno od zatiranja repičarja, sicer pa ne. V nekaterih letih je združeno zatiranje možno, v nekaterih pa ne. V času pred začetkom bujne rasti socvetja znaša kritično število povprečno dva vboda na posamezno rastlino ali 2 – 4 hrošči na 10 rastlin. Če hrošče lovimo z rumenimi posodami je prag zatiranja 5 hroščev/posodo na 3 dni.					
Semenski kapusov kijunotaj <i>Ceutorhynchus assimilis</i>	Opis škodljivca: Samice redkvinega kijunotaja odlagajo jajčeca v nedozorele luske. Ličinke se hranijo z nedozorelimi semeni. Vbodna mesta od redkvinega kijunotaja izkoristi samica kapusove luskove hrčice, ki prav tako odlaga svoja jajčeca v luske. V začetku cvetenja se na socvetjih razvijajo velike kolonije sivkastih uši obdanih z belim voščenim poprhom.		lambda-cihalotrin	Karate Zeon 5 CS	0,15 l/ha	28 dni	A - registriran samo za zatiranje luskove hrčice	
Luskova hrčica <i>Dasineura brassicae</i>			tau-fluvalinat	Mavrik 240 - A	0,2 l/ha	60 dni		
				Evure - A	0,2 l/ha	60 dni		
			deltametrin	Decis 2,5 EC	0,3 l/ha	45 dni		
Mokasta kapusova uš <i>Brevicorine brassicae</i>			Tehnika zatiranja: Hrošče redkvinega kijunotaja, odrasle hrčice in zgodnje uši delno zatremo ob zatiranju repičarja. Višek leta prve generacije hrčic je v sredini cvetenja, zato zatiranje v tistem obdobju ni mogoče. Del hroščkov kijunotaja se pojavi po cvetenju, kljub temu pa v naših razmerah uporaba insekticidov po cvetenju ni ekonomsko upravičena. Dodatno zatiranje po cvetenju bi bilo smiselno le v semenskih posevkih, če bi na posamezni rastlini povprečno našli več kot dva hroška redkvinega kijunotaja.					
Brazdasti kijunotaj <i>Ceutorhynchus pleurostigma</i>	Opis škodljivca: Poletna rasa brazdastega kijunotaja prezimi v obliki ličink, ki živijo v golšastih tvorbah na pritlehnem delu stebila ogrščice. Golše so podobne listim, ki jih povzroča gliva iz rodu <i>Plasmidiophora</i> . Zaradi golš rastline oslabiljo in pomrznejo. Stebelni kijunotaj povzroča spomladi pred cvetenjem poškodbe podobne, kot jih povzroča repični kijunotaj, le da so deformacije stebelc manj očitne. Stebla se sušijo in lomijo.		Enaki pripravki, ki jih uporabljamo za zatiranje repičnega kijunotaja in repičnega bolhača.					
Stebelni kapusov kijunotaj <i>Ceutorhynchus quadridens</i>			Tehnika zatiranja: Zatiranje poletne rase brazdastega kijunotaja skušamo združiti z zatiranjem repičnega bolhača v jesenskem času. Če sejemo pilirano seme, ki je obdelano z insekticidi smo ogrščico dokaj dobro obvarovali tudi pred napadom ličink brazdastega kijunotaja v septembru in oktobru.					
			Zatiranje stebelnega kapusovega kijunotaja združimo z zatiranjem repičnega kijunotaja. Kot kritično število za zatiranje uporabimo prag, ko se v posevku pojavijo več kot 2 - 3 hrošči na m². Če hrošče lovimo z rumenimi posodami je prag zatiranja 15 hroščev/posodo/ 3 dni .					

<p>Repna grizlica <i>Athalia rosae</i></p> <p>Belini <i>Pieris brassicae</i> <i>Pieris rapae</i> <i>Pieris napi</i></p>	<p>Opis škodljivca: 15 mm dolge črne pogosenice z belo sivo črto na boku in 8 pari zadkovih nog objedajo listje ogrščice vse od vznika do konca oktobra. Nevame so v obdobju dokler ogrščica ne oblikuje 4 dobro razvite liste. Grizlica ima dve generaciji letno, pojav druge generacije, ki dela škodo na ogrščici, je odvisen od možnosti za razvoj prve generacije, ki dela škodo na številnih drugih križnicah.</p>	<p>Sredstva na osnovi: lambda-cihalotrin (Karate Zeon 5 CS) in deltametrin (Decis 2,5 EC) v skladu z navodilom za uporabo.</p> <p>Tehnika zatiranja: Potreba po zatiranju je odvisna predvsem od skladnosti razvoja ogrščice in pojava pogosenic. Ob zgodnjem pojavu, ko ima ogrščica prva dva lista znaša prag 20 pogosenic na m², pozneje, ko ima ogrščica 4 dobro razvite liste znaša prag 1 pogosenica na rastlino. Če so v bližini posevkov ogrščice neobdelana strnišča na katerih raste veliko samosevcev ali divjih križnic (npr. potočarke), lahko pričakujemo selitev pogosenic z njih na posevek ogrščice. Možno je tudi prehajanje s posevkov strniščne repe. Hkrati z zatiranjem grizlice opravimo zatiranje gosenic belinov (rumeno zelene gosenice).</p>
---	---	---

INTEGRIRANO VARSTVO OJNE OGRŠČICE

VVOI- najozje vodovrstveno območje. Pri sredstvih je potrebno upoštevati varnostni pas do voda – glej navodila za uporabo!

ŠKODLJIVI ORGANIZEM	NAČIN UPORABE	AKTIVNA SNOV	SREDSTVO ZA VARSTVO RASTLIN	ODMEREK	KARENCA, OPOMBE
Tehnika zatiranja plevelov v ozimni ojni ogršči: V ogršči imamo dva obdobja zatiranja plevelov, jesensko in zgodnje spomladansko. V našem okolju prevladuje sistem zatiranja plevelov jeseni. Pogoji za prezimovanje ogršče so pri nas dobri, zato se spomladi v gostih posevkih pleveli ne morejo uspešno razvijati in vznjkati. V primeru slabe prezimitve imamo težave z okopavinskimi pleveli. Plevelna flora ogrščnih posevkov se ujema s floro ozimnih žit in tudi najpomembnejši pleveli so enaki kot v žitih (lakota, kamilice, slak, grašice, ...), izjema so divje križnice, ki jih s herbicidi primernimi za uporabo v ogršči ne zatremo. Ker sejemo ogrščo zgodaj lahko jesensko zimski pleveli povzročijo zastoj razvoja ogršče že v jesenskem obdobju. Njivo za setev lahko pripravimo zgodaj in ne sejemo takoj, temveč jo pustimo, da pleveli vznjknejo in jih nato prebrnemo (slepa setev). Tako izvedemo mehanično zatiranje plevelov. Na njivah z majhnim potencialom plevelov uporaba herbicidov sploh ni potrebna, če opravimo setev v optimalnih pogojih in jeseni nastopi zgodnji mrz. Tudi pri ogršči je možno plevela zatirati mehanično po vzniku z uporabo česal. Setev mora biti opravljena v vrste. Pri nas izkušeni se temi postopki še nimamo. Z uporabo česal delno zatiramo tudi nekatere kljunotaje in gosence škodljivih metuljev. Če se odločimo za zatiranje z uporabo napropamida, ju moramo pred setvijo plitvo vdelati (inkorporirati) v tla. Postopek inkorporacije izrabimo za mehanično zatiranje plevelov, kot je omenjeno zgoraj. Hkrati z inkorporacijo prispevamo k zatiranju talnih škodljivcev in tudi polžev, ki radi napadejo vznjkajoče posevke (npr. <i>Arion lusitanicus</i>). Aplikacijo izvedemo na ustrezno vlažna tla. Pri obeh pripravkih moramo upoštevati, da imata luknje v spektru delovanja in, da ne delujeta ustrezno na samosevno pšenico in ječmen. Samosevci se v septembru zelo hitro razvijajo in lahko močno zavrejo razvoj ogršče. Po vzniku jih hkrati z drugimi nevarnimi travami (srakoperec, stoklase, pirnica, ...) zatremo z graminicidi. Za zatiranje plevelov je v integrirani pridelavi treba izvesti vsaj en ukrep brez kemične aplikacije letno (slepa setev, uporaba česal, okopavanje, termično zatiranje plevelov-plamen, vodna para ipd.) ali aplikacijo herbicidov samo v vrste.					
Širokolistni in ozkolistni pleveli pred vznikom plevelov in ogršče (možna uporaba tudi po vzniku ogršče). Priprava Fuego in Butisan 400 SC se lahko uporablja samo po vzniku . Pripravek Lontrel se uporablja izključno po vzniku . Pripravek Belkar se uporablja po vzniku plevela in ogršče (širokolistni pleveli). Cleranda in Cleravo se uporabljata v hibridih oljne ogršče označene kot CLEARFIELD®	metazaklor kvinmerak+metazaklor metazaklor+imazamoks napropamid dimetaklor petoksamid klopiralid	Butisan 400 SC Butisan S Rapsan 500 SC Fuego Fuego top Cleranda (v hibridih oljne ogršče označene kot CLEARFIELD®) Devrinol 45 FL Colzamid Teridox 500 EC Successor 600 Lontrel 100 – v uporabi do 30.4.2023 Lontrel 72 SG Clap (ozimna oljna ogršča) Clap forte	2,5 l/ha 2 l/ha 2 l/ha 1,5 l/ha 2 l/ha 2 l/ha 2,5 l / ha 2,5 l/ha 2,0 l/ha 2 l /ha 1 – 1,2 l/ha 0,17 kg/ha 0,4 l/ha 0,167 kg/ha	Čas uporabe. Na osnovi aktivne snovi metazaklor se v odmerku 1 kg aktivne snovi na ha smejo uporabljati na istem zemljišču samo vsako tretje leto. Prepovedan na VVOI. Čas uporabe. Prepovedan na VVOI. Na osnovi aktivne snovi metazaklor se v odmerku 1 kg aktivne snovi na ha smejo uporabljati na istem zemljišču samo vsako tretje leto. Čas uporabe Plitka zadelava v tla pred setvijo. Čas uporabe. Prepovedan na VVOI. Čas uporabe. Prepovedan na VVOI. 70 dni. Prepovedan na VVOI. Čas uporabe. Prepovedan na VVOI. 120 dni. Prepovedan na VVOI.	

		Major 300 SL	0,3 – 0,4 l/ha	Čas uporabe. Prepovedan na WOI. Na isti površini se priporoča uporaba sredstva vsake tri leta.	
Ozkoletni pleveli po vzniku plevelov in ogrščice.	klomazon	Centium 36 CS	0,25 l/ha	Čas uporabe.	
		Clomate	0,33 l/ha		
		Czar	0,25 l/ha		
		Angelus	0,33 l/ha		
	kvinmerak+imazamoks	Cleravo (v hibridnih oljne ogrščice označene kot CLEARFIELD®)	1 l/ha	Čas uporabe.	
	halauksifen-metil+pikloram	Belkar	0,25-0,5 l/ha	Čas uporabe	
	halauksifen-metil+klopiralid	Korvetto – v uporabi do 31.3.2023	1 l/ha	Čas uporabe. Prepovedan na WOI.	
	Ozkoletni pleveli po vzniku plevelov in ogrščice.	fluazifop-p-butil	Fusilade forte	0,8 –1,3 l / ha	90 dni
			Fusilade max	1,6 l/ha	90 dni
			Frequent	2 – 3 l/ha	90 dni
			Agil 100 EC	0,75 – 1,5 l / ha	90 dni
		propakvizafop	Zetrola	0,75 – 1,5 l / ha	90 dni
			Focus ultra	1 –4 l / ha	Čas uporabe
		kvizalafop-p-etil	Quick 5 EC	1 – 2 l/ha	Čas uporabe
			Targa super	1,2 -2,5 l/ha	90 dni
kletodim		Wish top	0,625 – 1,17 l/ha	90 dni	
		Digator	0,6 - 1,0 l/ha	75 dni oz.čas uporabe	
	Select super	1 l/ha	120 dni		
Enoletni, dvoletni in večletni ozkoletni in širokoletni plevel. Pred ali po setvi, pred vznikom posevka.	glifosat v obliki izopropilamino soli + glifosat v obliki kalijeve soli	Clinic xtreme (staro ime Credit xtreme)	1,2 - 4 l/ha	Čas oz. način uporabe	

12.5 INTEGRIRANO VARSTVO KRMNE PESE

VVOI- najozje vodovarstveno območje. Pri sredstvih je potrebno upoštevati varnostni pas do voda – glej navodila za uporabo!

SPLOŠEN PRISTOP K VARSTVU KRMNE PESE PRED BOLEZNIMI IN ŠKODLJIVCI

Ker pri nas krmno peso sejemo večinoma le kot strnišni dosevek se tehnologija pridelovanja precej razlikuje od pridelovanja sladkorne pese. Pomen posameznih boleznih in škodljivcev je pri obeh vrstah pes različen. Od boleznih je pri krmni pesi običajno potrebno enkrat zatirati pesno listno pegavost, od škodljivcev pa predvsem uši, bolhača in morda gosenice sovč. Večina škodljivcev sladkorne pese je pri krmni manj pomembna, ker imamo povsem drugačen termin zasnovne posevka. Tehnološka navodila za pridelavo krmne pese so poenostavljena v primerjavi s sladkorno peso.

Insekticidi, ki se smejo uporabljati v krmni pesi so: lambda-cihalotrin (**Karate Zeon 5 CS** – za zatiranje listnih uši, bolhačev in drugih grizočih in sesajočih žuželk), in pirimikarb (**Pirimor 50 WG** – za zatiranje listnih uši). Za vlažno razkuževanje semena in s tem za zmanjševanje populacije strun krmne pese se lahko uporablja Force 20 CS. Seme se sme tretirati s FFS le v napravah za razkuževanje semena, skladnih s predpisi, ki urejajo naprave za nanašanje FFS. Seme smejo tretirati samo fizične in pravne osebe, ki so vpisane v register dobaviteljev v skladu z zakonom, ki ureja semenski material kmetijskih rastlin, in sicer za opravljanje dejavnosti »priprava za trg semena poljščin in zelenjadnic«.

Trenutno so za uporabo v krmni pesi registrirani naslednji fungicidi: **Ortiva, Mirador 250 SC, Zafra AZT 250 SC** (azoksistrobin; zatiranje pepelovk, zmanjševanje okužb glivičnih listnih pegavosti in listne pegavosti), **Score 250 EC, Mavita 250 EC** (difenokonazol; zatiranje pesne listne pegavosti, pesne pepelovke in pesne rje), **Vertipin** (žveplo; zmanjševanje okužb pesne pepelovke).

INTEGRIRANO VARSTVO PRED PLEVELI:

Varstvo pred plevli v krmni pesi temelji na kombiniranju mehaničnih in kemičnih ukrepov. Tudi pri krmni pesi je njive, kjer sejemo peso, potrebno razpleveliti v drugih posevkih, ker so kemične možnosti za zatiranje številnih plevelov omejene.

Za zatiranje plevelov je v integrirani pridelavi treba izvesti vsaj en ukrep brez kemične aplikacije letno (slepa setev, uporaba česal, okopavanje, termično zatiranje plevelov-plamen, vodna para ipd.) ali aplikacijo herbicidov samo v vrste.

Registrirani herbicidi, ki jih lahko uporabljamo v krmni pesi

AKTIVNA SNOV:

	SREDSTVO ZA VARSTVO RASTLIN	Dovoljena skupna količina herbicida na ha ali maksimalen enkratni odmerek:	KARENCA (dni)	OPOMBE
metamitron	Goltix WG 90	1,3 kg/ha	Čas uporabe	Prepovedan na VVOI.
	Bettix flo	1-2 l/ha	Čas uporabe	Prepovedan na VVOI.
	Metafol WG	1-2 kg/ha	Čas uporabe	Prepovedan na VVOI.
	Finex 700 SC	1,65 l/ha	Čas uporabe	Prepovedan na VVOI.
klopiralid	Lontrel 100 - poraba zalog 30.4.2023	1-1,2 l / ha	42 dni	Prepovedan na VVOI.
	Lontrel 72SG	0,17 kg/ha	Čas uporabe	Prepovedan na VVOI.
	Clap	0,4 l/ha	80 dni	Prepovedan na VVOI.
Graminicipidi, ki jih uporabljamo po vzniku plevelov				
propakvizafop	Agil 100 EC	0,75-1,5 l/ha	60	
	Zetrola	0,75-1,5 l/ha	60	
cikloksidim	Focus ultra	1 - 4 l/ha	56	
	Fusilade forte	0,8 – 2,5 l/ha	56	
	Fusilade max	1-3 l/ha	56	
Glifosat v obliki izopropilamino soli + glifosat v obliki kalijeve soli	Clinic xtreme (staro ime Credit extreme)	1,2 – 4,0 l/ha	Čas oz. način uporabe	Pred vznikom posevka

kletodim	Select super	1 – 2,5 l/ha	56	
kvizalofop-p-etil	Wish top	0,6 – 1,1 l/ha	90	Manjša uporaba

INTEGRIRANO VARSTVO KRMNE PESE							
VVOI- najozje vodovarstveno območje. Pri sredstvih je potrebno upoštevati varnostni pas do voda – glej navodila za uporabo!							
ŠKODLJIVI ORGANIZEM	OPIS	UKREPI	AKTIVNA SNOV	SREDSTVO ZA VARSTVO RASTLIN	ODMEREK	KARENCA (dni)	OPOMBE
Pesni bolhač <i>Chaetocnema tibialis</i>	Opis škodljivca: 1,5-2 mm veliki hrošči na ključnih in pravih listih izjedajo zgornjo povrhnjico in del mezenhima, rezultat so značilne luknjice premera 1-2 mm. Najbolj so ogroženi posevki od vznika do štirih pravih listov. Več o škodljivcu si lahko preberete na: Pesni bolhač	Agrotehnični ukrepi: Posevke pese, repe in drugih gostiteljskih rastlin zasnujemo čim dlje od starih, lanskoletnih posevkov. Zgodnjemu napadu škodljivca se lahko izognemo z zgodnejšo setvijo in izbiro zgodnjih sort, ki hitro razvijejo dovolj listne mase. Z izvajanjem ustreznih agrotehničnih ukrepov skrbimo za hiter mladostni razvoj rastlinic, da čim prej preidejo kritično fazo od kotiledona do razvoja prvih štirih pravih listov.	Lambda – cihalotrin	Karate Zeon CS	0,15 l/ha	15	Uporaba insekticidov: Samo ob izredno množičnem napadu ko je dosežen prag škodljivosti uporabimo insekticide po celi površini. Kritično število: Z vizualnim pregledovanjem rastlin na prisotnost pesnih bolhačev pričnemo takoj po vzniku posevka, pri čemer pregledamo najmanj 100 do 200 rastlin. V fazi ključnih listov je prag škodljivosti presežen, če v povprečju najdemo več kot 2 poškodbi na rastlino, ob razvoju prvega para pravih listov pa 3-4 poškodbe na list. Pojav škodljivca lahko spremljamo tudi s pomočjo lepljivih plošč, ki jih postavimo takoj po vzniku. Hrošči so še posebej aktivni v toplih in sončnih dneh. Kritično število znaša 5 do 8 hroščev na dolžinski meter vrste posevka
Kapusova sovka <i>Mamestra brassica</i>	Opis škodljivca: Gosenice listnih sovč so zelene do rjave barve. Pojavljajo se v juniju, juliju in od sredine avgusta do jeseni. Gosenice izjedajo pesno listje, listne pecilje in glavo korenov. Za zatiranje gosenic listnih sovč so registrirani nekateri insekticidi, ki pa jih je potrebno uporabiti čimprej ob pojavu mladih gosenic, saj nanje najboljše učinkujejo v začetnih stopnjah razvoja. Agrotehnični ukrepi: Gosenice imajo raje posevke z bujnim listjem kjer se dalj časa zadržuje vlaga, zato pretirano gnojenje posevkov z N ni dopustno.		lambda – cihalotrin	Karate Zeon CS	0,15 l/ha	15	
Zelenjadna sovka <i>Mamestra oleracea</i>							
Glagolka <i>Autographa gama</i>							
Pesna muha <i>Pegomya hyoscyami</i>	Opis škodljivca: Pesna muha odlaga jajčeca na spodnjo stran listov. Rumene žerke vrtajo rove v listju, kasneje pa se epiderma mehurjasto napihne. Prezimi v stadiju bube v tleh, letno pa ima 2 do 3 generacije. Za krmno peso je predvsem nevarna prva generacija na mladih rastlinah pese (4 do 8 listov). Napada tudi sladkorno peso in špinačo. Agrotehnični ukrepi: - upoštevajte širokega kolobarja,		lambda – cihalotrin	Karate Zeon CS	0,15 l/ha	15	KRITIČNO ŠTEVILO: - pesa v stadiju dveh pravih listov: 2 jajčeci ali ličinki na rastlino, - pesa v stadiju štirih pravih listov: 6 jajčec ali ličink na rastlino, - pesa v stadiju šestih listov: 10 jajčec ali ličink na rastlino. Kemično varstvo: Uporaba registriranih insekticidov.

	- škodljivost zmanjšamo z zgodnjo setvijo.							
Črna fižolova uš <i>Aphis fabae</i> Siva breskova uš <i>Myzus persicae</i>	Opis škodljivca: Obe uši povzročata direktno škodo s sesanjem in indirektno ker prenašata viruse, predvsem virus pesne rumenice. Kritično število: črna fižolova uš zatiramo, ko opazimo redke uši na 30 % rastlin, sivo breskovo pa, če najdemo 3 uši na 10 rastlin. Uporaba insekticidov: pri začetnem napadu je mogoče uspešno zatreti uši že s škropljenjem robov, ko se razširijo upoštevamo kritično število.	lambda – cihalotrin	Karate Zeon	0,15 l/ha	15			
		pirimikarb	Pirimor 50 WG	0,5 kg/ha	7			

12.6 INTEGRIRANO VARSTVO SLADKORNE PESE

VVOI- najozje vodovarstveno območje. Pri sredstvih je potrebno upoštevati varnostni pas do voda – glej navodila za uporabo!

ŠKODLJIVI ORGANIZEM	OPIS	UKREPI	AKTIVNA SNOV	SREDSTVO ZA VARSTVO RASTLIN	ODMEREK	KARENCA	OPOMBE
Ožig pesnih kalčkov (<i>Phytium</i> sp.)	Opis bolezni: Ožig pesnih kalčkov se pojavlja v fazi kalitve, vznikla in po vzniku pese. Če se bolezen pojavi po vzniku, se koreninica stanjša in počrni. Povzročajo ga talne glive. Ožig pesnih kalčkov je lahko tudi posledica neugodnih razmer za vznik in razvoj posevka, kot so npr.: <ul style="list-style-type: none"> - zbita vlažna tla, - zaskorjenost tal, - pregloboka setev, - uporaba prevelike količine gnojil in fitofarmaceutskih sredstev spomladi ali ostanki herbicidov, uporabljeni v predposevku. 			Agrotehnični ukrepi: - izvajanjem vseh ukrepov, ki pospešijo rast in razvoj mladih rastlinic, - redno okopavanje pese.			
Cerkospora ali pesna listna pegavost (<i>Cercospora beticola</i>)	Opis bolezni: Je najpogostejša in najbolj nevarna bolezen sladkorne pese pri nas. Znamenja najprej opazimo kot drobne posamične sive okrogle 2-3 mm pege z rdeče-rjavim robom, ki se najprej pojavijo na starem listju. S širjenjem bolezni se pege spajajo in ko bolezen zajame 2/3 lista, se le ta posuši. Najbolj občutljive sorte pese lahko v najbolj ugodnih razmerah za razvoj bolezni ostanejo popolnoma brez listja. Na razvoj bolezni ugodno vplivata vlaga in toplota. Prve okužbe nastanejo pri več dnevni temperaturah med 25 in 27°C in	Agrotehnični ukrepi: <ul style="list-style-type: none"> - širok kolobar, - zmerno gnojenje z dušikom, - setev odpornějšíh sort, - globoko zaoravanje okuženih ostankov rastlin, - sladkorne pese ne sejemo v bližino lanských pesišč ali območij, kjer se je pridelovala kmna ali rdeča pesa. Kemično varstvo: uporaba registriranih fungicidov (Proti cerkospori običajno	difenokonazol	Score 250 EC	0,4 l/ha	28 dni	
				Mavita 250 EC	0,4 l/ha	28 dni	
				Revyona	1,5 l/ha	28 dni	
			mefentriflukonazol	Eminent 125 EW	0,8 l/ha	30 dni	Uporaba le 1x v sezoni. Manjša uporaba.
			<i>Bacillus amyloliquefaciens</i> (former <i>subtilis</i>) str. QST 713subtilis	Serenade ASO	4 l/ha	Ni potrebna	

	relativni zračni vlagi 98 do 100%. Prva znamenja se običajno pojavljajo na listih v gostejših posevkih in v posevkih v bližini vodotokov, kjer je relativna zračna vlaga višja. Zaradi propadanja listne mase rastlina rezerve skladiščene v korenih troši za oblikovanje nove listne mase, kar privede do oblikovanja večjih glav korena. Pridelek se lahko zniža za 20%, digestijo pa za 2 oS. Pojavlja se vsako leto v obdobju julij -september.	škropimo dvakrat. Če si pesa pogosto sledi v kolobarju ter v ugodnih vremenskih razmerah za razvoj in širjenje bolezní (toplo vreme z obilnimi padavinami), so potrebna tri škropljenja.)				
Siva listna pegavost <i>(Ramularia beticola)</i>	Opis bolezni: Bolezenska znamenja se pojavljajo na starejšem in srednjem listju v obliki svetlih – sivih peg nepravilnih oblik velikosti 4-10 mm in obrobljenih s svetlo rjavim robom. Znamenja lahko zamenjamo z namenji pesne listne pegavosti. Siva listna pegavost se izrazi v letih z vlažnimi poletji in nižjimi temperaturami zraka.	Agrotehnični ukrepi: glejte pesno listno pegavost Kemično varstvo: Pri močnejšem napadu peso varujemo z registriranimi fungicidi.	mefentriflukonazol	Revyona	1,5 l/ha	28 dni
			tetrakonazol	Eminent 125 EW	0,8 l/ha	30 dni
						Uporaba le 1x v sezoni. Manjša uporaba.

	Na bolezen ugodno vpliva visoka zračna vlaga in temperature zraka med 10 in 20°C.					
Peronospora (<i>Peronospora farinosa</i>)	Opis bolezni: Se ne pojavlja v takšnem obsegu, da bi jo bilo potrebno zatirati.					
Bradatost korenov pese - rizomanija (Beet Necrotic Yellow Vein Virus)	Opis bolezni: Je virusna bolezen, ki lahko zniža pridelek korenov za več kot 50% in vsebnost sladkorja za 4 in več %. Povzročitelja te bolezni (BNYVV) prenaša gliva <i>Polymyxa betae</i> . V juniju in juliju opazimo gnezda ali posamezne rastline s porumenelimi listi. Pesa je pritlikave rasti, s podaljšanimi listnimi peciji in ožimi listnimi ploskvami. Koreni tvorijo veliko stranskih korenin v obliki brade. Če koren prerežemo, opazimo rjavenje prevodnih cevi. Pri močnem napadu se pojavi gnitje korena. Rastline so uvele, kljub zadostni vlagi. Največja škoda nastane ob prisotnosti povzročitelja v pogojih tople in vlažne pomladi in suhega in toplega poletja. Učinkovitih ukrepov zatiranja ne poznamo. Pomembno je upoštevanje širokega kolobarja (na površini, kjer se pojavi rizomanija je potrebno upoštevati vsaj 6-8 letni premor). Edina rešitev je setev odpornejših sort na okuženih območjih.					

INTEGRIRANO VARSTVO SLADKORNE PESE
VVOI- najožje vodovarstveno območje. Pri sredstvih je potrebno upoštevati varnostni pas do voda – glej navodila za uporabo!

ŠKODLJIVI ORGANIZEM	OPIS	UKREPI	AKTIVNA SNOV	SREDSTVO ZA VARSTVO RASTLIN	ODMEREK	KARENCA	OPOMBE
Talni škodljivci strune (Elateridae) ogrci različnih hroščev ličinke košeninarjev (<i>Tipula</i> spp.)	Opis škodljivca: Objedene korenine, v korene zavrtani rovi, obgrizen koreninski vrat, rastline propadajo. Agrotehnični ukrepi: - izogibanje večletnemu travinju kot predposevku (priporočena je setev sladkorne pese šele 3 leta po preoravanju), - večkratna obdelava tal, (priporočena je obdelava v suhem vremenu), - optimalni roki setve in sajenja. Kemični ukrepi: Uporaba z insekticidi tretiranega semena Za vlažno razkuževanje semena in s tem za zmanjševanje populacije strun sladkorne pese se lahko uporablja Force 20 CS. Seme se sme tretirati s FFS le v napravah za razkuževanje semena, skladnih s predpisi, ki urejajo naprave za nanašanje FFS. Seme smejo tretirati samo fizične in pravne osebe, ki so vpisane v register dobaviteljev v skladu z zakonom, ki ureja semenski material kmetijskih rastlin, in sicer za opravljanje dejavnosti »priprava za trg semena poljščin in zelenjadic«.						
Pesni bolhač (<i>Chaetocnema tibialis</i>)	Opis škodljivca: 1,5-2 mm veliki hrošči na kličnih in pravih listih izjedajo zgornjo povrhnjico in del mezenhima, rezultat so značilne luknjice premera 1-2 mm. Najbolj so ogroženi posevki od						
			deitametrin	Decis 100 EC	63 ml/ha	30 dni	
			lambda-cihalotrin	Karate zeon 5 CS	0,15 l/ha	15 dni	
			teflutrin	Force evo	12-16 kg/ha	Čas in način uporabe	Manjša uporaba

	<p>vznika do štirih pravih listov. Več o škodljivcu si lahko preberete na: Pesni bolhač</p> <p>Agrotehnični ukrepi:</p> <p>Posevke pese, repe in drugih gostiteljskih rastlin zasnujemo čim dlje od starih, lanskoletnih posevkov. Zgodnjemu napadu škodljivca se lahko izognemo z zgodnejšo setvijo in izbiro zgodnjih sort, ki hitro razvijejo dovolj listne mase. Z izvajanjem ustreznih agrotehničnih ukrepov skrbimo za hiter mladostni razvoj rastlinic, da čim prej preidejo kritično fazo od kotiledona do razvoja prvih štirih pravih listov.</p>	<p>Uporaba insekticidov:</p> <p>Samo ob izredno množičnem napadu ko je dosežen prag škodljivosti uporabimo insekticide po celi površini.</p> <p>Kritično število: Z vizualnim pregledovanjem rastlin na prisotnost pesnih bolhačev pričnemo takoj po vzniku posevka, pri čemer pregledamo najmanj 100 do 200 rastlin. V fazi ključnih listov je prag škodljivosti presežen, če v povprečju najdemo več kot 2 poškodbi na rastlino, ob razvoju prvega para pravih listov pa 3-4 poškodbe na list. Pojav škodljivca lahko spremljamo tudi s pomočjo lepljivih plošč, ki jih ob rastline postavimo takoj po vzniku. Hrošči so še posebej aktivni v toplih in sončnih dneh. Kritično število znaša 5 do 8 hroščev na dolžinski meter vrste posevka</p>
<p>Črna fižolova uš (<i>Aphis fabae</i>)</p> <p>Siva breskova uš (<i>Myzus persicae</i>)</p>	<p>Opis škodljivca:</p> <p>Obe uši povzročata direktno škodo s sesanjem in indirektno ker prenašata viruse, predvsem virus pesne rumenice.</p>	<p>lambda-cihalotrin Karate zeon 5 CS 0,15 l/ha 15 dni</p> <p>pirimikarb Pirimor 50 WG 0,5 kg/ha 7 dni</p> <p>Kritično število: črna fižolova uš zatiramo, ko opazimo redke uši na 30 % rastlin, sivo breskovo pa, če najdemo 3 uši na 10 rastlin.</p> <p>Uporaba insekticidov:</p> <p>pri začetnem napadu je mogoče uspešno zatreti uši že s škropljenjem robov, ko se razširijo upoštevamo kritično število.</p>
<p>Talne sovke (Noctuidae)</p>	<p>Opis škodljivca:</p> <p>Pojavljajo se v aprilu, maju in začetku junija in lahko peso poškodujejo vse od vznika do razvojne faze 6-8 listov. Gosenice najprej izjedajo listje, pozneje pa tik pod površjem objedajo korenine. Gosenice lahko močno razredčijo ali celo uničijo posevek. Hranijo se ponoči. Večjo škodo povzročijo le v posameznih letih in napad je lokacijsko nekoliko omejen. Zatiranje je težavno.</p> <p>Agrotehnični ukrepi:</p> <p>število talnih sovč zmanjšujemo z večkratno obdelavo tal in temeljitim zatiranjem plevelov (pomembno je tudi zatiranje plevelov na strniščih).</p>	<p>deltametrin Decis 100 EC 75 ml/ha 30 dni</p> <p>KRITIČNO ŠTEVILO:</p> <p>Kritično število za okopavine sta dve gosenici druge ali tretje razvojne stopnje na m².</p> <p>Kemično varstvo:</p> <p>v primeru preseganja kritičnega števila insekticide uporabimo zvečer oz. ponoči.</p>

INTEGRIRANO VARSTVO SLADKORNE PESE

VVOI- najožje vodovarstveno območje. Pri sredstvih je potrebno upoštevati varnostni pas do voda – glej navodila za uporabo!

ŠKODLJIVI ORGANIZEM	OPIS	UKREPI	AKTIVNA SNOV	SREDSTVO ZA VARSTVO RASTLIN	ODMEREK	KARENCA	OPOMBE
Veliki pesni rilčkar (<i>Bothynoderes punctiventris</i>)	<p>Opis škodljivca: Hrošči so dolgi med 10 in 16 mm, so črno obarvani, telo pa je obdano s sivimi luskicami (na pokrovkah vidne proge iz pikčastih jamic, na zadnji tretjini pokrovka pa je temnejša prečna proga v obliki črke V). Prezimujejo hrošči na lanskih pesiščih in ko se zemlja segreje na globini 10 cm na 8-10°C potujejo do novih pesišč. Pri temperaturah zraka nad 19,5°C hrošči tudi letijo. Hrošči z obžiranjem poškodujejo mlade rastline in kritično obdobje je od vznika do razvoja dveh oziroma treh parov pravih listov. Poškodovane rastline se pogosto popolnoma posušijo. Pesu lahko poškodujejo tudi ličinke, ki se zavrtajo v korene pese in napadeni koreni so lažji, v napadene korene pa vdirajo tudi sekundarni paraziti (povzročitelji gnitja). Manjša kot je pesa, večja je lahko škoda, še zlasti pa škodljivcu ustreza suho in toplo vreme. Škodljivcu za razmnoževanje zlasti ustrezajo leta, ko imamo v maju več kot 12 toplih dni, več kot 300 ur sonca in manj kot 50 mm padavin (nevarnost za prihodnjo sezono!). Škodljivec je zelo odporen na insekticide.</p> <p>Agrotehnični ukrepi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - dosledno upoštevanje kolobarja, - če je le mogoče, naj bodo letošnji posevki sladkorne pese oddaljeni vsaj 1 km od lanskih, lanska pesišča pa naj bodo obdana z jarki, globokimi vsaj 30 cm (ravno dno, navpične stene), - izvajanjem vseh ukrepov, ki pomagajo rastlini, da hitro preide kritično obdobje razvoja, globoko jesensko oranje, - skrb za ohranjanje naravnih sovražnikov (ptic). <p>Kemično varstvo: V Sloveniji za zatiranje tega škodljivca nimamo registriranega insekticida.</p>						
Mahovinar (<i>Atomaria linearis</i>)	<p>Opis škodljivca: Mahovinar je hrošč dolg 1,2 do 1,8 mm, sploščenega telesa, svetlojave do temnorjave, skoraj črne barve. Hrošči na koreninah ali koreninskem vratu pod ključnimi listi naredijo do 2 mm velike luknjice. Luknjice se temno obarvajo, klice pa pogosto propadejo preden sploh vzniknejo. Hrošči kasneje od roba ali v obliki lukenj objedajo tudi listje (v vlažnem in hladnem vremenu), ličinke se hranijo na drobnih koreninah, vendar povzročena škoda ni gospodarsko pomembna. Ob močnejših napadih lahko močno prizadene sklop rastlin. Nevaren je za rastline od setve do stadija 2-3 parov pravih listov. Škodljivec napada tudi rdečo peso, špinačo, blitvo in nekatere plevelce, hrani pa se tudi z glavnim micelijem in trosi. Prezimijo hrošči v rastlinskih ostankih ali v zemlji na njivah, kjer je bila preteklo leto pesa. V marcu in aprilu običajno zapuščajo prezimovališča in lezejo na letošnje posevke. Pri temperaturah zraka nad 10°C lahko tudi letijo.</p> <p>Agrotehnični ukrepi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - upoštevanje širokega kolobarja, - izvajanjem vseh ukrepov, ki pospešijo rast mladih rastlinic, - - odsvetuje se prezgodnja setev. 	<p>lambda-cihalotrin</p> <p>teflutrin</p>	<p>Karate zeon 5 CS</p> <p>Force evo</p>	<p>0,15 l/ha</p> <p>12-16 kg/ha</p>	<p>15 dni</p> <p>Čas in način uporabe</p>	<p>Manjša uporaba</p>	<p>KRITIČNO ŠTEVILO: Kemično zatiranje je potrebno v primeru, da je v času od vznika pese do razvojnega stadija 8 listov pese napadenih več kot 20% rastlin.</p>

Listne sovke (<i>Autographa gamma</i> , <i>Noctua</i> spp.)	Opis škodljivca: Gosenice listnih sovok so zelene do rjave barve. Pojavljajo se v juniju, juliju in od sredine avgusta do jeseni. Gosenice izjedajo pesno listje, listne pecije in glavo korenov. Za zatiranje gosenic listnih sovok so registrirani nekateri insekticidi, ki pa jih je potrebno uporabiti čimprej ob pojavu mladih gosenic, saj nanje najboljše učinkujejo v začetnih stopnjah razvoja. Agrotehnični ukrepi: Gosenice imajo raje posevke z bujnim listjem kjer se dalj časa zadržuje vlaga, zato pretirano gnojenje posevkov z N ni dopustno.	deltametrin	Decis 100 EC	75 ml/ha	30 dni
		lambda-cihalotrin	Karate zeon 5 CS	0,15 l/ha	15 dni
Pesna muha (<i>Pegomya betae</i>)	Opis škodljivca: Pesna muha odlaga jajčeca na spodnjo stran listov. Rumene žerke vtajajo rove v listju, kasneje pa se epiderma mehurjasto napihne. Prezimi v stadiju bube v tleh, letno pa ima 2 do 3 generacije. Za sladkorno peso je predvsem nevarna prva generacija. Za mladih rastlinah pese (4 do 8 listov). Napada tudi krmno peso in špinačo. Agrotehnični ukrepi: - upoštevajte širokega kolobarja, - škodljivost zmanjšamo z zgodnjo setvijo.	lambda-cihalotrin	Karate zeon 5 CS	0,15 l/ha	15 dni
		KRITIČNO ŠTEVILO: - pesa v stadiju dveh pravih listov: 2 jajčeci ali ličinki na rastlino, - pesa v stadiju štirih pravih listov: 6 jajčec ali ličink na rastlino, - pesa v stadiju šestih listov: 10 jajčec ali ličink na rastlino. Kemično varstvo: Uporaba registriranih insekticidov.			

INTEGRIRANO VARSTVO SLADKORNE PESE

VVOI- najožje vodovarstveno območje. Pri sredstvih je potrebno upoštevati varnostni pas do voda – glej navodila za uporabo!

ŠKODLJIVI ORGANIZEM	OPIS	UKREPI	AKTIVNA SNOV	SREDSTVO ZA VARSTVO RASTLIN	ODMEREK	KARENCA	OPOMBE
Pesni molj (<i>Scrobipalpa ocellatella</i>)	Opis škodljivca: Samice pesnega molja odlagajo jajčeca na najmlajše liste sladkorne pese. Škodo povzročajo sivo rumene ali sivozelene gosenice (doseže 10 do 12 mm dolžine), ki se hranijo s temi najmlajšimi listi (zavrtajo se v liste in listne pecilje), pozneje pa zapredajo srčne liste in jih objedajo. Nato objedajo rove v glavi korena in v listnih peciljih. V "srcu" pese pustijo značilno vlažno snov izrebkov, kar pospeši gnitje "srca" in glave korena. Prezimuje v stadiju odrasle gosenice ali bube v ostankih pese na polju ali v zemlji. Na leto ima 3 do 4 rodove. Za škodljivca so zlasti ugodna topla in suha leta ter leta z zgodnjim poletjem in dolgo suho jesenjo. Agrotehnični ukrepi: <ul style="list-style-type: none"> - upoštevanje širokega kolobarja, - uničevanje ostankov rastlin po pravilu pridelka, - jesenska globoka obdelava tal, - namakanje. 		lambda-cihalotrin	Karate zeon 5 CS	0,15 l/ha	15 dni	KRITIČNO ŠTEVILO: Vsaj 70 % rastlin napadenih s povprečno 4-5 gosenicami na rastlino (zatiranje je potrebno, če ne pričakujemo dežja). V slabo razvitem posevku - 5 gosenic na rastlino na 50% rastlin (zatiranje je potrebno, če v naslednjih 10 dneh ne pričakujemo dežja). Kemično varstvo: Uporaba insekticidov je potrebna zlasti poleti, saj je močnejši pojav škodljivca avgusta in septembra. Insekticide je potrebno uporabiti na začetku napada in aplikacijo izvesti z večjo količino vode
			Deltametrin	Decis 100 EC	75 ml/ha	30 dni	
Pesna ogorčica (<i>Heterodera schachtii</i>)	Opis škodljivca: Najpogostejše se pojavlja na površinah, kjer si pogosto sledi pridelava sladkorne pese. Škodo povzroča s sesanjem sokov na koreninah, kar povzroči izčrpanost rastline in le ta v pomanjkanju hrane in vode oblikuje številne koreninice, kar daje korenu videz bradatosti. Na koreninah so opazne belkaste do rjavkaste kroglice. Rastline so pritlikave, listi rumenkasto obarvani in venijo. Posledično ima lahko glavni koren v času spravila zelo nizko vsebnost sladkorja, kar pomembno zniža višino pridelka. Napadene rastline pri močnejšem soncu in višjih temperaturah proti koncu sezone kažejo znamenja pomanjkanja vode, venijo in polegajo po tleh (od daleč vidno kot manjše ali večje oaze). V primeru dežja ali močnejše rose si listje začasno opomore. Pesna ogorčica v tleh prezimuje v obliki ciste (poginula samica). Ogorčice se iz njive na njivo prenašajo s stroji, živalmi, rastlinskimi ostanki in podobno. Rastline, ki omogočajo razvoj tega parazita: sladkorna in krmača, špinača, blitva, oljna ogrščica, redkev, zelje ter nekateri pleveli (ščiri, gorjušica, kurja črevca). Rastline, ki ne pripomorejo k razvoju in tudi ne k uničenju tega parazita: pšenica, krompir, sončnica, grah, fižol, detelja, grahor, konoplja, ... Rastline, ki s svojimi izločki uničujejo parazita: koruza, lucerna, rž, lan, cikorija, čebula. Na razvoj škodljivca ugodno vplivata vlaga in temperatura med 18 in 28°C. V primeru slabše okuženosti (do 10 cist/100 cm ³) ne opazimo oaz, škoda doseže največ 5% in sladkorno peso lahko brez težav sejemo vsako četrto leto. Na močno okuženih tleh (več kot 40 cist/100 cm ³) v posevkih opazimo veliko praznih mest, škoda je najmanj 30% in na takšnih parcelah moramo prekiniti pridelavo sladkorne pese za 6 do 8 let. Za zmanjševanje potenciala tega škodljivca je pomembno izvajanje agrotehničnih ukrepov – kolobar, kakovostna obdelava, zatiranje plevelov, zgodnja setev ... Na površinah, kjer so težave z ogorčicami, je priporočljiva setev rastlin, ki s svojimi izločki uničujejo parazita oziroma imajo sposobnost zmanjševanja okuženosti tal z ogorčicami. Več o tem škodljivcu lahko preberete na: Pesna ogorčica						
Poži	Pripravek Votivo FS240 (<i>Bacillus firmus</i>) – za tretiranje semena. Polži objedajo listje in za sabo puščajo sluzaste sledi.						
			metaldelhid	Metarex inov	4-5 kg/ha	Čas uporabe	

<i>Limacidae</i> <i>Gastropoda</i>	Agrotehnični ukrepi: - čiščenje poti preko katerih prihajajo na parcelo in okolice njive, - kakovostna priprava setvenice, - obdelava tal v suhem poletju, - jesensko preoravanje površin, - zatiranje plevelov. Kemično varstvo: uporaba limacidov. Več o tem škodljivcu lahko preberete na: Polži	Železov (III) fosfat	Gusto3 - Polžomor Plantella arion Ecometal	6 kg/ha 6 kg/ha 7 kg/ha	90 dni 90 dni Čas uporabe	
			Ironmax pro Ferramol Solabiol proti polžem Polžomor bio vaba za zatiranje polžev	7 kg/ha 50 kg/ha 50 kg/ha 50 kg/ha	Ni potrebna Ni potrebna Ni potrebna Ni potrebna	
			V primeru aplikacije po celotni površini (5 kg/ha) se le ta opravi od 7 dni pred setvijo do stadlja, ko imajo rastline razvitih do 5 listov. Možna je tudi aplikacija sredstva v brazdo pred setvijo (4 kg/ha). V primeru močnega napada se priporoča ponovitev aplikacije. Pri večkratnem tretiranju v eni rastni dobi najvišji skupni odmerek v eni rastni sezoni ne sme presegati 17,5 kg sredstva na hektar!			

INTEGRIRANO VARSTVO SLADKORNE PESE
VVOI- najozje vodovarstveno območje. Pri sredstvih je potrebno upoštevati varnostni pas do voda – glej navodila za uporabo!

ŠKODLJIVI ORGANIZEM	OPIS	UKREPI	AKTIVNA SNOV	SREDSTVO ZA VARSTVO RASTLIN	ODMEREK	KARENCA	OPOMBE
INTEGRIRANO VARSTVO PRED PLEVELI:							
<p>Sladkorna pesa je do sklenitve vrst precej nekonkurenčna plevelom. Že 10% pokrovnost tal s pleveli v stadiju 4-6 pravih listov sladkorne pese povzroči gospodarsko škodo na pridelku. Po sklenitvi vrst sladkorna pesa lahko konkurira s pleveli z nižjim habitusom, slabo pa je konkurenčna z višjimi pleveli kot so npr. ščiri, metlike, dresni, navadna ambrozija, baržunasti oslez idr. Varstvo sladkorne pese pred pleveli sodi med strokovno zahtevnejša opravila. Na njivah, kjer imamo dovolj širok in pester kolobar in kjer redno in pravčasno izvajamo vse potrebne higienske ukrepe zatiranja plevelov, bo zatiranje plevelov v sladkorni pesi manj zahtevno. Med posredne načine varovanja sladkorne pese pred pleveli spada kakovostna priprava tal. Pri varstvu pred pleveli nam je lahko v precejšnji pomoč metoda slepe setve (do setve tla večkrat plitvo obdelamo, da spodbudimo kalitev enoletnih plevelov, ki jih s predsetvenikom uničimo), med vegetacijo pa so pri zatiranju plevelov pomembni postopki mehanskega zatiranja z okopavanjem.</p> <p>Večletne – trajne pleveli je z uporabo nekemičnih postopkov varstva na večjih površinah zelo težko zatreti. V posevkih sladkorne pese večine trajnih plevelov (predvsem širokolistnih) tudi ni mogoče zadovoljivo kemično zatreti, zato jih je treba zatirati že v predposevkih ali na strnišču. Najbolje lahko razplevelimo njive trajnih plevelov z uporabo neselektivnih pripravkov na strnišču.</p> <p>Za zatiranje plevelov je v integrirani pridelavi treba izvesti vsaj en ukrep brez kemične aplikacije letno (slepa setev, uporaba česal, okopavanje, termično zatiranje plevelov-plamen, vodna para ipd.) ali aplikacijo herbicidov samo v vrste.</p>							
				PRIPRAVEK:	Dovoljena skupna količina herbicida na ha ali maksimalen enkratni odmerek:	KARENCA:	OPOMBE:
PRED ali PO SETVI, PRED VZNIKOM							
glifosat v obliki izopropilamino soli + glifosat v obliki kalijeve soli				Clinic xtreme (staro ime Credit xtreme)	1,2 – 4,0 l/ha ^a	Čas uporabe	^a odvisno od časa uporabe (pred ali po setvi)
glifosat v obliki izopropilamino soli				Bqum super	1,5 l/ha	Čas uporabe	
PO SETVI, PRED VZNIKOM							
S-metolaktor				Dual gold 960 EC	0,8 – 1,2 l/ha ^a	Čas uporabe	^a odvisno od tal
				Efica 960 EC	0,8 – 1,2 l/ha ^a	Čas uporabe	Prepovedan na VVOI.
PO SETVI, PRED VZNIKOM in PO VZNIKU							
metamitron				Goltix WG 90	Največji skupni odmerek je 3,9 kg/ha, uporaba v split – deljeni aplikaciji.	Čas uporabe	Prepovedan na VVOI.
PO VZNIKU							
				Bettix flo	Največji skupni odmerek je 5 l/ha, uporaba v split – deljeni aplikaciji.	Čas uporabe	Prepovedan na VVOI.
metamitron				Metafol WG	Največji skupni odmerek je 5 kg/ha, uporaba v split – deljeni aplikaciji.	Čas uporabe	

	Finex 700 SC	Uporaba v deljenem odmerku: 3 krat po 1,65 l/ha	Čas uporabe	
klopiralid	Lontrel 100 – porabe zalog 30.4.2023	1 – 1,2 l/ha	Čas uporabe	Prepovedan na VVOI. Na isti površini se priporoča uporaba sredstva vsake tri leta.
	Lontrel 72 SG	0,17 kg/ha	Čas uporabe	
	Clap	0,4 l/ha	80 dni	
	Major 300 SL	0,3 – 0,4 l/ha ali deljen odmerek 3x 0,2 l/ha	Čas uporabe	
propakvizafop	Agil 100 EC	0,75 – 1,5 l/ha	60 dni	
cikloksidim	Zetrola	0,75 – 1,5 l/ha	60 dni	
	Focus ultra	1 - 4 l/ha	56 dni	
fluazifop – p- butil	Fusilade forte	0,8 – 2,5 l/ha	56 dni	
	Fusilade max	1-3 l/ha	56 dni	
kvizalofop-p-etil	Trepach	1,8-2,5 l/ha	110 dni	
	Targa super	1,2 – 2,5 l/ha	60 dni	
	Digator	0,6 l/ha	87 dni	
	Zamzar	1,8-2,5 l/ha	110 dni	
dimetenamid-P	Frontier X2	0,7 – 0,8 l/ha	Čas uporabe	Prepovedan na VVOI.
kletodim	Select super	1 – 2,5 l/ha	56 dni	

12.7 INTEGRIRANO VARSTVO OLJNIH BUČ

VVOI- najozje vodovarstveno območje. Pri sredstvih je potrebno upoštevati varnostni pas do voda – glej navodila za uporabo!

ŠKODLJIVI ORGANIZEM	OPIS	UKREPI	AKTIVNA SNOV	SREDSTVO ZA VARSTVO RASTLIN	ODMEREK	KARENCA	OPOMBE
Pepelasta plesen buč <i>Erysiphe polyphaga</i> , Kumarična pepelasta <i>Sphaerotheca fuliginea</i> , Plesen, pepelovka bučnic <i>Erysiphe cichoracearum</i> , Pepelovka bučnic <i>Golenomyces orontii</i>	Opis bolezn: Pojavlja se najpogosteje. Že konec julija lahko močno pospeši propadanje listja. Pepelovke povzročajo slabo polnjenje semen pri plodovih razvitih iz bolj pozno oplojenih cvetov. Splošno razširjena pepelasta plesen lahko že konec julija močno pospeši propadanje listja. Za zatiranje priporočamo uporabo žvepla, omejujejoč dejavnik možnost vožnje s traktorjem. Z vožnjo po posevku naredimo veliko škodo na vrežah, ki bi morda celo presegla škodo od pepelovke.		<i>Ampelomyces quisqualis</i> sev AQ10	AQ-10	35 g/ha	1 dan	
			žveplo	Biotip sulfio 800 SC	5-7,5 l/ha	3 dni	Manjša uporab.
Plesen bučnic <i>Pseudoperonospora cubensis</i>	Opis bolezn: Na oljnih bučah spoznamo okužbe s <i>Peronospora cubensis</i> po tem, da listno tkivo rumeni in nato porjavi. Okuženi deli listov so od zdravih delov razmejeni z listnimi žilami, zato izgledajo robovi peg oglatasti. Pege so srpa razmeroma majhne, po večini velike le nekaj mm. Če se ugodne razmere nadaljujejo, se pege zlivajo med seboj v večje ploskve listnega tkiva, ki se suši. Tudi za oljne buče velja, da se na spodnji strani listov oblikuje gosta črno-vijolična prevleka trosonoscev in trosovnikov.		Agrotehnični ukrepi: - setev odpornih sort - zagotoviti zračnost posevka - upoštevanje širokega kolobarja				
Virusi: -virus rumenega mozaika bučke ZYMV, -virus mozaika kumare CMV, virus mozaika lubenice WMV - newdelhi virus kodravnosti listov paradižnika ToLCNDV	Opis bolezn: Virusni simptomi na oljnih bučah so vidni kot nekroze na listih, razbarvani listi, listi so bili pogosto nagubani, deformirani plodovi, slaba rast rastlin. Virus se lahko prenaša mehansko s sokom iz okuženih rastlin in z listnimi ušmi. Virus kumarnega mozaika je pri nas splošno razširjen in najbolj pomemben virus, ki ogroža buče. Je dobro prenosljiv z ušmi in delno s semenom. Na listju se pojavijo mehurjasti mozaični vzorci, na delno deformiranih plodovih pa bulaste izbokline. Najbolj nevšečni učinek okužbe je slabše cvetenje in abortiranje cvetov. Pogosto so okužene okrasne rastline, paradižnik in paprika. Če je možen obsežen prelet uši med temi rastlinami so posevki buč lahko močno okuženi.		Kemični ukrepi: Pri gojenju oljnih buč je raba fungicidov možna v zgodnjem obdobju razvoja, preden vreže prerastejo medvrstni prostor, ali kasneje, če so puščene vozne poti.				
			Agrotehnični ukrepi: Spremljamo pojav uši in jih po potrebi zatiramo. Čiščenje, razkuževanje orodja in strojev. Zatiranje plevela na in v okolici njive ter odstranitev rastlin, ki kažejo tipične simptome virusov. Uporaba zdravega razmnoževalnega materiala (kakovostno seme). ToLCNDV spada med karantenske škodljive organizme. V primeru suma na navočnost je treba obvestiti UVHVR.				

Bakterijski ožig bučnic <i>Pseudomonas lachrymans</i>		Opis bolezni: Pri nas občasno pojavi v deževnih letih na njivah v bližini večjih vrtnarij.						
ŠKODLJIVI ORGANIZEM	OPIS	UKREPI	AKTIVNA SNOV	SREDSTVO ZA VARSTVO RASTLIN	ODMEREK	KARENCA	OPOMBE	
Listna pegavost bučnic <i>Septoria cucurbitacearum</i> Fuzarijska uvelost in nožna trohnoba buč <i>Fusarium oxysporium</i> spp., <i>Fusarium solani</i> spp. Kumarna bakterijska uvelost na bučah <i>Erwinia tracheiphilla</i> Bela zrnata gniloba bučnih vrež <i>Sclerotinia sclerotiorum</i>								
Opis bolezni: Septorijska pegavost buč se pri nas pojavlja, vendar nima vpliva na pridelek. Kumarne bakterijske uvelosti pri nas na bučah še nismo potrdili, obstajajo pa možnosti za pojavljanje. V slabih rastnih pogojih ob vzniku in kmalu po njem buče napadejo nekatere talne glive (<i>Phyitium</i> , <i>Sclerotinia</i> , <i>Rhizoctonia</i> , ...). V integrirani pridelavi uporabljamo razkuženo seme. Obseg okužb ob vzniku zmanjšamo če ob predsetveni pripravi tal ustvarimo rahlo strukturo in če obilno gnojimo z organskimi gnojili. To velja tudi za venenje in trohnobo vrež povzročeno od gliv iz rodu <i>Fusarium</i> in <i>Sclerotinia</i> . Komposti narejeni iz ostankov stebel paradižnika, paprike, jajčevcev, kumaric in fižola niso primerni za gnojenje buč. Fuzarioze – Maxim quattro (Azoksistrobin + fludioksonil + metalaksil-M + tiabendazol) – za tretiranje semena								
Listne uši: Bombaževčeva uš (<i>Aphis gossipii</i>) Črna fižolova uš (<i>Aphis fabae</i>)			flonikamid	Afinto	0,1 kg/ha	3 dni	Uporablja se 2 x v sezoni.	
				Teppeki		3 dni		
Strune (<i>Agriotes</i> spp.) Talne sovke (<i>Agrotis</i> spp.)			Lambda-cihalotrin	Trika expert	15 kg/ha	Čas uporabe		
Opis škodljivca: Napad večine omenjenih škodljivcev za buče ni tako škodljiv, da bi zaradi tega prišlo do zaznavne redukcije pridelkov in se je navadno uporabi insekticidov možno izogniti. Setev semen, ki so bila obdelana z insekticidi s strani semenarskih organizacij je dovoljena.								
Rastlinjakov ščitkar (<i>Trialevrodes vaporariorum</i>) Navadna fižolova pršica (<i>Tetranychus urticae</i>) Razni bolhači (<i>Phyllotreta</i> sp.)								

INTEGRIRANO VARSTVO OJLJNIIH BUČ

VVOI- najože vodovartveno območje. Pri sredstvih je potrebno upoštevati varnostni pas do voda – glej navodila za uporabo!

ŠKODLJIVI ORGANIZEM	OPIS	UKREPI	AKTIVNA SNOV	SREDSTVO ZA VARSTVO RASTLIN	ODMEREK	KARENCA	OPOMBE
<p>Integrirano zatiranje plevelov v bučah:</p> <p>Buče imajo dokaj slabo tekmovalno sposobnost proti plevelom tako v začetku razvoja, kot tudi v drugem delu rastne dobe. So šibek člen kolobarja in lahko pomembno vplivajo k povečanju zaplevljenosti njiv, posebej če dolgo čakamo s spravilom. Osredotočiti se je potrebno na čim večji obseg mehaničnega zatiranja plevelov, tako strojno kot ročno. Preden se odločimo za pridelavo buč moramo njeve razpleveliti v drugih poljščinah. Ker buče sejemo razmeroma pozno se lahko pred setvijo poslužujemo tehnike izčrpavanja zaloga plevelnih semen- izvedba slepe setve. Njivo na grobo poravnamo že v začetku aprila. S tem vzbudimo kalitev plevelov. Tri tedne po prvi pripravi opravimo branje s katerim prizadegnemo že vznikne plevela. Potem njivo ponovno pustimo pri miru kakšnih 14 dni, nato pa izvedemo pravo predsetveno pripravo. Sejemo nakaljeno seme buč, da čim bolj pospešimo vznik. Zato, da si olajšamo mehanično zatiranje moramo uskladiti način setve – sajenja in način uporabe okopalnikov ali drugih orodij za mehanično zatiranje. Pri nas prevladuje sistem setve v enojne vrste. Pri setvi s sejalicami za korožo so medvrstne razdalje večkratniki razdalje 0,7 m. Takšne razdalje se ujemajo z okopalniki za korožo, ki jih nekoliko priredimo. Dvovrstna setev je že manj primerna za strojno okopavanje. Možno je enovrstna setev v sistemu šahovnice tako, da lahko buče okopavamo v dveh smereh, pravokotno eno na drugo. Ročno zatiranje plevelov v bučah je navadno potrebno in se običajno stroškovno gledano tudi obrestuje.</p> <p>Za zatiranje plevelov je v integrirani pridelavi treba izvesti vsaj en ukrep brez kemične aplikacije letno (slepa setev, uporaba česal, okopavanje, termično zatiranje plevelov-plamen, vodna para ipd.) ali aplikacijo herbicidov samo v vrste.</p> <p>Poleg omenjenega klasičnega pristopa poznamo še nekatere novejšje bolj intenzivne pristope. Namesto setve semen izvedemo sajenje sadik z lastno grudo, ki jih vzgajamo v rastlinjaku v aprilu. Sadike posadimo na grebene pokrite s črno folijo. Za ta namen uporabimo vrtnarsko strojno opremo. Prve domače raziskave kažejo, da se povečani stroški ob sajenju povrnejo s povečanim pridelkom. Sajenje sadik je posebej dobrodošlo je na zemljiščih, ki niso najbolj optimalna za buče (težka, slabo zračna tla, z malo aktivne organske snovi), ker se občutno izboljša razvoj korenin in ker se buče v začetnih stadijih razvoja manj izpostavljene napadu boleznim (napad gliv iz rodu <i>Rhizoctonia</i> in <i>Phytophthora</i>). Izognemo se dosajanju zaradi slabega vznika. Možno je tudi sajenje na grebene prekrite z mulčem (npr. slama), kar pa je pri nas že težje izvedljivo, ker nimamo ustreznih strojev.</p>							
Širokolistni in ozkolistni pleveli pred vznikom plevelov in buč.	klomazon			Centium 36 CS	0,25 l/ha	Čas uporabe	
				Clomate	0,25 l/ha	Čas uporabe	Manjše uporabe
Ozkolistni pleveli po vzniku plevelov in buč	fluazifop-p-butil			petoksamid	Successor 600	2 l/ha	Čas uporabe
				Fusilade forte	0,8 – 1,3 l/ha	Čas uporabe	Manjše uporabe
Enoletni ozkolistni in širokolistni pleveli.	napropamid			Fusilade max	1 – 1,5 l/ha	Čas uporabe	Manjše uporabe
				Devrinol 45 FL	2 – 2,5 l/ha	Čas uporabe	Manjše uporabe. Pred setvijo se plitko zadela v tla
Enoletni širokolistni pleveli Po setvi pred vznikom buč in plevelov	izoksaben			Colzamid	2 - 2,5 l/ha		
				Flexidor	največ 0,75 l/ha	114 dni	Manjše uporabe

12.8 INTEGRIRANO VARSTVO SONČNIC

VVOI- najozje vodovarstveno območje. Pri sredstvih je potrebno upoštevati varnostni pas do voda – glej navodila za uporabo!

ŠKODLJIVI ORGANIZEM	OPIS IN TEHNIKA ZATIRANJA	AKTIVNA SNOV	KARENCA	OPOMBE
SPLOŠNO O PRISTOPU K VARSTVU PRED BOLEZNIMI IN ŠKODLJIVCI				
<p>Sončnice v Sloveniji pridelujemo na razmeroma ekstenziven način, zato pridelovalci navadno ne izvedejo vseh pridelovalnih ukrepov, ki jih predvideva intenzivna pridelava. Ta tehnološka navodila so oblikovana za srednje intenzivno pridelovanje.</p> <p>Če bomo sončnice pričeli pridelovati bolj pogosto bo potrebna bolj pretehtana strategija pridelovanja in kolobarjenja, kot jo izvajamo sedaj. Trenutno nam za pridelovanje manjkajo informacije glede izbora hibridov, nimamo ustrezne mehanizacije za aplikacijo FFS in tudi pri spravi so težave. Ker nimamo ustreznih škroplilnic ne moremo opravljati poznih škropljenj s fungicidi, ki so predvidena za varstvo koškov v običajnih škroplilnih programih za intenzivno pridelavo. Z običajno škroplilno tehniko (traktorji) lahko opravimo le zgodnja škropljenja, ko dosega rastline višino do 90 cm. Zaradi tega so za pridelovanje primernejši bolj zgodnji nižji hibridi pri katerih je še možna vožnja v začetku razvoja cvetnih popkov, ko je primeren čas za aplikacijo fungicidov. Dodatno izberemo bolj zgodnje hibride, kljub manjšim pridelkom zato, ker so lahko pri poznih hibridih izgube zaradi bolezni koškov, v letih z deževnim koncem avgusta in začetkom septembra, zelo velike. Potencialno je možno sončnico dobro izrabi kot strnišni posevek po spravi zgodnjega ječmena, bodisi za seme, predvsem pa za zeleno gnojenje.</p> <p>Trenutni kužni potencial nekaterih za sončnice škodljivih gliv in bakterij je dokaj majhen, zaradi česar je potreba po uporabi fungicidov zmerno velika. Če se bomo v primeru povečanega obsega pridelovanja držali vsaj štiriletnega kolobarja bo bolezenski potencial pri nas še nekaj časa dokaj nizek. V trenutnih razmerah sta najbolj pomembni glivični bolezni bela gniloba in siva plesen. Mnoge druge glivične bolezni povzročene od gliv iz rodov <i>Puccinia</i>, <i>Alternaria</i>, <i>Fusarium</i>, <i>Erysiphe</i>, <i>Spaerotheca</i>, <i>Verticillium</i>, <i>Sclerotium</i>, <i>Albugo</i>, <i>Phomopsis</i> in <i>Phoma</i> se pri nas trenutno pojavljajo redko in le v manjšem obsegu. O zatiranju teh v tem besedilu ni navodil, ker je njihov trenutni gospodarski pomen v Sloveniji zelo majhen. Omeniti je potrebno, da večji napad bolezni lahko pričakujemo v primeru pridelave na hmeljiščih ali med njimi in v kolobarnih sistemih, kjer sejemo veliko ogrščice in metuljnic, ker nekatere bolezni lahko prehajajo med omenjenimi rastlinami. S stališča kolobarja je potrebno upoštevati predvsem časovne posledice do ogrščice, ki je pomembna gostiteljica zrnate gnilobe, ki pri sončnicah povzroča velike izgube pridelka. Pred preoravanjem ostankov po žetvi je le te dobro zmlati na čim bolj drobne koščke, da pospešimo preprečevanje stebel, ki ne preprečevajo hitro. Glede na trenutno intenzivnost pridelovanja navadno uporabimo fungicide le enkrat, ko imajo rastline 70 do 80 cm (začetek razvoja socvetja).</p> <p>Večkrat opazimo, da nekateri sončnice zaradi napak v pridelavi ali pomanjkljivih dogovorov o spravi in odkupu kar pustijo propadati pozno v jesen. S tem izrazito povečajo potencial bolezni, ki se nemoteno razvijajo na propadajočem posevku. Osnovno varstvo pred boleznimi predstavlja uporaba razkuženega semena. Če kupujemo seme je navadno vedno ustrezno razkuženo. Razkuževanja nikoli ne izvajamo sami.</p> <p>Povečujoče se populacije plevelov (<i>Helianthus tuberosus</i>, <i>Xanthium</i> sp., <i>Rudbeckia laciniata</i> in <i>R. hirta</i>) za enkrat še ne igrata pomembne vloge v epidemiologiji bolezni sončnice. V okoljih, kjer imajo v bodoče namen sončnice pridelovati v večjem obsegu je priporočljivo zgodnje omejevanje širjenja populacij omenjenih plevelov. Od škodljivcev so trenutno najbolj škodljive strune. Za zatiranje škodljivcev med rastno dobo (uši, stenice, ...) pri nas trenutno nimamo registriranih pripravkov. Kot odvratačo za divjad se lahko v sončnici uporablja sredstvo Trico (15 l/ha olje na osnovi ovčje maščobe).</p>				

INTEGRIRANO VARSTVO SONČNIC
VVOI- najozje vodovrstveno območje. Pri sredstvih je potrebno upoštevati varnostni pas do voda – glej navodila za uporabo!

ŠKODLJIVI ORGANIZEM	OPIS IN TEHNIKA ZATIRANJA	AKTIVNA SNOV	SREDSTVO ZA VARSTVO RASTLIN	ODMIEREK	KARENCA
Bela gniloba <i>Sclerotinia sclerotiorum</i>	Opis bolezn: Gliva povzročiteljica bele gnilobe je splošno razširjena gliva, ki se ohranja v tleh v obliki sklerocijev. Na sklerocijih na površju tal ali tik pod njimi nastanejo spomlad askospore, ki se sprostijo iz apotecijskih plodišč. Te okužijo nadzemne in podzemne organe mladih rastlin sončnice. Gliva lahko uniči že mlade rastline, katerim propadejo korenin ali koreninski vrat, lahko pa se latentno razvija do obdobja razvoja koškov in preraste cvetišče. Na košku se pojavijo velike krpate zrnate sklerotične tvorbe obdane z belim micelijem. Zgodaj napadene rastline uvenejo in se posušijo. Rastline napadene sredi poletja poležejo ali pa se jim prelomi steblo. Za zatiranje bele gnilobe uporabimo fungicide enkrat do dvakrat. Enkrat pri mladih rastlinah in enkrat pozneje, ko je še možna vožnja po posevku. Pomemben ukrep je smiselno kolobarjenje, da imamo čim daljši presek med križnicami, metuljnicami in sončnico.	piraklostrobin	Retengo	0,5 – 1 l/ha	21 dni
		fluopiram + protiokonazol	Propulse	1,0 l/ha	28 dni
		<i>Pythium oligandrum</i>	Polyversum	0,1 kg/ha	1 dan oz. čas uporabe oz. način uporabe
		<i>Trichoderma asperellum</i>	Xilon	10 kg/ha	Čas uporabe
Siva plesen <i>Botrytis cinerea</i>	Opis bolezn: Siva plesen se na organe sončnice lahko naseli v vseh stadijih razvoja. Napadeni organi se obdajo z gosto sivo prevleko drevesastih trsonoscev in pričnejo veneti. Največ težav lahko pričakujemo v letih z veliko padavinami in pogostimi neurji. Fungicide proti sivi plesi pri intenzivni pridelavi uporabimo do dvakrat. Prvo aplikacija je namenjena zmanjšanju potenciala glive pred cvetenjem, druga v času cvetenja.	mefentriflukonazol	Revyona	1,5 l/ha	Čas uporabe
		<i>Pythium oligandrum</i>	Polyversum	0,1 kg/ha	1 dan oz. ČU oz. način uporabe
Sončnična rja <i>Puccinia helianthi</i>	Opis bolezn: Sončnična rja, ki povzroča uničenje listne površine, se pri nas pojavi občasno v večjem obsegu v drugem delu poletja pri bolj poznih hibridih. Če uporabimo pripravke na podlagi tebukonazola proti beli gnilobi ločena aplikacija fungicidov proti rji ni potrebna. Na listju se pojavijo enostavno prepoznavni rjavi kupčki (trošišča uredospor in televtospor).				
Sončnična plesen <i>Plasmopara halstedii</i>	Opis bolezn: Ker pri nas sončnice pridelujemo le občasno so populacije glive povzročiteljice plesni dokaj majhne in se bolezen le redko pojavi v velikem obsegu. Posamične obolee rastline lahko najdemo v vseh posevkih. Zatiranje trenutno ni potrebno in tudi registrirani pripravki nimamo na voljo. Uporabni so skoraj vsi sistemski fungicidi proti glivam plesnivkam. Sodobni hibridi so dokaj odporni. Zgodaj okužene rastline spoznamo po občutnem zastoju v rasti (kržljivost pri sistemski okužbi) in po beli plesnivi prevleki iz trsonoscev na spodnji strani listov. Okužene rastline navadno ne razvijejo oplojenih koškov. Potrebna je setev				

	razkuženega semena in uporaba sistemskih fungicidov v zgodnjih stadijih razvoja posevka. <i>P. halstedii</i> spada med karantenske škodljive organizme. Seme navadne sončnice ne sme biti okuženo s to glivo.				
Siva pegavost in trohnoba stebra sončnic <i>Diaporthe (Phomopsis) helianthi</i>	<p>Opis bolezn:</p> <p>O pojavljanju sive pegavosti pri nas trenutno ni natančnih podatkov. Izvorno območje pojava bolezni je nekdanja Jugoslavija tako, da obstaja možnost za pojavljanje pri nas. Bolezen prepoznamo po zelo hitrem sušenju celotnih listov in velikih sivih pegah na steblih na mestu, kjer izraščajo listni peciji posušenih listov. Tkivo pod pegami se zmehta in pojavi se trohnenje zaradi česa se steblo na tistem mestu prelomi. Na sivi pegi opazimo črna izbočena piknidijska plodišča. Vir kužila za okužbe listov so askospore sproščene iz peritecijskih plodišč, ki se nahajajo v ostankih razpadajočega drobirja stebel sončnic iz prejšnjih rastnih dob. Fungicidi, ki jih navadno uporabljamo proti beli zrnati gnilobi delujejo tudi proti tej bolezni.</p>	piraklostrobin	Retengo	0,5 – 1 l/ha	21 dni
		fluopiram + protiokonazol	Propulse	1,0 l/ha	28 dni
		mefentriflukonazol	Revyona	1,5 l/ha	Čas uporabe
		<i>Pythium oligandrum</i>	Polyversum	0,1 kg/ha	1 dan oz. ČU oz. način uporabe

ŠKODLJIVI ORGANIZEM	OPIS	AKTIVNA SNOV	SREDSTVO ZA VARSTVO RASTLIN	ODMEREK	KARENCA, OPOMBE
strune (<i>Agriotes spp.</i>)	Korenine obgrizene, rastline propadajo, koreninski vrat in prizemno listje obgrizeno. Agrotehnični ukrepi: - izogibanje večletnemu travinju kot predposevku - večkratna obdelava tal - optimalni roki setve in sajenja. Kemični ukrepi: uporaba granuliranih insekticidov v vrste pri sajenju na preorano deteljišče ali travnik.	teflutrin	Force 1,5 G	7 kg/ha	Čas uporabe Tretira se v času setve, tako da se sredstvo skupaj s semenom vnaša v tla
goli polži, polži lazarji (<i>Arion sp.</i>) in slinarji (<i>Deroceras sp.</i>) ter rjavega polža (<i>Helix aspersa</i>) in belega vrtnega polža (<i>Theba pisana</i>)	Izjedajo kalice, mlade rastline, listje, včasih tudi plodove. Agrotehnični ukrepi: - uničevanje plevelov in košnja zarasti, - postavitve vab in mehanično zatiranje, - trošenje apna in pepela v trakovih na mestih prihoda polžev na posevek	železov (III) fosfat	Ferramol Polžomor bio vaba za zatiranje polžev Solabiol proti polžem	5 g/m ² (50 kg/ha) 5 g/m ² (50 kg/ha) 5 g/m ² (50 kg/ha)	Karenca ni potrebna Sredstvo se enakomerno potrosi po tleh v okolici gojenih rastlin, med vrstami ali ob robovih njiv in gred okoli rastlin.
talne sovke (<i>Agrotis spp.</i>) in strune (<i>Agriotes spp.</i>)	Korenine obgrizene, rastline propadajo, koreninski vrat in prizemno listje obgrizeno.	lambda-cihalotrin	Trika expert	15 kg/ha	Čas uporabe. Se uporablja na prostem ob setvi oz. sajenju za zatiranje ličink nekaterih talnih škodljivih organizmov
vse vrste lazarjev (<i>Arion sp.</i>) in slinarjev (<i>Derocera sp.</i>)	Izjedajo kalice, mlade rastline, listje, včasih tudi plodove. Agrotehnični ukrepi: - uničevanje plevelov in košnja zarasti, - postavitve vab in mehanično zatiranje, - trošenje apna in pepela v trakovih na mestih prihoda polžev na posevek	metaldehid	Gusto 3 – Polžomor Plantella arion	6 kg/ha 6 kg/ha	Čas uporabe Od setve do faze, ko je razvitih devet listov (BBCH 00-19)

INTEGRIRANO VARSTVO SONČNIC

VVOI- najožje vodovarstveno območje. Pri sredstvih je potrebno upoštevati varnostni pas do voda – glej navodila za uporabo!

ŠKODLJIVI ORGANIZEM	NAČIN UPORABE	AKTIVNA SNOV:	SREDSTVO ZA VARSTVO RASTLIN	ODMEREK	KARENCA
Splošno o zatiranju plevelov v posevkih sončnic.					
Za zatiranje plevelov v sončnicah imamo na voljo precejšnje število talnih herbicidov za uporabo po setvi pred vznikom, nimamo pa na voljo herbicidov za zatiranje širokolistnih plevelov po vzniku. Iz tega razloga je pomembna kvaliteta priprava zemljišča za setev, da imajo talni herbicidi dobre razmere za delovanje. Trajnih širokolistnih plevelov s talnimi herbicidi ni možno zatreti, zato jih vsaj delno zatremo z okopavanjem ali pa njivo razplevelimo v predhodnem kolobarnem členu. Pri talnih herbicidih je smotno uporabiti mešanice dveh pripravkov tako, da pokrijemo čim širši spekter plevelov. Pri izbiri upoštevamo tip tal in sestavo plevelne populacije. Trave zatremo po vzniku s graminicidi. Pri težjih tleh uporabljamo kombinacije S-metolaklor z linuronom in fluorkloridonom. Če izvedemo le enkratno okopavanje z njim ne pričnemo prezgodaj, da ohranimo delovanje talnega herbicidnega filma čim dlje časa.					
Za zatiranje plevelov je v integrirani pridelavi treba izvesti vsaj en ukrep brez kemične aplikacije letno (slepa setev, uporaba česal, okopavanje, termično zatiranje plevelov-plamen, vodna para ipd.) ali aplikacijo herbicidov samo v vrste.					
Enoletni ozkolistni in širokolistni pleveli	Pred vznikom sončnic in plevelov	pendimetalin	Stomp Aqua	2,9 l/ha	Čas uporabe
			Sharpen 33 EC	3 - 5 l/ha	
			Sharpen plus	2,5 – 4 l/ha	
		aklonifen	Challenge	4 l/ha	90 dni
			Challenge 600 PT	4 l/ha	90 dni
Enoletni in večletni ozkolistni pleveli (graminici):	Po vzniku sončnic in plevelov:	s-metolaklor	Chanon	3 l/ha	ČU
			Dual Gold 960 EC	1 -1,3 l/ha	ČU Ni dovoljen na VVO 1
			Efica 960 EC	1 -1,3 l/ha	ČU Ni dovoljen na VVO 1
		metobromuron	Proman	3 l/ha	ČU
		cikloksidim	Focus ultra	1 – 4 l / ha ^a	ČU ^a odvisno od vrste in razvojne faze plevela
		fluazifop – p – butil	Fusilade forte	0,8 – 2,5l / ha	90 dni
			Fusilade max	1-3 l/ha	90 dni
Enoletni, dvoletni in večletni ozkolistni in širokolistni plevel	Pred ali po setvi, pred vznikom posevka	kvizalafop-p-etil	Quick 5 EC	1- 2 l/ha	ČU
			Wish top	0,625 – 1,17 l/ha	90 dni
		glifosat v obliki izopropilamino soli + glifosat v obliki kalijeve soli	Clinic extreme	1,2-4 l/ha	ČU
Kemično sušenje rastlin s herbicidi pred spravilom v integrirani pridelavi ni dovoljeno.					

12.9 INTEGRIRANO VARSTVO KRMNEGA GRAHA

VVOI- najožje vodovarstveno območje. Pri sredstvih je potrebno upoštevati varnostni pas do voda – glej navodila za uporabo!

Splošno o zatiranju boleznih in škodljivcev krmnega graha.

Krmi grah je zanimiva krmna rastlina za živinorejske kmetije, ki se uporablja za obogatitev krmnih obrokov in za reševanje zagat s preozkim kolobarjem. Izbor pripravkov za varovanje pred boleznimi, škodljivci in pleveli je pri nas zelo skromen. Glavna težava je majhno število registriranih FFS.

Uporaba česal je v posevkih graha možna. Zahteva veliko izkušenj za določanje optimalnega termina za prečesavanje, ker prečesavanje ob neustreznih terminih zelo prizadene razvoj graha in pospeši razvoj nožnih boleznih. Navadno izvedemo prečesavanje prvič, ko so rastline visoke 4-5 cm. **Za zatiranje plevelov je v integrirani pridelavi treba izvesti vsaj en ukrep brez kemične aplikacije letno (slepa setev, uporaba česal, okopavanje, termično zatiranje plevelov-plamen, vodna para ipd.) ali aplikacijo herbicidov samo v vrste.**

Potencial bolezni zmanjšamo s setvijo kakovostnega razkuženega semena v optimalno pripravljeno setvišče, na katerem ne sme zastajati voda. Grah sejemo na isto površino v petletnih presledkih.

ŠKODLJIVI ORGANIZEM	ČAS UPORABE	AKTIVNA SNOV	SREDSTVO ZA VARSTVO RASTLIN	ODMEREK	KARENCA
Enoletni ozkolistni in širokolistni pleveli	Po setvi in pred vznikom posevka	klomazon + pendimetalin pendimetalin	Stallion Sync Tec Stomp Aqua	3 l/ha 2,9 l/ha	Čas uporabe Čas uporabe
Enoletni in večletni ozkolistni pleveli	Po vzniku gojenih rastlin	prosulfokarb propakvizafop	Boxer Agil 100 EC Zetrola	5 l/ha 0,75 – 1,5 l/ha 0,75 – 1,5 l/ha	Čas uporabe 60 dni 60 dni
Enoletni in nekateri večletni širokolistni pleveli	Po vzniku plevela	bentazon	Basagran 480	1,5 – 2 l/ha	Čas uporabe. Prepovedan na VVOI.
Enoletni širokolistni in ozkolistni plevel	Po setvi in pred vznikom posevka	aklonifen	Chanon – grah za zrnje	3 l/ha	Čas uporabe
Enoletni širokolistni in ozkolistni plevel	Po setvi in pred vznikom posevka	klomazon	Clomate – grah za zrnje	0,25 l/ha	Čas uporabe
Enoletni in večletni ozkolistni pleveli	Po vzniku graha in plevelov	cikloksidim	Focus ultra – grah za zrnje	1 – 4 l / ha	56 dni
Enoletni in večletni ozkolistni pleveli	Po vzniku graha in plevelov	fluzifop-P-butil	Frequent – grah za zrnje Fusilade super – grah za zrnje	2 – 3 l/ha 0,8 – 1,3 l/ha	42 dni 35 dni
Enoletni in večletni ozkolistni pleveli	Po vzniku graha in plevelov	kvizalofop-p-etil	Fusilade max – grah za zrnje Wish top	1,6 l/ha 0,625-1,17 L/ha	35 dni 50 dni

ŠKODLJIVI ORGANIZEM	OPIS	AKTIVNA SNOV	SREDSTVO ZA VARSTVO RASTLIN	ODMEREK	KARENCA, OPOMBE
Siva plesen (<i>Botrytis cinerea</i>)	Opis bolezn: Na obolenih rastlinah se oblikuje siva plesniva prevleka. Siva plesniva prevleka lahko ob močnih okužbah prekrije celo rastlino, tako da ta v celoti propade. Ustrezajo ji vlažne razmere, višje temperature in dobra prehranjenost, predvsem z dušikom.	pirimetanil	Avalon	1,5 l/ha	28 dni
		<i>Bacillus amyloliquefaciens (former subtilis) str. QST</i>	Serenade ASO – grah za zrnje	8 l/ha	Ni potrebna
grahova rja (<i>Uromyces pisi</i>), grahova pepelovka (<i>Erysiphe pisi</i>), grahova pegavost (<i>Mycosphaerella pinodes</i>), grahova plesen (<i>Peronospora viciae f. sp. pisi</i>) in grahova pegavost (<i>Ascochyta pisi</i>)	Rja: Na okuženih rastlinah se spomladi med cvetenjem ali oblikovanjem strokov, na listih in steblih pojavijo rjavi prašnati kupčki.	<i>Bacillus amyloliquefaciens sev FZB24</i>	Taegro– grah za zrnje	0,185- 0,37 kg/ha	1 dan
		ciprodinil+fludioksonil	Switch 62,5 WG – grah za zrnje	1 kg/ha	28 dni
		azoksistrobin	Chamane	1 l/ha	35 dni Dovoljeni sta največ dve tretiranj v eni rastni dobi v intervalu, ki ne sme biti krajši od 14 dni. 7 dni
			Mirador 250 SC		
			Norios		
			Ortiva		
			Zafra azt 250 SC		
			Zoxis 250 SC – grah za zrnje		
		<i>Pythium oligandrum</i>	Polyversum – grah za zrnje	0,1 kg/ha	1 dan oz. ČU oz. način uporabe
			Univerzalni fungicid – grah za zrnje	1g/3-4 L vode/100 m ²	
		mandipropamid baker	Revus – grah za zrnje	0,6 L/ha	14 dni
			Cuprablau Z 35 WG – grah za zrnje	0,66-1,5 kg/ha	3 dni
			Cuprablau Z 35 WP – grah za zrnje	0,8-1,5 kg/ha	3 dni
pepelovke iz družine <i>Erysiphaceae</i>	Pepelovka: Drobne a razvlečene neobarvane pege na zgornji strani starejših listov so prvi bolezenski znaki, ki jih lahko opazimo pri grahovi pepelovki. Na teh pegah se oblikuje sivo bela plesniva prevleka, ki postopoma preraste celoten list, listno tkivo pod njo pa se obarva vijoličasto. Na sivi prevleki	COS-OGA	Cuproxat – grah za zrnje	5,3 l/ha	3 dni
			Fytosave	2 l/ha	Karenca ni potrebna. Prvo tretiranje se opravi preventivno, pred pojavom okužbe. S sredstvom se lahko na istem zemljišču oz. zaščitnem prostoru tretira največ 5 krat v eni rastni sezoni, med tretiranj naj preteče vsaj 7 dni.
		žveplo	Biotip sulfo 800 SC – grah za zrnje	4 – 5 l/ha	7 dni
			Cosan – grah za zrnje	4 – 5 kg /ha	7 dni
			Microthiol SC – grah za zrnje	5 l/ha	7 dni

ŠKODLJIVI ORGANIZEM	OPIS	AKTIVNA SNOV	SREDSTVO ZA VARSTVO RASTLIN	ODMEREK	KARENCA, OPOMBE
grahova pegavost (<i>Ascochyta blight</i>)	se oblikujejo okroglasta črna trosišča kleistoteciji. Opis bolezn: Na vseh delih rastlin – steblih, listih in strokih se lahko pojavijo rjave do vijolične oz. črne pege, kjer se lahko oblikujejo črna trosišča. Pegi na strokih so rahlo uleknjene. Agrotehnični ukrepi: setev zdravega (certificiranega) semena oz. razkuženega semena, mulčenje in globoko zaoravanje rastlinskih ostankov takoj po pobiranju pridelka.	boskalid + piraklostrobin	Pepelin – grah za zrnje Vindex 80 WG – grah za zrnje Signum	4 – 5 kg /ha 4 – 5 kg /ha 1 kg/ha	7 dni 7 dni 21 dni Tretira se od začetka cvetenja v časovnih intervalih 2 - 4 tedne, odvisno od pritiska bolezni. Na istem zemljišču sta dovoljeni 2 tretiranja v eni rastni dobi.
Listne uši <i>Aphididae</i>	Opis škodljivca: Listne uši povzročajo neposredno škodo s sesanjem na rastlinah. Napadene rastline zaostajajo v rasti, listi rumenijo in se zvijajo. Ob močnem napadu rastline izgubijo vigor. Pomembnejša je posredna škoda, ki jo uši povzročajo s prenašanjem rastlinskih virusov	flonikamid lambda-cihalotrin	Afinto – grah za zrnje Teppeki – grah za zrnje Karate zeon 5 CS – grah za zrnje	0,14 kg/ha 0,15 l/ha	14 dni 7 dni
			Pirimor 50 WG – grah za zrnje	0,75 kg/ha	14 dni
grahov zavijač (<i>Cydia nigricana</i>)	Opis škodljivca:	deltametrin	Decis 100 EC – grah za zrnje	63 ml/h	7 dni

	<p>Poškodbe povzročajo gosenice, ki se po izleganju zavrtajo v strok. Običajno je v enem stroku prisotna ena gosenica. Ta se hrani z razvijajočim se zrnjem, običajno izje 3 do 4 zrna. Zaradi izločanja svile in iztrebkov so tudi preostala zrna v stroku onesnažena in neprimerna za uporabo. Sprva je škodo težko opaziti, saj je vstopna odprtina gosenice majhna in se nahaja tik ob žili. Povzročeno škodo običajno opazimo šele v času zorenja, ko gosenica izje večjo izhodno odprtino iz stroka.</p>	<p><i>Bacillus Thuringiensis</i> var. <i>Kurstak</i></p>	<p>Lepinox plus – grah za zrnje</p>	<p>1 kg/ha</p>	<p>Ni potrebna</p>
--	--	--	-------------------------------------	----------------	--------------------

12.10 INTEGRIRANO VARSTVO NAVADNE SOJE

WVI- najožje vodovarstveno območje. Pri sredstvih je potrebno upoštevati varnostni pas do voda – glej navodila za uporabo!

Splošno o zatiranju boleznih in škodljivcev navadne soje

Zaradi zelo omejenega obsega pridelovanja ocenjujemo, da je trenutni naravni kužni potencial večine od mnogih boleznih soje dokaj majhen. Ločimo bolezni, ki sojo prizadenejo v zgodnjih stadijih razvoja in so odvisne od stopnje okužb semena in ugodnosti ali neugodnosti razmer za vznikanje in razvoj mladih rastlinic, bolezni, ki se razvijajo na listni masi in steblih med rastno dobo in boleznih socvetja ter strokov.

Nožne bolezni se pojavijo pri pridelovanju na težjih tipih tal v deževnih pomladih, ko rastline propadejo zaradi talnih gliv (*Fusarium*, *Sclerotinia*, *Phoma*, *Rhizoctonia*, *Phyium*, ...). Rok setve in kakovost izvedbe setve ima velik vpliv na pojav teh bolezni. S fungicidi tretirano seme ima le omejeno zatiralno delovanje proti njim. Zgodnejša setev v težja tla sicer omogoča večje pridelke, vendar le pod pogojem, da razmere za razvoj boleznih niso ugodne.

Deževen maj in junij sta ugodna za razvoj sojine plesni (*Peronospora manshurica*), ki jo kot druge plesni prepoznamo po belih prevleka na hitro sušecih se in gnijočih listih. V običajnih letih s toplim majem in junijem brez daljših deževnih obdobij s plesnijo ni težav. V naših razmerah je glavni vir kužila za to bolezen okuženo seme. Tudi druge bolezni soje, ki se običajno pričnejo razvijati na mladih rastlinah in pozneje postopoma preidejo na stroke dozorevajoče rastline so pri nas zaradi zelo omejenega obsega pridelovanja odvisne predvsem od kakovosti semena in ne od inokuluma iz ostankov rastlin iz predhodnih posevkov. Takšne, trenutno le sporadično pojavljajoče se bolezni so na primer črna pegavost stebela (*Diaporthe phaseolorum* var. *caulivora*), ožig stebela in strokov (*Diaporthe phaseolorum* var. *sojae*), vijoličasta pegavost (*Cercospora kikuchii*), sojin ožig (*Colletotrichum truncatum*) in siva trohnoba in razpokanost zrnja soje (*Phomopsis longicola*). Vse omenjene bolezni so v regijah nekdanje Jugoslavije, kjer sojo pogosto pridelujejo, pojavljajo v vedno večjem obsegu. Največ težav je pri pridelovanju semenske soje, ker seme ne sme biti okuženo s temi glivami. Ker pri nas sojo v glavnem pridelujemo za živalsko krmo so te bolezni manj pomembne, kot pri pridelavi za uporabo v ljudski prehrani. Pogosto so odločilen dejavnik kakovostnih kriterijev ob odkupu. Težava torej ni zgolj v izgubah pridelka, temveč tudi v občutnem znižanju kakovostnega razreda in posledično dosežene cene za zrnje. Vse kaže, da lahko imajo pri pojavu teh bolezni precejšen pomen tudi nekateri pleveli (npr. *Abutilon theophrasti* in *Xanthium strumarium*). Obe vrsti plevelov sta zelo konkurenčni za posevke soje in se pojavljata vedno bolj pogosto. Pridelovalci soje ju morajo temeljito zatirati tudi zaradi omejevanja pojava glivičnih bolezni. Dokler bomo sojo pridelovali v tako majhnem obsegu kot doslej in predvsem za živalsko prehrano je glavni način zatiranja teh bolezni setev kakovostnega neokuženega semena.

Pri nas so pogosto ugodne razmere tudi za bakterijske bolezni (predvsem za pegavost povzročeno od bakterije *Pseudomonas syringae* pv. *glycinae*). V deževnih letih sta pri nas večkrat v večjem obsegu razvijeta bela zrnata gniloba (*Sclerotinia sclerotiorum*) in siva plesen na strokih (*Botrytis cinerea*). Njun gospodarski pomen je trenutno večji od prej omenjenih gliv. Od obeh lahko v večjem obsegu propadejo tudi mlajše rastline v začetnih stadijih razvoja. Večje težave z belo gnilobo lahko pričakujemo, če imamo v kolobarju veliko križnic, sončnice, krompir, fižol in vrtnine plodovke.

Izmed škodljivcev je pri nas najpomembnejša koprnova pršica (*Tetranychus urticae*). Strune (*Agriotes* sp.) po dosedanjih izkušnjah niso posebej nevarne, razen če sejemo sojo po preoravanju relativnega travinja. Kot pomemben škodljivec se kažejo tudi polži. Zatiranje s posipavanjem molusksicidnim granulatom po večjih površinah je predrago. Uporaba česal v medvrstnem prostoru lahko precej zmanjša populacije polžev. Z ogorčicami in fižolovo muho pri nas v posevkih soje trenutno še ni težav.

Kot odvrtačalo za divjad se lahko v soji uporablja sredstvo Trico (15 l/ha olje na osnovi ovčje maščobe).

INTEGRIRANO VARSTVO NAVADNE SOJE
VVOI- najožje vodovarstveno območje. Pri sredstvih je potrebno upoštevati varnostni pas do voda – glej navodila za uporabo!

ŠKODLJIVI ORGANIZEM	NAČIN UPORABE	AKTIVNA SNOV	SREDSTVO ZA VARSTVO RASTLIN	ODMEREK	KARENCA
<p>Splošno o zatiranju plevelov v posevkih soje.</p> <p>Posevki soje imajo slabo tekmovalno sposobnost proti plevelom. Ker je soja v svetovnem merilu ena najpomembnejših poljščin so za zatiranje plevelov v njej razvili preko 20 herbicidov. Večina na našem trgu FFS ni dostopna. Izbor pripravkov za uporabo pred vznikom je še kar dober, manjkajo pa nam pripravki za zatiranje širokolistnih plevelov po vzniku. Strategijo uporabe herbicidov je potrebno prilagoditi skromnemu izboru dostopnih pripravkov. Najbolj zan esljiva taktika je uporaba kombinacije dveh talnih herbicidov po setvi pred vznikom in enkratna korekcija s kombinacijo bentazona z enim od graminicidov (cikloksidim, kvizalofop-p-etil). Če so njive močno zapleveljene z večletnimi travami, baržunastim oslezom, ambrozijo, bodičem, mrkačem in dresnimi je potrebno kombinacijo listnih herbicidov uporabiti dvakrat. Pri bentazonu je potrebno natančno upoštevati pravila za odmerjanje glede na razvojni stadij soje in temperature ob škropljenju.</p> <p>Kombinacijo talnega herbicida (npr. S-metololaklor in pendimetalin, ali klomazona in metobromurona) izberemo glede na tip tal in glede na najbolj nevarne plevela. Na najbolj peščenih zemljiščih izberemo pendimetalin. Če želimo sojo sejati na močno zapleveljene njive je dobro uporabiti tehniko slepe setve, njivo pripravimo konec prve tretjine aprila. Po 14 dnevih lahko površino prebrnemo in ponovno čakamo na setev. Prečesavanje z običajnimi česali pri soji ni priporočljivo, ker je zelo občutljiva za poškodbe. Večkratno prečesavanje medvrstnega prostora je priporočljivo.</p> <p>Pri nas je soja najbolj ogrožena od bele metlike, škirov, dresni, kostrebe, baržunsatega osleza, ambrozije in trajnih plevelov. Običajno jo vsaj enkrat okopljemo. S stališča tekmovalnosti proti plevelom je bolje sejati na ožje medvrstne razdalje (npr. na 45 cm).</p> <p>Za zatiranje plevelov je v integrirani pridelavi treba izvesti vsaj en ukrep brez kemične aplikacije letno (slepa setev, uporaba česal, okopavanje, termično zatiranje plevelov-plamen, vodna para ipd.) ali aplikacijo herbicidov samo v vrste.</p>					
Enoletni ozkolistni in širokolistni pleveli	Pred vznikom soje in plevelov	pendimetalin	Sharpen 33 EC	3-5 l/ha	Čas uporabe
			Sharpen plus	2,5-4 l/ha	
			Stomp Aqua	2,6 l/ha	
			Dual Gold 960 EC	1-1,3 l/ha	Čas uporabe. Prepovedan na VVOI.
			Efica 960 EC	1-1,3 l/ha	Čas uporabe. Prepovedan na VVOI.
			Centium 36 CS manjše up.	0,25 l/ha	Čas uporabe.
		klomazon	Clomate – manjše uporaba	0,25 l/ha	Čas uporabe.
		metobromuron cikloksidim	Proman	3 l/ha	Čas uporabe.
			Focus ultra	1-4 l/ha	56 dni
Enoletni in večletni ozkolistni pleveli:	Po vzniku soje in plevelov:	bentazon	Basagran 480	1,5-2 l/ha	Čas uporabe. Prepovedan na VVOI.
Enoletni in večletni širokolistni pleveli:	Po vzniku soje in plevelov:	tifensulfuron-metil	Harmony 50 SX	2x 7,5 g/ha split	Čas uporabe. Karenca za sojo, ki je namenjena zeleni krmi, je 14 dni.
Enoletni ozkolistni pleveli	V razvojni fazi od dveh do osmih listov (BBCH 12-18).	kvizalofop-p-etil	Wish top	0,625-1,17 l/ha	90 dni
Kemično sušenje rastlin s herbicidi pred spravilom glede na trenutni koncept integrirane pridelave ni dovoljeno.					

ŠKODLJIVI ORGANIZEM	OPIS	AKTIVNA SNOV	SREDSTVO ZA VARSTVO RASTLIN	ODMEREK	KARENCA, OPOMBE
Gosenice škodljivih metuljev (<i>Lepidoptera spp.</i>)	Opis škodljivca: Listi soje so objedeni. Pod rastlinami ali v pazduhah listov so pogosto okroglasti iztrebki.	<i>Bacillus Thuringiensis</i> var. <i>Aizawai</i>	Agree WG	1 kg/ha	Karenca ni potrebna. Prvo tretiranje se opravi, ko se izležejo prve ličinke škodljivih metuljev (od BBCH 09) S sredstvom se lahko na istem zemljišču tretira največ tri krat v eni rasti dobi, v časovnem intervalu 7 dni.
Talni škodljivci: pesni bolhač (<i>Chaetocnema tibialis</i>), ličinke pokalic – strune (<i>Agriotes spp.</i>), talne sovke (<i>Agrotis spp.</i>), cvetna muha (<i>Hylemya sp.</i>) in druge škodljive talne žuželke	Opis škode: Korenine obgrizene, rastline propadajo, koreninski vrat in prizemno listje obgrizeno.	teflutrin	Force EVO	12-16 kg/ha	Čas uporabe. Sredstvo FORCE EVO se odmerja s pomočjo posebnih dozirnih naprav (dozatorjev), ki se jih namesti na sadlinik oziroma na sejalnico.
talne sovke (<i>Agrotis spp.</i>) in strune (<i>Agriotes spp.</i>).	Opis škode: Korenine obgrizene, rastline propadajo, koreninski vrat in prizemno listje obgrizeno.	lambda-cihalotrin	Trika expert	15 kg/ha	Čas uporabe. Ob setvi oziroma sajenju

ŠKODLJIVI ORGANIZEM	OPIS	AKTIVNA SNOV	SREDSTVO ZA VARSTVO RASTLIN	ODMEREK	KARENCA, OPOMBE
bela gniloba (<i>Sclerotinia sclerotiorum</i>)	Opis bolezni: Gliva povzročiteljica bele gnilobe je splošno razširjena gliva, ki se ohranja v tleh v obliki sklerocijev. Na sklerocijih na površju tal ali tik pod njimi nastanejo spomladi askospore, ki se sprostijo iz apotejskih plodišč. Te okužijo nadzemne in podzemne organe mladih rastlin sončnice. Gliva lahko uniči že mlade rastline, katerim propadejo korenin ali koreninski vrat, lahko pa se latentno razvija do obdobja razvoja koškov in preraste cvetišče. Na košku se pojavijo velike krpate zrnate sklerotične tvorbe obdane z belim micelijem. Zgodaj napadene rastline uvenejo in se posušijo. Rastline napadene sredi poletja poležejo ali pa se jim prelomi steblo. Za zatiranje bele gnilobe uporabimo fungicide enkrat do dvakrat. Enkrat pri mladih rastlinah in enkrat pozneje, ko je še možna vožnja po posevku. Pomemben ukrep je smiselno kolobarjenje, da imamo čim daljši presledek med križnicami, metuljnicami in sončnico.	Fluopiram Protiokonazol	Propulse	1 l/ha	28 dni Tretira se od fenofaze prvih vidnih cvetnih brstih do faze, ko vsi stroki dosežejo končno velikost (BBCH 51-79). Čas uporabe. Sredstvo se aplicira v vrste, 2-5 cm globoko. Sredstvo se aplicira neposredno za semenom v odprt setveni kanal izključno s sejnalno opremo, ki ima dodatno nameščene aplikatorje za zadelavo (inkorporacijo) mikrogranul na ustrezno globino.
sive plesni (<i>Botryotinia fuckeliana</i>) bela gniloba solate (<i>Sclerotinia sclerotiorum</i>)		<i>Trichoderma asperellum</i> T34	Xilon	10 kg/ha	Karenca ni potrebna. Na istem zemljišču je dovoljenih do šest tretiranj v eni rastni dobi, v razvojnih stadijih od razpiranja listov do začetka mirovanja (BBCH 12-89).
		<i>Bacillus amyloliquefaciens</i> (former subtilis) str. QST 713	Serenade aso	8 l/ha	

13. INFO-TOČKA – INTEGRIRANA PRIDELAVA

Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano
Dunajska 22
1000 Ljubljana

Spletno mesto:

http://www.mkgp.gov.si/si/delovna_podrocja/kmetijstvo/integrirana_pridelava/tehnoloska_navodila/